D0548

DZIENNIK PRAW

Nro 41.

Tom Dziesiąty.

D-53/82

Ke

Uniwersytet Warszawski BIBLIOTEKA Wydz. Hum. Filia w Białymstoku

77273

Dublet B-ki U. Warsz.

z Bożéy Łaski

My ALEXANDER I.

Cesarz Wszech Rossyi, Król Polski etc. etc. etc.

Wszem w obec i każdemu komu o tém wiedzieć należy, a mi nowicie Obywatelom Królestwa Naszego Polskiego wiadomo czyniemy iż Izba Senatorska i Izba Poselska stosownie do przedstawionego w imieniu Naszém projektu i po wysłuchaniu Mówców Rady Stanu i Kommissyów Seymowych, uchwaliły co następuie:

KODEX CYWILNY KRÓLESTWA POLSKIEGO.

TYTUŁ WSTĘPNY

O skutkach i stosowaniu praw w powszechności.

Artykuł 1.

Wykonywanie praw zaczynać się

będzie w całém Królestwie Polskiém z dniem następuiącym po dniu ich ogłoszenia.

Artykuł 2.

Prawo stanowi tylko na przyszłość a nie rozciąga swych skutków na przeszłość.

Artykuł 3.

Prawa policyine i bezpieczeństwa obowięzuią wszystkich znayduiących się w kraiu.

Nieruchomości wszelkie, choćby przez Cudzoziemców posiadane były, podlegaią prawom Królestwa Polskiego.

Prawom ściągaiącym się do stanu i zdolności osób, podlegaią Polacy

poddani Królestwa Polskiego, choćby za granicą mieszkali.

Artykuł 4.

Sędzia który odmówi sądzenia, pod pozorem że prawo milczy, że iest ciemne, lub niedostateczne, może bydź pociągnionym do Sądu iako winny odmówienia sprawiedliwości.

Artykuł 5.

Nie iest wolno Sędziom wyrokować sposobem ogólnych i urządzaiących postanowień, w sprawach pod ich rozsądzenie przychodzących.

Artykuł 6.

Nie można przez prywatne umowy ubliżać prawom, które do porządku publicznego i dobrych obyczaiów zmierzaią.

KSIĘGA PIERWSZA

o Osobach.

TYTUŁ I.

O używaniu, pozbawieniu i zawieszeniu praw cywilnych.

Dział 1.

O używaniu praw cywilnych.

Artykuł 7.

Używanie praw Cywilnych nie iest zawisłém od posiadania praw obywatelskich i politycznych, które nabywaią się i utrzymuią iedynie podług ustawy konstytucyinéy i statutów organicznych.

Artykuł 8.

Polak poddany Królestwa Polskiego używać będzie praw Cywilnych.

Artykuł 9.

Uważanym iest za Polaka poddanego Królestwa Polskiego:

1mo Kto z Polaka poddanego tegoż Królestwa, w kraiu lub za granicą zrodzony.

2do Kto z Cudzoziemca w Królestwie Polskiém zamieszkałego, w kraiu lub za granicą zrodzony.

3tio Kto zrodzony z Polaka poddanego Królestwa Polskiego gdy ten iuż utracił stan Polaka, ieżeli w kraiu mieszkaiąc, albo do niego przenosząc się, w Urzędzie Administracyinym oświadczy, iż chce bydź poddanym tegoż Królestwa.

Toż samo ma się rozumieć o dzieciach Polki, która będąc za Cudzoziemcem, stan Polki poddanéy Królestwa Polskiego utraciła.

Za nieletnich uczyni oświadczenie w Urzędzie opiekun.

4to Kto za Rządu Xięstwa Warszawskiego używał praw Obywatelskich.

5to Kto przed ogłoszeniem Konstytucyi Królestwa Polskiego w kraiu toż Królestwo składaiącym zamieszkał, lub późniéy stosownie do traktatów Wiedeńskich z dnia 3 Maia 1815 roku stałe zamieszkanie w niém obrał lub obierze.

6to Kto naturalizacyą otrzymał.

7mo Kogo Król do Urzędu publicznego w Królestwie Polskiém powołał.

8vo Cudzoziemka gdy póydzie za mąż za Polaka poddanego Królestwa Polskiego.

Artykuł 10.

Osoby ślubami duchownemi w kraiu niezakazanemi zobowiązane,

o tyle praw cywilnych używać będą, o ile im też śluby używania takowego dozwalaią.

Artykuł 11.

Cudzoziemcy używać będą równie iak Polacy praw cywilnych, wyiąwszy iednak następuiących:

1mo Nie mogą bydź przypuszczonemi do dobrodzieystwa odstąpienia dóbr.

2do Nie mogą bydź ani opiekunami ani członkami Rady familiynéy w opiece nad Polakami poddanemi Królestwa Polskiego, wyiąwszy nad własnemi dziećmi i dalszemi zstępnemi.

3tio Nie mogą bydź używani za świadków przy sporządzaniu aktów urzędowych.

4to Nie są wolnemi od przymusu osobistego w sprawach

Cywilnych, nawet w przypadkach, w których przeciw Polakowi poddanemu Królestwa Polskiego nie ma mieysca, ieżeli nie posiadaią w Polsce odpowiadaiącego maiatku nieruchomego lub zakładu przemysłowego, albo ieżeli nie stawią dostateczney rękoymi.

Nadto, ieżeliby Polacy poddani Królestwa Polskiego, w którym kraiu w używaniu praw Cywilnych ograniczonemi bydź mieli, w tym razie, prawem wzaiemności poddani takiego kraiu równie o tyleż w Królestwie Polskiém w używaniu praw Cywilnych ograniczonemi będą.

Artykuł 12.

Przepisy artykułu poprzedzaiącego nie będą w niczém ubliżać

Traktom iakie w tym względzie są lub będą zawarte.

Artykuł 13.

Cudzoziemiec w Królestwie Polskiém nawet niemieszkaiący, może bydź pociągany przed Sądy Polskie o wykonanie zobowiązań w témże Królestwie zaciągniętych.

Co do zobowiązań przez Cudzoziemca względem Polaka w kraiu obcym zaciągniętych, może Cudzoziemiec przed Sądy Polskie bydź pociąganym w tenczas, gdy sam z osoby swéy, lub gdy maiątek iego w Królestwie Polskiém znayduie się.

Artykuł 14.

Polak poddany Królestwa Polskiego i każdy mieszkaiący w témże Królestwie, może bydź pocią-

gany przed Sądy Polskie o zobowiązania, choćby w obcym kraiu zaciągnięte, nawet względem Cudzoziemca.

Artykuł 15.

We wszystkich sprawach oprócz handlowych, Cudzoziemiec powód obowiązany stawić rękoymią za wynagrodzenie kosztów, szkód i straconych korzyści ze sprawy wyniknąć mogących, wyiąwszy gdyby posiadał w Królestwie Polskiém maiątek nieruchomy, lub zakład przemysłowy, wartości na zabezpieczenie takowego wynagrodzenia wystarczaiącéy.

Artykuł 16.

Żydzi używać będą praw cywilnych od których używania przez postanowienia Królewskie lub Namiestnika Królewskiego nie znaydą się wyłączonemi.

Dział II.

O pozbawieniu praw Cywilnych.

Oddział I.

O pozbawieniu praw Cywilnych przez utratę stanu Polaka poddanego Królestwa Polskiego, i odzyskaniu tegoż stanu.

Artykuł 17.

Stan Polaka poddanego Królestwa Polskiego utraca się:

1mo przez naturalizacyą nabytą w obcym kraiu.

2do Przez przyięcie, bez zezwolenia Królewskiego, Urzędów Publicznych, albo służby Woyskowéy pod obcém panowaniem.

3tio Gdy kto osiędzie w obcym kraiu w zamiarze niepowrócenia.

Zakłady handlowe w obcém

Państwie nie mogą bydź uważane iakoby były przedsiebrane w zamiarze niepowrócenia do kraiu.

4to Gdy Polka póydzie za mąż za Cudzoziemca.

Artykuł 18.

Polak poddany Królestwa Polskiego który utraciwszy stan Polaka, do Kraiu w zamiarze zamieszkania powróci, odzyskać może stan takowy za zezwoleniem Królewskiém.

Artykuł 19.

Polka zaślubiona Cudzoziemcowi lub Polakowi który stan Polaka utracił, gdy owdowieie lub rozwiedzioną zostanie, może odzyskać stan Polki poddanéy Królestwa Polskiego, ieżeli w témże Królestwie mieszkaiąc, lub do niego przenosząc się, w Urzędzie Administracyinym

oświadczy, iż chce bydź Polką poddaną Królestwa Polskiego.

Artykuł 20.

Osoby podług art. 18. i 19. stan Polaka poddanego Królestwa Polskiego odzyskuiące, dopiero od dopełnienia warunków temiż artykułami przepisanych, stanu tego i praw dla nich od téy chwili otworzonych, używać zaczynaią.

Oddział 2.

O pozbawieniu i zawieszeniu praw Cywilnych w skutku kar Sądowych.

Artykuł 21.

Skazany wyrokiem naocznym na karę główną, od ogłoszenia prawomocnego wyroku:

1mo Pozbawionym iest własnéy woli. Przepisy względem bezwłasnowolnych co do praw,

osoby i maiątku, zastosowane będą do niego, z następuiącemi iednak wyiątkami:

a) Opiekun nie będzie miał starania o osobie skazanego;

b) Przychody z maiątku nie mogą bydź obracane na osładzanie losu iego;

c) Gdy iest skazany na karę śmierci albo na karę dożywotniego więzienia, przychody te, aż do śmierci skazanego, należeć będą prawem własności do następców iego testamentem ustanowionych, lub gdyby tych nie było, do następców prawnych domniemanych, nie ubliżaiąc iednak w niczém prawom współmałżonka i prawom trzeciego.

2do Nie może bydź opiekunem ani kuratorem nawet własnych dzieci.

3tio Nie może należeć do składu żadnych Rad familijnych.

4to Nie może bydź biegłym ani świadkiem przy sporządzaniu aktów urzędowych, ani bydź przypuszczonym do świadczenia w sprawie cywilnéy.

Artykuł 22.

Wszelkie czynności cywilne, przed ogłoszeniem wyroku naocznego prawomocnego nastąpione, ważności swéy nie utracaią, prócz testamentów któreby sporządzone zostały po chwili rozpoczęcia wykonania zbrodni.

Artykuł 23.

Skazany wyrokiem zaocznym na karę główną, od ogłoszenia prawomocnego wyroku aż do chwili stawienia się w Sądzie, albo poymania iego, zawieszony iest w uży-

77273 Uniwersytet Warszawski BIBLIOTEKA Wydz. Hum. Dublet Bibl. U. Warsz.

waniu praw Cywilnych. Maiątek iego będzie zarządzany, a prawa iemu służące wykonywane będą tak iak tych, którzy przez Sąd za zniknięcie uznanemi zostali.

Artykuł 24.

Skutki Cywilne kar głównych ustaią na przyszłość:

1mo przez śmierć skazanego.
2do przez wycierpienie kary.
3tio przez ułaskawienie.

W tym ostatnim przypadku ieżeli kara zostanie tylko zmnieyszoną, natenczas ta mnieysza kara, od ogłoszenia ułaskawienia, pociąga za sobą te same skutki, iak gdyby wyrokiem naocznym prawomocnym postanowioną była.

Artykuł 25.

Skazany wyrokiem naocznym na zamknięcie w domu poprawy, od

ogłoszenia wyroku prawomocnego, zawieszony zostaie przez ciąg kary w używaniu następuiących praw cywilnych:

1mo Nie może bydź opiekunem ani kuratorem iak tylko własnych dzieci;
2do Nie może należeć do składu Rad familiynych;
3tio Nie może bydź biegłym ani świadkiem przy sporządzaniu aktów urzędowych.

TYTUŁ II.

O zamieszkaniu.

Artykuł 26.

Zamieszkanie każdego Polaka i każdego mieszkańca Kraiu co do używania praw Cywilnych iest w mieyscu, w którém ma główne siedlisko.

Artykuł 27.

Odmiana zamieszkania uskute-

eznia się przez rzeczywiste mieszkanie w innem mieyscu, połączone z zamiarem ustalenia w niém głównego siedliska swego.

Artykuł 28.

Dowodem takowego zamiaru będzie oświadczenie wyraźne, uczynione tak przed władzą Administracyiną mieysca które odmieniaiący zamieszkanie opuszcza, iakoteż przed władzą Administracyiną mieysca do którego swe zamieszkanie przenosi.

Artykuł 29.

W niedostatku oświadczenia wyraźnego, dowód zamiaru zawisł od okoliczności.

Artykuł 30.

Obywatel powołany do urzędowania z którém obowiązek stałego mieszkania w mieyscu urzędowania połączony nie iest, zachowuie zamieszkanie które miał pierwéy, ieżeli przeciwnego zamiaru nie okazał.

Artykuł 31.

Przyięcie urzędowania z którém obowiązek stałego mieszkania w mieyscu urzędowania iest połączony, pociąga za sobą przeniesienie bezpośrednio zamieszkania urzędnika takiego w mieysce, gdzie urząd sprawować iest obowiązany.

Artykuł 32.

Niewiasta zamężna nie ma innego zamieszkania iak zamieszkanie męża swego.

Małoletni nieusamowolniony ma zamieszkanie u oyca, matki, lub opiekuna.

Pełnoletni bezwłasnowolny ma zamieszkanie u opiekuna swego.

Artykuł 33.

Pełnoletni którzy służą lub pracuią zwykle u kogo innego, maią to samo zamieszkanie iakie ma osoba u któréy służą lub pracuią, ieżeli razem z nią w tymże domu mieszkaią.

Artykuł 34.

Mieysce otwarcia spadku będzie oznaczoném przez zamieszkanie zmarłego.

Artykuł 35.

Jeżeli akt iaki zawiera ze strony osób w umowę wchodzących lub iednéy z nich obranie zamieszkania do wykonania tegoż aktu w inném mieyscu a nie w mieyscu istotnego zamieszkania, wszelkie poszukiwania do aktu tego ściągaiące się, następować mogą w obraném zamieszkaniu i przed Sądem tegoż zamieszkania.

TYTUŁ III.

O nieobecnych.

Dział I.

O zaginionych.

Artykuł 36.

Jeżeli zachodzi potrzeba dopilnowania praw i obmyślenia zarządu całości lub części maiątku zostawionego przez osobę nieobecną, z pobytu swego niewiadomą i niemaiącą pełnomocnika, wtedy Sąd uważać ią będzie iako zaginioną i postanowi co potrzeba, na żądanie stron interessowanych.

Artykuł 37.

Sąd na wniosek strony pilnieyszéy wyznaczy urzędnika aktowego do zastąpienia zaginionego przy spisaniu inwentarzy, przy rachunkach, działach w którychby zaginiony był interessowanym.

Artykuł 38.

Prokurator Królewski iest szczególnie obowiązanym czuwać nad dobrem zaginionego, i wnioski iego we wszystkich żądaniach, tyczących się zaginionego, wysłuchane bydź powinny.

Dział II.

O uznaniu zaginionych za znikłych.

Artykuł 39.

Gdy osoba iaka w mieyscu zamieszkania lub mieszkania swego przestaie bydź obecną, i gdy od lat cztérech żadnéy o niéy nie ma wiadomości, w takim razie strony interessowane mogą udać się do Sądu Ziemskiego, aby osoba taż za znikłą uznaną była.

Artykuł 40.

Jeżeli iednak taż osoba zostawiła pełnomocnika, strony interessowane nie mogą nastawać o uznanie iéy za znikłą, aż po upłynionych latach dziesięciu od czasu iéy zaginienia, lub ostatniéy o niéy wiadomości.

Artykuł 41.

Przepis takowy służy i wtenczas gdy pełnomocnictwo ustaie; lecz w przypadku takowym zaradzono bydź winno stosownie do przepisów Działu I. ninieyszego Tytułu.

Artykuł 42.

Dla dowiedzenia zniknienia, Sąd Ziemski podług złożonych dowodów nakaże, ażeby za przyzwaniem Prokuratora Królewskiego, iako strony przeciwnéy, śledztwo ze świadków w powiecie zamie-

szkania zaginionego i w Powiecie mieszkania iego, ieżeli są odrębnemi, wyprowadzoném było; tudzież ażeby podług okoliczności i inne środki do powzięcia wiadomości o zaginionym, użytemi były.

Artykuł 43.

Sąd przy wyrokowaniu będzie miał wzgląd na powody zaginienia i na przyczyny które mogły bydź na przeszkodzie do powzięcia wiadomości o osobie zaginionéy.

Artykuł 44.

Prokurator Królewski wyroki tak przygotowawcze iako i stanowcze skoro tylko wydane zostaną, prześle Kommissyi Rządowéy Sprawiedliwości, która ie do wiadomości publicznéy poda.

Artykuł 45.

Wyrok uznania osoby zaginionéy

za znikłą, nie może nastąpić aż w rok po wyroku śledztwo nakazuiącym.

Dział III.

O skutkach zniknienia co do maiątku który osoba znikła w dniu zaginienia swego posiadała.

Artykuł 46.

Następcy znikłego, którzyby po nim spadek byli brali, gdyby ten był umarł w dniu swego zaginienia, lub w dniu ostatniéy o nim wiadomości, maią prawo na mocy wyroku stanowczego, osobę zaginioną za znikłą uznaiącego, domagać się wprowadzenia siebie w témczasowe posiadanie maiątku, iaki należał do znikłego w dniu zaginie-

nia iego, lub w dniu ostatniéy o nim wiadomości. Wprowadzenie to nie może nastąpić iak za poprzedniém stawieniem rękoymi co do zarządzenia.

Artykuł 47.

Gdy osoba zaginiona za znikłą uznaną została, wtenczas na żądanie stron interessowanych lub Prokuratora Królewskiego, testament iéy ieżeli się takowy znayduie, ma bydź otworzony, a zyskuiący zapisy testamentowe, darowizny, równie i ci wszyscy którymby na maiątku znikłego służyły prawa iakowe od warunku śmierci iego zawisłe, mogą tychże praw swoich używać témczasowie, za stawieniem rękoymi.

Artykuł 48.

Jeżeli następcy lub obdarowani rękoymi nie stawią, Sąd pozostanie

przy środkach z mocy Działu I. Tytułu ninieyszego przedsięwziętych lub postanowi nadto w miarę potrzeby, co wypadnie.

Artykuł 49.

Krewni znikłego w linii wstępnéy i zstępnéy, wolnemi są od rękoymi powyższemi artykułami wymaganéy.

W tym razie iednak sąd na wniosek stron interessowanych lub Prokuratora Królewskiego, w przypadku nadużycia winien postanowić środki zaradcze stosownie do artyk. 48.

Artykuł 50.

Małżonek znikłego, który z nim żył w wspólności maiątku, uważany będzie co do części maiątku na przypadek śmierci znikłego małżonka na niego przypadaiącéy, tak, iak następca po nim, i służyć mu

będą prawa w art. 47. wymienione, bez obowiązku stawienia rękoymi.

Artykuł 51.

Posiadanie témczasowe będzie tylko składem, który otrzymuiącym one nadaie zarządzanie maiątkiem znikłego, z obowiązkiem zdania mu rachunków w przypadku zjawienia się iego lub powzięcia o nim wiadomości.

Artykuł 52.

Przy wprowadzeniu w témczasowe posiadanie, obowiązkiem będzie otrzymuiących toż posiadanie uzyskać sporządzenie inwentarza maiątku znikłego w przytomności Prokuratora Królewskiego, lub tego urzędnika któregoby Prokurator do zastąpienia siebie wezwał. Stan dóbr nieruchomych maiący bydź w inwentarzu umieszczony, winien bydź przez biegłych od Sądu wyznaczonych opisanym.

Sąd postanowi według potrzeby przedaż ruchomości wszystkich, lub części onychże; zebrana w przypadku przedaży wartość, równie iak i przychody do dnia wprowadzenia przypadłe, maią bydź tak użyte, aby korzyści przynosiły. Sprawozdanie biegłych względem stanu dóbr nieruchomych ulegać będzie potwierdzeniu przez Sąd, po wysłuchaniu wniosków Prokuratora Królewskiego.

Koszta poniesione będą z maiątku znikłego.

Artykuł 53.

Ci którzy w skutku wprowadzenia w témczasowe posiadanie, albo w skutku zarządzania prawnego posiadaią maiątek znikłego, obowiązani są połowę przychodów, przez ciąg lat piętnastu od dnia wyroku uznaiącego zniknienie, na rzecz znikłego zbierać, tak lokować,

aby korzyści przynosiły i znikłemu wraz z korzyściami zwrócić, ieżeli tenże przed upłynieniem lat trzydziestu od dnia wyroku uznaiącego zniknienie zjawi się, lub o nim wiadomość powzięta zostanie. Druga zaś połowa do nich należy. Przychody po upłynieniu lat piętnastu od dnia wyroku uznaiącego zniknienie przypadaiące, całkowicie: a po latach trzydziestu, nawet przychody z pierwszych piętnastu lat, ze wszelkiemi korzyściami do nich należeć będą.

Artykuł 54.

Jeżeli w skutku przepisów Działu I. ninieyszego Tytułu, albo artykułu 48. zaprowadzony został zarząd, ten połowę przychodów przez ciąg lat piętnastu od dnia wyroku uznaiącego zniknienie, następcom lub obdarowanym oddawać, a drugą połowę na rzecz znikłego korzystnie lokować, i do

lat trzydziestu zachować powinien; przychody zaś po upłynieniu lat piętnastu przypadaiące, całkowicie tymże następcom lub obdarowanym oddawać ma.

Koszta zarządu takowego, z przychodów następcom lub obdarowanym służących potrącone będą.

Artykuł 55.

Wszyscy zarządzaiący maiątkiem, na mocy tylko wprowadzenia w témczasowe posiadanie, nie mogą alienować ani obciążać hypotekami dóbr nieruchomych znikłego; również nie mogą obciążać, ani podnosić kapitałów hypotekowanych do niego należących, iak za dostateczném onych zabezpieczeniem, którego dopilnować będzie obowiązkiem Prokuratora Królewskiego.

Artykuł 56.

Jeżeli nieobecność trwa przez

lat trzydzieści od dnia wyroku uznaiącego zniknienie, albo ieżeli upłynęło lat sto od dnia urodzenia znikłego, rękoymie będą zniesione; wszyscy maiący prawo będą mogli żądać działu maiątku znikłego i domagać się wyroku Sądowego, stanowcze posiadanie im nadaiącego.

Artykuł 57.

Spadek po znikłym otwiera się z dniem dowiedzionéy śmierci iego, dla następców w tymże dniu naybliższych, ieżeli się ciż z prawami swemi w ciągu témczasowego posiadania zgłaszaią, a posiadaiący maiątek osoby znikłéy będą obowiązani do zwrotu onego, wyiąwszy przychody z mocy artyk. 53 i 54 przez nich nabyte.

Artykuł 58.

Jeżeli w ciągu posiadania témczasowego, znikły ziawi się, lub

byt iego dowiedzionym zostanie, skutki wyroku uznaiącego osobę zaginioną za znikłą ustaią. Nim iednak sam maiątek swóy obiąć będzie w możności, zachowawcze środki co do zarządzenia maiątkiem w Dziale I. ninieyszego Tytułu przepisane, o ile potrzeba użyte bydź winny.

Artykuł 59.

Nawet po nadaniu stanowczego posiadania, znikły, ieżeli się zjawi, lub byt iego dowiedzionym będzie, mocen iest odebrać maiątek swóy w stanie w iakim się znayduie, szacunek przedmiotów alienowanych, lub przedmioty za tenże szacunek nabyte.

Artykuł 60.

Dzieci znikłego i dalsi zstępni w linii prostéy, mogą w ciągu lat trzydziestu od nadania stanowczego posiadania żądać powrócenia ma-

iątku znikłego, tak iak w artykule poprzedzaiącym powiedziano.

Artykuł 61.

Po wyroku uznaiącym osobę zaginioną za znikłą, każdy któryby miał prawa przeciw znikłemu będzie mógł ich poszukiwać tylko przeciw tym, do których należy posiadanie maiątku lub prawne nim zarządzanie.

Dział IV.

O skutkach nieobecności.

Oddział I.

O skutkach nieobecności co do praw od wypadku zawisłych, osobie nieobecnéy służyć mogących.

Artykuł 62.

Ktokolwiek dopomina się prawa przypadłego na osobę któréy byt nie iest uznany, ten dowieśdź po-

winien że taż osoba istniała w czasie otwarcia tegoż prawa; póki tego nieudowodni, żądanie iego przyiętém nie będzie.

Artykuł 63.

Jeżeli się otworzy spadek, do którego powołana iest osoba któréy byt nie iest uznany, spadek ten przeydzie wyłącznie do maiących prawo współubiegania się z nią, albo do tych którzyby spadek ten dziedziczyli gdyby iéy nie było.

Artykuł 64.

Przepisy dwóch poprzedzaiących artykułów nie maią uwłaczać czynieniu o odzyskanie spadku i innych praw, któreby nieobecnemu, iego zastępuiącym, albo moc czynienia w mieyscu iego maiącym, służyły, a które iedynie przez upłynienie

czasu na przedawnienie postanowionego, umorzone bydź mogą.

Artykuł 65.

Dopóki nieobecny nie zgłosi się, lub dopóki prawa iego poszukiwane nie będą, ci którzy obieli spadek zyskuią przychody w dobréy wierze przez nich pobierane.

Oddział 2.

O skutkach nieobecności męża co do maiątku żony, i co do małoletnich dzieci osoby nieobecnéy.

Artykuł 66.

Gdy mąż zaginął, lecz za znikłego przez Sąd nie iest ieszcze uznany, natenczas żona mocna iest w imieniu męża przedsiębrać wszelkie czynności do prostego tylko zarządzania swym maiątkiem należące, bez obowiązku zdania rachunku. Do wszelkich innych czynności potrzebuie upoważnienia sądowego.

Jeżeli Sąd urządzaiąc administracyą maiątku męża, takową żonie powierzył, ta może względem swego maiątku tak dalece działać, bez upoważnienia, iak dalece ią Sąd do zarządzenia maiątkiem mężowskim upoważnił.

Artykuł 67.

Gdy mąż za znikłego iuż iest uznany, żona aż do powrotu iego sama zarządza swym maiątkiem, i ma użytkowanie z niego, z swéy pracy i staranności; potrzebuie iednak aż do czasu w artyk. 56. oznaczonego upoważnienia sądowego do tych wszystkich czynności, których mąż podług prawa bez zezwolenia żony nie iest mocen przedsiebrac.

Artykuł 68.

Jeżeli oyciec zaginął, zostawuiąc dzieci małoletnie ze wspólnego małżeństwa pochodzące, matka mieć będzie dozór nad niemi i używać będzie wszelkich praw męża, co do wychowania dzieci i zarządzania ich maiątkiem.

Po uznaniu oyca za znikłego, urządzona bydź powinna témczasowa opieka.

Artykuł 69.

Jeżeli w czasie zaginienia oyca, matka iuż nie żyła, lub po zaginieniu iego umarła, wtenczas również urządzona będzie nad dziećmi opieka témczasowa.

Artykuł 70.

Toż samo zachować należy w przypadku, gdy małżonek który zaginął, zostawi małoletnie dzieci z poprzedzaiącego małżeństwa spłodzone.

TYTUŁ IV.

O aktach Stanu Cywilnego.

Dział 1.

Urządzenia ogólne.

Artykuł 71.

W chrześciańskich wyznaniach akta Stanu Cywilnego połączone będą z metrykami kościelnemi.

W tym celu Duchowny przełożony Parafii, powinien obok przepisów kościelnych, dopełniać oraz przepisy cywilne.

Artykuł 72.

Każdy akt Stanu Cywilnego pisanym będzie na dwie ręce, to iest: w Xiędze która pozostanie na mieyscu, i w Xiędze która corocznie składaną będzie do Archivum hypotecznego.

Pierwsza służyć będzie na tak

długi czas, póki mieysce do zapisywania aktów wystarczy; druga tylko na rok ieden.

Dla każdego rodzaiu aktów, to iest: urodzenia, małżeństwa i śmierci, będzie oddzielna księga mieyscowa.

Co się dotycze aktów, które na drugą rękę pisane i corocznie do Archivum hypotecznego składane bydź maią, te powinny bydź pisane w iednéy Xiędze z trzech części złożonéy. Gdyby zaś która z tych części nie wystarczała na wpisywanie biegnących aktów, założonym będzie tom następny, służący tylko do końca roku.

Artykuł 73.

Utrzymuiący Xięgi powinien przed ich użyciem każdą stronnicę od pierwszéy do ostatniéy liczbą oznaczyć, a osoba od Kommissyi Rządowéy Sprawiedliwości

wyznaczona, powinna karty przeliczyć, swoią cyfrą każdą kartę oznaczyć, i zaświadczyć z wielu kart Xięga się składa.

Artykuł 74.

Utrzymuiący Xięgi zamknie ię przy końcu każdego roku.

W ciągu roku następuiącego, osoby od Kommissyi Rządowéy Sprawiedliwości upoważnione, maią oba exemplarze Xiąg sprawdzić, spisać w obu exemplarzach krótki protokół sprawdzenia, odebrać exemplarz przeznaczony do składu Archivum hypotecznego, i złożyć go w témże Archivum.

Protokół sprawdzenia zawierać ma w sobie zaświadczenie zgodności obu exemplarzy. Gdyby sprawdzaiący znalazł mieysca próżne, przekreślenia, lub odsyłacze nieuprawnione w sposobie art. 81. prze-

pisanym, uszkodzenia, albo inne ślady nieporządku, uczyni o nich szczegółową wzmiankę, oraz w przypadku niezgodności, wyrazi, w czém się z sobą oba exemplarze nie zgadzaią.

Artykuł 75.

Akta Stanu Cywilnego, natychmiast po dopełnionym obrzędzie religiynym, w przypadkach zaś poniżéy wyrażonych, gdy obrzęd religiyny nie łączy się z aktem Stanu Cywilnego, lub gdy podług zasad wyznania nie iest wymaganym, natychmiast po uczynioném zeznaniu stron, zapisanemi bydź maią w obu exemplarzach.

Wyrażonym w nich będzie, rok, dzień i godzina ich przyięcia, imie, nazwisko, wiek, powołanie i mieysce zamieszkania osób w aktach wyrażonych.

Artykuł 76.

Tylko to, co podług przepisów duchownych i cywilnych, w akcie połączonym z metryką, a podług przepisów cywilnych w samym akcie Stanu Cywilnego zawartém bydź powinno, wciągniętém będzie do aktu, bez żadnych ani od stron ani od przyimuiącego dodatków lub obiaśnień.

Artykuł 77.

Strony interessowane, mogą się wyręczać przez pełnomocników, umocowanych szczególnie i urzędownie, wyiąwszy w przypadkach gdzie są obowiązane stawać osobiście.

Artykuł 78.

Świadkami zeznań powinni bydź mężczyzni, krewni albo wybrani przez osoby interessowane, i mieć przynaymniéy lat dwadzieścia ieden skończonych.

Artykuł 79.

Przyimuiacy akt, przeczyta go zeznaiącym i świadkom.

O dopełnieniu téy formalności uczynioną będzie wzmianka w akcie.

Artykuł 80.

Akt podpisanym będzie, w obu exemplarzach, przez przyimuiącego tenże akt, przez zeznaiących i świadków; albo uczynioną będzie wzmianka o przyczynach, które zeznaiącym lub świadkom do podpisania się były na przeszkodzie.

Artykuł 81.

Pisane będą akta w Xięgach ciągle, mieysc próżnych nie zostawuiąc.

Nie będzie w akcie nic pisaném przez skrócenia, a każda liczba literami wypisaną bydź powinna.

Przekreślenia i odsyłacze powinny bydź tak iak same akta przez zeznaiących w dowód przyięcia, tudzież przez Urzędnika i świadków podpisane.

Jeżeli akt na stronnicy ukończonym bydź nie mógł, wtenczas oprócz podpisu przy końcu aktu, winna bydź oraz podpisaną przez zeznaiących, przez świadków i Urzędnika, każda stronnica, na któréy akt ukończonym nie został.

Artykuł 82.

Umocowania i inne pisma do aktów Stanu Cywilnego składane, po położeniu na nich przez osoby składaiące i przez Urzędnika akt przyimuiącego szczególnéy oznaki, winny bydź załączonemi do exemplarza, który do Archivum hypotecznego przesłany bydź ma.

Artykuł 83.

Każdemu służy prawo żądania wypisów z Xiąg bądź na mieyscu pozostałych, bądź do Archivum hypotecznego złożonych.

Wypisy wydane iako zgodne z Xięgami mieć będą wiarę dopóty póki przez zapisanie się o fałsz zaskarżonemi nie będą.

Wypisy maiące bydź użytemi za obrębem właściwego Sądu Ziemskiego, poświadczonemi bydź powinny przez Prezesa tegoż Sądu. Jeżeli wypis wydanym iest z Xiąg na mieyscu pozostałych, natenczas własnoręczność podpisu utrzymuiącego Xięgi, winna bydź wprzód poświadczoną przez Sędziego Pokoiu, albo przez Sędziego Gminy, lub Ziazdowego.

Artykuł 84.

Metryki lub akta bądź Polaków

bądź Cudzoziemców w obcym kraiu zdziałane, będą miały wiarę, ieżeli podług form w tymże kraiu używanych sporządzone zostały.

Kto chce takowe metryki lub akta do Xiąg kraiowych składać, lub ich w kraiu używać, powinien się postarać, ażeby ich wypisy poświadczonemi były przez osoby do tego szczególnie upoważnione, albo tam, gdzieby niebyło takich szczególnie upoważnionych osób, aby poświadczonemi były przez Posła, Ajenta Dyplomatycznego, albo Konsula bądź Polskiego bądź Rossyiskiego, a następnie przez Ministra Prezyduiącego w Kommissyi Rządowéy Sprawiedliwości.

Artykuł 85.

W każdym przypadku, gdzie wzmiankę wyroku lub aktu ściągaiącego się do aktu Stanu Cywil-

nego na brzegu innego aktu iuż w Xięgi wpisanego uczynić wypada, osoba utrzymuiąca Xięgi uskuteczni to na żądanie stron interessowanych w obu znayduiących się u niéy exemplarzach, w sposobie iednakowym. Gdyby zaś duplikat Xięgi iuż się znaydował w Archivum hypoteczném, wtedy prześle wypis uczynionéy przez siebie wzmianki, naydaléy w przeciągu dni trzech do Archivum hypotecznego, celem wciągnienia iéy w sposobie iednakowym do tegoż duplikatu.

Artykuł 86.

Każde uchybienie poprzedzaiącym artykułom z strony utrzymuiących Xięgi, pociągnie za sobą kary, które nie mogą przechodzić zwykłych kar porządkowych, a które Kommissya Rządowa Sprawiedliwości sama, albo przez delegowaną od siebie władzę, wymierzy.

Osoby trudniące się sprawdzeniem Xiąg, dostrzegłszy takowe uchybienia, powinny o nich donieść téyże Kommissyi lub władzy od niéy delegowanéy.

Artykuł 87.

Wypisy aktów Stanu Cywilnego nie mogą bydź z Xięgi wydawane, iak tylko wraz z wzmianką wyroku lub aktu, ieżeli takowa podług art. 85, uczynioną została.

Artykuł 88.

Każdy pod którego strażą zostaią Xięgi, odpowiedzialnym iest cywilnie za zmiany, iakieby w nich zaszły, zostawuiąc mu prawo czynienia przeciw sprawcom winnym tychże zmian.

Artykuł 89.

Zmiana, fałsz w aktach Stanu Cywilnego, przestąpienie przepisu w artykule 87. zawartego, zanie-

dbanie zapisania aktu w Xięgi, lub zapisanie go na osobnych kartkach, albo w innym sposobie a nie w Xięgi na to przeznaczone, pociąga za sobą odpowiedzialność cywilną za wynikłe szkody i utracone korzyści, oprócz kar Kodexem karnym ustanowionych, ieżeli czyny takowe przestępstwami się bydź okażą; a gdyby nie były przestępstwami Kodexem karnym obiętemi, ulegną karze, do pięciuset złotych, przez Sąd Ziemski wymierzyć się maiącéy.

Artykuł 90.

W każdym przypadku gdzie Sąd Ziemski rozpoznawać będzie sprawę względem aktu Stanu Cywilnego, wolno iest stronom interessowanym odwołać się od iego wyroku.

Artykuł 91.

Przepisy o aktach Stanu Cywilnego służą dla Woyskowych z następuiącém zastosowaniem:

1mo Jeżeli Woysko znayduie się w kraiu:

a) Utrzymuiący akta Stanu Cywilnego dla mieszkańców kraiu, utrzymywać ie będą dla Officyerów, dla Urzędników woyskowych i osób przy Woysku użytych, zostawuiąc osobom interessowanym wolność przeniesienia ich do Xiąg Stanu Cywilnego utrzymywanych przez Kapelanów Woyskowych.

b) Kapelani Woyskowi utrzymywać będą Akta Stanu Cywilnego połączone z metrykami kościelnemi dla Podofficerów, Żołnierzy, i mężczyzn służących u Woyskowych, tudzież dla żon i dzieci tychże Podofficerów, Żołnierzy i mężczyzn służących

u Woyskowych, ieżeli żony i dzieci przy nich się znayduią.

Co do osób iednak wyznania dla którego Kapelani Woyskowi obrządków religiynych dopełniać nie są mocnemi, albo gdy podług zasad wyznania osoby dla któréy akt Cywilny dopełnionym bydź ma, obrządek religiyny nie iest wymaganym, lub też z aktem Cywilnym nie łączy się, Kapelani Woyskowi, tylko akta Stanu Cywilnego bez metryk utrzymywać są obowiązani.

c) Co do Xiąg aktów Stanu Cywilnego utrzymywanych przez Kapelanów Woyskowych, wyznaczy Kommissya Rządowa Woyny osoby do czynności w artykułach 73. i 74. przepisanych, i sama, lub przez delegowaną od

siebie władzę wymierzać będzie kary porządkowe.

d) Duplikat tychże Xiąg ma bydź składany Kommissyi Rządowéy Woyny, która tenże do ogólnego Archivum kraiowego odsyłać będzie.

2do Jeżeli woysko znayduie się za granicą kraiu, Kommisya Rządowa Woyny mocna będzie dla Woyskowych wszelkiego stopnia i osób płci oboiéy przy woysku będących wyznaczyć, ieżeli tego zaydzie potrzeba, nawet osoby świeckie do utrzymywania aktów Stanu Cywilnego; lecz wyznaczone osoby świeckie, tylko same akta Stanu Cywilnego bez metryki spisywać maią.

Artykuł 92.

Dla wyznań niechrześciańskich w ogóle, i dla wyznań chrześcian-

skich, dla których w mieyscu zamieszkania osób do tegoż wyznania należących, nie są urządzone Parafie, wyznaczy Kommissya Rządowa Wyznań Religiynych osoby, do spisywania aktów Stanu Cywilnego. Dla takich iednak wyznań, dla których wyznaczone przez Kommissyą Rządową Wyznań Religiynych osoby obrządku religiynego dopełniać nie są mocnemi, lub w których obrządek religiyny nie iest wymaganym, albo się z aktem Stanu Cywilnego nie łączy, same tylko akta Stanu Cywilnego bez metryk utrzymywać są obowiązane.

Artykuł 93.

Względem żydów urządzenią administracyine przepiszą nadto szczególne środki, dążące do ścisłego wykonania przepisów prawą o aktach Stanu Cywilnego.

Artykuł 94.

Wszelkie akta lub metryki sporządzone za granicą, albo w kraiu lecz nie przed Urzędnikiem zamieszkania osób których się dotyczą, powinny bydź na żądanie stron interessowanych, do Xiąg właściwych mieysca zamieszkania tychże osób wciągnięte.

Dział II.

O Aktach Urodzenia.

Artykuł 95.

Każde dziecię w ośmiu dniach od przyiścia na świat, okazaném bydź powinno właściwemu Duchownemu Parafii, albo w przypadkach artykułami 91. 92. i 93. przewidzianych, osobie do spisywania aktów Stanu Cywilnego upoważnionéy, w celu sporządzenią aktu urodzenia.

Artykuł 96.

W tych nawet wyznaniach akt urodzenia ma bydź w przeciągu dni ośmiu sporządzonym, w których obrząd religiyny do późnieyszego czasu odkłada się.

Artykuł 97.

Jeżeli zaszło spóźnienie w dopełnieniu przepisów artykułów poprzedzaiących, spisanie aktu urodzenia nie ma bydź wstrzymaném, lecz przyczyna spóźnienia w akcie wyrażoną bydź powinna.

Artykuł 98.

Urodzenie dziecka obowiązanym iest oznaymić oyciec, a gdyby ten nie żył, lub zachodziła z strony iego niemożność, natenczas obowiązanemi będą dopełnić tego, Doktor, Chirurg, Akuszerka, Urzędnik zdrowia, albo inne przy połogu obecne osoby; ieżeli zaś matka nie w swoiém zamieszkaniu porodziła, osoba u któréy porodziła. Jeżeli oyciec się nie stawi, spisanie aktu urodzenia nie ma bydź wstrzymaném, lecz przyczyna niemożności stawienia się iego, w akcie wyrażona bydź powinna.

Akt urodzenia spisanym bydź powinien w obecności dwóch świadków.

Artykuł 99.

W Akcie urodzenia wymienionym będzie dzień, godzina, mieysce urodzenia, płeć dziecięcia, imie lub imiona mu dane; tudzież imiona, nazwiska, powołanie, mieysce zamieszkania rodziców iego i świadków.

Artykuł 100.

Oyciec dziecięcia nieprawego łoża, wtenczas tylko iako oyciec w akcie urodzenia zapisanym bydź może, gdy przy zapisaniu aktu tego

iest obecny, i dziecię za swe własne uznaie.

Artykuł 101.

Akt uznania dziecięcia, wpisanym będzie w Xięgi podług swéy daty, i uczyniona będzie o nim wzmianka na brzegu aktu urodzenia, ieżeli akt ten się znayduie.

Artykuł 102.

Co do przysposobienia, po dopełnieniu przepisów art. 324. żądać może strona interessowana uczynienia wzmianki na brzegu aktu urodzenia przysposobionego, którą utrzymuiący Xięgi aktów stanu cywilnego podług przepisu artykułu poprzedzaiącego uskuteczni.

Artykuł 103.

Oyciec dziecięcia w kazirodztwie lub cudzołostwie zrodzonego, iako oyciec w akcie zapisanym bydź nie może.

Artykuł 104.

Znayduiący dziecię nowo narodzone, obowiązanym iest oddać ie Duchownemu przełożonemu któréy kolwiek Parafii, równie iak odzież i rzeczy przy niém znalezione, i oznaymić wszystkie okoliczności co do czasu i mieysca znalezienia dziecięcia.

Duchowny zapisze w przytomności dwóch świadków akt urodzenia, w którym wyrazi: powyższe szczegóły, domniemany wiek dziecięcia, imie mu dane, osobę lub szpital przyimuiące do siebie dziecię na wychowanie lub władzę cywilną, która ie przyiąć iest obowiązaną.

Artykuł 105.

Dziecię któreby przyszedłszy żywe na świat, umarło przed zapisaniem aktu urodzenia, zapisaném będzie i w Xiędze aktów urodzenia

i w Xiędze aktów zeyścia. Jeżeli utrzymuiący akta stanu cywilnego, dziecięcia takowego żyiącém nie widział, zapisze w akcie urodzenia iego, iż okazane mu zostało dziecię nie żywe, z oświadczeniem iż żywe na świat przyszło.

D z i a ł III.

O Aktach Małżeństwa.

Artykuł 106.

Obrzęd ślubu religiynego poprzedzić powinny zapowiedzi, według prawideł ustawami religiynemi przepisanych. W wyznaniach w których zapowiedzi nie są ich ustawami nakazane, Kommissya Rządowa Wyznań Religiynych przepisze sposób w iaki takowe dopełnionemi bydź powinny.

Artykuł 107.

Zapowiedź zawierać powinna

imiona, nazwiska, powołanie i zamieszkanie każdego z przyszłych małżonków, oraz imiona, nazwiska, powołanie i zamieszkanie ich rodziców. W takiéy saméy treści zapisana bydź powinna zapowiedź w Xięgę na to przeznaczoną, z dodaniem oraz dnia w którym nastąpiła.

Artykuł 108.

Zapowiedzi nastąpić powinny w Parafii każdego z przyszłych małżonków.

Jeżeli zamieszkanie przyszłego małżonka lub małżonków niedłuższe iest w iedném mieyscu iak trzech miesięczne, naówczas zapowiedzi nadto w Parafii poprzedzaiącego ich zamieszkania, nastąpić powinny.

Artykuł 109.

Jeżeli obrząd ślubu nie został w ciągu sześciu miesięcy od ostatniéy

zapowiedzi dopełnionym, nie może iuż tenże nastąpić iak za poprzedniém zapowiedzi ponowieniem.

Artykuł 110.

Jedna zapowiedź iest nieodzownie potrzebną; od drugiéy i trzeciéy zapowiedzi mocną iest dyspensować władza duchowna właściwa, a w wyznaniach dla których Kommissya Rządowa Wyznań Religiynych zapowiedzi przepisze, władza przez nią upoważniona.

Artykuł 111.

Jeżeli z powodu udzielonéy dyspensy, iedna tylko zapowiedź nastąpiła, obrząd ślubu małżeńskiego, po upłynieniu trzech dni dopiero od dnia zapowiedzi, nie licząc tegoż dnia, dopełnionym bydź może.

Artykuł 112.

W następuiących przypadkach żadna zapowiedź nie iest potrzebna:

1mo gdy ieden z przyszłych małżonków iest w niebezpieczeństwie bliskiéy śmierci;

2do gdy przyszły małżonek w długą lub niebezpieczną podróż, w interessach Rządowych nagle oddalić się musi;

3tio gdy osoby, o których powszechnie mniemano, iż zostaią w związku małżeńskim, pragną dopełnić obrządku ślubu religiynego.

Artykuł 113.

Duchowny obowiązki parafialne pełniący, choćby nie znalazł żadnych przeszkód religiynych do zawarcia małżeństwa, obowiązanym iest iednak podług możności przekonywać się, czy nie zachodzą

przeszkody w Dziale II. Tytułu o małżeństwie wymienione, a gdyby takowe odkrył, nie powinien przystąpić do obrzędu religiynego.

Artykuł 114.

Gdyby względem lat potrzebnych do zawarcia małżeństwa osoby w związek takowy wchodzącéy zachodziła wątpliwość, a téyże osoby metryka chrztu, lub akt urodzenia nie znaydowały się w Xięgach mieyscowych, Duchowny nakaże złożyć sobie metrykę, lub akt. W przypadku niemożności dostania takowéy metryki lub aktu, stawieni bydź powinni przed Duchownym dway świadkowie, któréykolwiek płci, krewni lub niekrewni, Duchownemu znani, którzy zaświadczą o imionach, nazwisku, powołaniu i zamieszkaniu przyszłego Małżonka, równie iak oyca i matki, ieżeli ci są znani,

tudzież o mieyscu, a ile możności o czasie urodzenia iego, i o przyczynach będących na przeszkodzie do złożenia metryki lub aktu. — Zeznania takowe podpiszą świadkowie i Duchowny, a gdyby który świadek podpisać nie mógł, lub nie umiał, wzmianka o tém uczynioną będzie.

Świadkowie nie będący w mieyscu, mogą bydź stawieni przed iednym z Urzędników w artykule następuiącym wymienionych, który protokół ich zeznania prześle właściwemu Duchownemu.

Artykuł 115.

Jeżeli oyciec, matka, dziadowie lub baby, których zezwolenie iest potrzebném, są obecnemi przy obchodzie małżeństwa, słowne ich zezwolenie ma bydź wyrażone w akcie małżeństwa; ieżeli nie są

obecnemi, mogą zezwolenie to oświadczyć w akcie przed Wóytem lub Burmistrzem, przed Sędzią Zjazdowym, lub Cywilnym Gminy, albo przed Urzędnikiem aktowym. Akt ten ma zawierać imiona, nazwiska, powołanie, zamieszkanie przyszłych małżonków, i wszystkich osób do tego aktu wpływaiących, oraz stopień ich pokrewieństwa. Zeznaiący wraz z Urzędnikiem zeznanie przyimuiącym podpiszą akt, a gdyby który z zeznaiących pisać nie umiał lub nie mógł, uczynioną będzie o tém wzmianka.

Zezwolenie Rady familiynéy, lub opiekuńczéy, okazaném będzie przez złożenie iéy uchwały.

Artykuł 116.

Jeżeli rodzice, dziadowie lub baby przyszłego małżonka są cudzoziemcy, za granicą mieszkaiący,

Duchowny przystąpić może do obrzędu religiynego, nie żądaiąc dowodu ich zezwolenia, wyiawszy, gdyby miał powód do wnioskowania iż tenże małżonek przeciw woli wstępnych, chce w kraiu tuteyszym zawrzeć małżeństwo.

Artykuł 117.

Toż samo się rozumie w przypadkach, gdy do zawarcia małżeństwa zezwolenie władzy opiekuńczéy zagraniczněy iest potrzebném.

Artykuł 118.

Prośba o radę wstępnych, powinna bydź z uszanowaniem zaniesiona, albo ustnie w przytomności dwóch świadków, albo przez pismo bądź prywatne, bądź urzędowe, przed którymkolwiek z Urzędników w artykule 115. wymienionych sporządzone. Odpowiedź wstępnych na zaniesioną

prośbę o radę, tym samym sposobem nastąpić może.

Artykuł 119.

Jeżeli iednak wstępni, których o radę prosić potrzeba, nie mieszkaią w tym samym powiecie w którym obrząd ślubu małżeńskiego następować ma, Duchowny może przystąpić do tegoż obrzędu, nie żądaiąc od przyszłego małżonka dowodu zaniesionéy prośby o radę.

Artykuł 120.

W wyznaniach chrześciańskich, zaraz po dopełnionym obrzędzie religiynym, spisze Duchowny utrzymuiący Xięgi aktów stanu cywilnego w przytomności dwóch świadków, krewnych lub niekrewnych, akt cywilny połączony z metryką ślubu. Akt ten ma zawierać w sobie:

1mo oświadczenie Duchownego i świadków iż małżeństwo religiynie zawartém zostało;

2do imiona, nazwiska, powołanie, mieysce urodzenia i zamieszkanie małżonków;

3tio czy maią lata przepisane do zawarcia małżeństwa, a w razie udzielonéy względnie wieku dyspensy, wzmiankę o niéy;

4to imiona, nazwiska, powołanie i zamieszkanie oyców ich i matek;

5to zezwolenie oyców ich i matek, dziadów i bab, Rady familiynéy lub opiekuńczéy i władzy woyskowéy właściwéy, w przypadkach gdzie tego potrzeba;

6to wzmiankę o tém, którego dnia i w których mieyscach nastąpiły zapowiedzi;

7mo wzmiankę o tamowaniu, ieżeli takowe zaszło, o zniesieniu

onego, albo wzmiankę, że żadnego tamowania nie było;

8vo w przypadku zawierania małżeństwa przez kobietę która iuż była zamężną, wzmiankę o czasie, w którym pierwsze małżeństwo rozwiązaném lub za nieważne uznaném zostało;

9no oświadczenie małżonków, czyli zawarli umowę przedślubną lub nie, a w pierwszym przypadku wymienienie daty i mieysca iéy zawarcia, oraz Urzędu aktowego przed którym zawartą została.

10mo imiona, nazwiska, powołanie, wiek, zamieszkanie świadków, ieżeli są krewnemi lub powinowatemi małżonków, wyrażenie z któréy strony, i w iakim stopniu.

Artykuł 121.

Dowodem zawartego małżeństwa będzie urzędowy z Xięgi wypis aktu sporządzonego, stosownie do artykułu 120.

Jeżeli małżeństwo za granicą zawartém zostało, służy przepis artykułu 84.

Artykuł 122.

Gdyby Xięgi utrzymywane nie były, zaginęły, albo zniszczonemi zostały, lub gdyby do nich akt wciągniętym nie był, albo wciągnięty zaginął, wydartym, lub zniszczonym został, w takim razie małżeństwo zawarte, udowodnioném bydź może bądź przez dokumenta, bądź przez świadków.

Artykuł 123.

W przypadku sporu prawnego, samo posiadanie stanu małżonków odwołuiących się do tego stanu nawzaiem, nie może ich uwalniać

od okazania w sposobie wyżéy przepisanym, iż małżeństwo zawartém zostało.

Artykuł 124.

Jeżeli iednak są dzieci pochodzące od dwóch osób, które iawnie z sobą iako mąż i żona żyły, a które obiedwie iuż zmarły, prawość takich dzieci zaprzeczoną bydź nie może pod tym tylko pozorem, że nie iest okazanym akt małżeństwa, byleby prawość ta przez posiadanie stanu udowodnioną była, i akt urodzenia nie znaydował się w sprzeczności z takowém posiadaniem.

Artykuł 125.

Gdy prawny obchód małżeństwa udowodnionym będzie w drodze processu karnego, złożenie wyroku celem załączenia go do Xięgi małżeństw i spisania o tém

protokółu w téyże Xiędze, zapewni małżeństwu od dnia obchodu iego wszystkie skutki cywilne, tak względem małżonków, iako też względem dzieci z tego małżeństwa pochodzących.

Artykuł 126.

Jeżeli małżonkowie, albo iedno z nich przed rozpoczęciem sprawy karnéy umarło, sprawa karna wytoczoną bydź może, tak przez wszystkich maiących interes aby uznanie ważności małżeństwa nastąpiło, iako też przez Prokuratora Królewskiego.

Artykuł 127.

Jeżeli przestępny przed rozpoczęciem sprawy karnéy lub w ciągu iéy umarł, sprawa wytoczoną będzie cywilnie przeciw następcom po nim, przez strony interessowane, w przytomności Prokuratora

Królewskiego, z skutkiem w artykule 152 wymienionym.

Artykuł 128.

Wyrok właściwego Sądu Cywilnego uznaiący nieważność małżeństwa, rozwód lub rozłączenie na czas nieograniczony, skoro stanie się prawomocnym, ma bydź natychmiast przez Prokuratora Królewskiego przy tymże Sądzie do aktów stanu cywilnego przesłanym, w celu uczynienia z urzędu wzmianki na brzegu aktu małżeństwa o nastąpionym powyższym wyroku stosownie do art. 85.

Artykuł 129.

Przepisy artykułu poprzedzaiącego ściągaią się także do przypadku, gdy małżonkowie co do stołu i łoża na czas nieograniczony rozłączeni, od takowego rozłączenia odstępuiąc, zyskuią przyzwolenie właściwego Sądu Cywilnego.

Przyzwolenie to załączoném będzie do Xięgi małżeństw, z uczynieniem wzmianki przy akcie małżeństwa, i przy protokóle z powodu złożonego wyroku rozłączenia spisanym.

Artykuł 130.

Przepisy Działu ninieyszego służą oraz dla wyznań niechrześciańskich, z tą tylko różnicą: iż po odbytym obrzędzie religiynym, prócz osób do aktu cywilnego wpływaiących, Duchowny przed którym odbył się obrzęd religiyny winien się sam stawić z świadkami przed Urzędnikiem do spisania aktu cywilnego wyznaczonym, dla złożenia świadectwa, iż akt religiynie zawartym został, i dania potrzebnych obiaśnień względem dopełnienia warunków cywilnych.

D z i a ł IV.

O Aktach Zeyścia.

Artykuł 131.

Utrzymuiący Xięgi aktów stanu cywilnego, przed spisaniem aktu zeyścia, winien zapewnić się naocznie o zaszłéy śmierci; i ieżeli nie iest razem Duchownym przełożonym parafii wyznania osoby zmarłéy, winien udzielić bezpłatnie i bez stępla pozwolenie pochowania zmarłego, które po rzeczoném dopiero naoczném zapewnieniu się, i po wydaniu, gdzie tego potrzeba, pozwolenia, i to nie prędzéy iak po upłynieniu czterdziestu ośmiu godzin od chwili zaszłéy śmierci, wyiąwszy przypadki urządzeniami policyinemi, przewidziane, nastąpić może.

Artykuł 132.

W akcie zeyścia wyrażonemi będą imie, lub imiona, nazwisko, powołanie, wiek i zamieszkanie osoby zmarłéy, dzień i godzina w któréy umarła; ieżeli żyła w stanie małżeńskim wyrażonemi będą nadto, imie, lub imiona i nazwisko iéy małżonka który ią przeżył, lub którego ona przeżyła, tudzież imiona, nazwiska, wiek, powołanie i zamieszkanie zeznaiących, a ieżeli są krewnemi, stopień ich pokrewieństwa. Akt ten zawierać będzie ieszcze ile się dowiedzieć można, imiona, nazwiska, powołanie i zamieszkanie oyca i matki zmarłego i mieysce urodzenia iego.

Artykuł 133.

Akt spisany będzie na zeznanie dwóch świadków, którzy ile mo-

żności z liczby naybliższych krewnych lub sąsiadów bydź powinni.

Jeżeli osoba umarła nie w mieyscu zamieszkania swego, świadkami będą osoba u któréy śmierć zaszła, i ieden krewny zmarłego albo obcy.

Artykuł 134.

W szpitalach albo w innych instytutach publicznych, w więzieniach lub w domach aresztu sądowego albo policyinego, przełożony, dozorca, zawiadowca, lub gospodarz takich domów w zwykłych Xięgach administracyinych umieszczać będą, o każdéy tamże znayduiącéy się osobie wiadomości w artykule 132. żądane, a w przypadku nastąpionéy śmierci, podadzą je przed pochowaniem zmarłego, utrzymuiącemu Xięgi aktów stanu cywilnego, dla spisania aktu zeyścia.

Artykuł 135.

Akt zeyścia woyskowych, gdy woysko znayduie się za granicą kraiu, spisanym będzie na zeznanie trzech świadków.

Artykuł 136.

Gdy się okażą poznaki gwałtownéy śmierci, albo inne okoliczności podeyrzenie o niéy sprawuiące, wtedy umarły pochowanym bydź nie może, póki Urzędnik lub Urzędnicy do których podług prawa należy wyiaśnienie lica (corpus delicti), działań swych nie uskutecznią.

Obowiązkiem ich będzie zarazem zbierać wiadomości w artykule 132. wyrażone, i takowe udzielić utrzymuiącemu Xięgi w mieyscu gdzie śmierć zaszła, który podług tego akt zeyścia sporządzi.

Artykuł 137.

Pisarze Sądów karzących obowiązani są w dwudziestu czterech godzinach po wykonaniu wyroku na śmierć skazuiącego, udzielić utrzymuiącemu Xięgi w mieyscu, w którém skazany śmierć poniósł, wiadomości w artykule 132 wyrażone, a podług których akt zeyścia spisanym bydź powinien.

Artykuł 138.

We wszelkich przypadkach gwałtownéy śmierci albo śmierci zaszłéy w domach więzienia i aresztu bądź sądowego, bądź policyinego, albo śmierci poniesionéy w skutku wyroku karnego, żadna wzmianka o tych okolicznościach czyniona nie będzie w akcie zeyścia, który spisanym bydź winien prostym sposobem podług prawideł w art. 132. wyłuszczonych.

Artykuł 139.

Gdyby Xięgi nie były utrzymywane, albo zniszczonemi zostały, zaginęły, lub do nich akt wciągniętym nie był, albo wciągnięty zaginął, wydartym lub zniszczonym został, w takim razie zeyście udowodnione bydź może bądź przez dokumenta, bądź przez świadków.

Dział V.

O sprostowaniu aktów stanu cywilnego.

Artykuł 140.

Względem sprostowania aktu stanu cywilnego, Sąd Ziemski właściwy na żądanie stron interessowanych, za wysłuchaniem wniosków Prokuratora Królewskiego, stanowić będzie z wolném do appellacyi odwołaniem się.

Oprócz stron, przez żądaiących sprostowania powołanych, może Sąd nakazać przywołanie innych ieszcze stron interessowanych, gdy uzna tego potrzebę.

Artykuł 141.

Wyrok sprostowania nigdy użytym bydź nie może przeciw stronom interessowanym, które takowego nie żądały lub które do sprawy przywołanemi nie były.

Artykuł 142.

Wyrok sprostowania złożonym będzie do Xiąg aktów stanu cywilnego mieyscowych, celem spisania w nich protokółu przyięcia i uczynienia o tymże wyroku wzmianki na brzegu aktu poprawionego.

TYTUŁ V.

O Małżeństwie.

Dział I.

Zasada Ogólna.

Artykuł 143.

Małżeństwo nie może bydź zawartém iak według przepisów religiynych. Prócz warunków i form religiynych, dopełnionemi bydź oraz powinny warunki i formy prawem cywilném przepisane.

Dział II.

O warunkach cywilnych do zawarcia małżeństwa.

Artykuł 144.

Mężczyzna przed ukończeniem lat ośmnastu a kobieta przed ukończeniem lat piętnastu wieku, nie mogą wchodzić w związki małżeńskie.

Artykuł 145.

Król może dla ważnych przyczyn udzielić dyspensę względnie wieku.

Artykuł 146.

Małżeństwo nie może bydź zawartém iak za dobrowolném osób w związek małżeński wchodzących zezwoleniem

Artykuł 147.

Mąż iedną tylko żonę; a żona iednego tylko męża w iednymże czasie mieć może.

Nie można wchodzić w następne związki małżeńskie, dopóki małżeństwo poprzedzaiące rozwiązane nie iest.

Artykuł 148.

Kobieta nie może zawierać nowego małżeństwa, aż dopiero po

upłynieniu dziesięciu miesięcy od rozwiązania małżeństwa poprzedzaiącego.

Artykuł 149.

Syn przed ukończonym dwudziestym piątym, a córka przed ukończonym dwudziestym pierwszym rokiem wieku, nie mogą zawierać małżeństwa bez zezwolenia oyca i matki. W przypadku różności zdań, dosyć iest na zezwoleniu oyca.

Artykuł 150.

Jeżeli iedno z rodziców umarło, albo iest w niemożności oświadczenia woli swoiéy, dosyć iest na zezwoleniu drugiego.

Artykuł 151.

Jeżeli oyciec i matka umarli, albo są w niemożności oświadczenia woli swoiéy, zastępuią ich dziado-

wie i baby; w przypadku różności zdań między dziadem i babą iednéyże linii, dosyć iest na zezwoleniu dziada; a gdy zachodzi różność zdań między dwiema liniiami, różność takowa stanowi iuż zezwolenie.

Artykuł 152.

Gdyby ani oyca, ani matki, ani dziadów, ani bab nie było, albo gdyby się ci wszyscy w niemożności oświadczenia swéy woli znaydowali, synowie i córki nie mogą przed ukończeniem lat dwadzieścia ieden, wchodzić bez zezwolenia Rady familiynéy w związki małżeńskie.

Artykuł 153.

Synowie i córki doszedłszy do wieku art. 149 oznaczonego, obowiązani są przed zawarciem małżeństwa, prosić o radę oyca i matkę,

albo dziadów i baby gdy oyciec i matka nie żyią, lub gdy są w niemożności oświadczenia swéy woli.

Artykuł 154.

Od wieku art. 149 oznaczonego, aż do skończenia lat trzydziestu powinni synowie i córki powtórzyć prośbę swą o radę, ieżeliby za pierwszym razem przychylnéy rady nie otrzymali. W miesiąc po powtórnéy prośbie o radę, mogą przystąpić do ślubu małżeńskiego, ieżeli tamowanie nie nastąpiło.

Artykuł 155.

Od skończenia lat trzydzieści wieku, mogą synowie i córki, w miesiąc po pierwszéy prośbie o radę, gdy przychylnéy nie otrzymali, przystąpić do ślubu małżeńskiego, ieżeli tamowanie nie nastąpiło.

Artykuł 156.

Przepisy art. 149 i 150 stosuią się także do dzieci naturalnych prawnie uznanych, równie iak artykuły 153, 154 i 155; te ostatnie iednak z tą różnicą, iż prośba o radę od rzeczonych dzieci do oyca tylko i matki, nie zaś do wyższych wstępnych zaniesiona bydź powinna.

Artykuł 157.

Dziecię naturalne nie uznane, lub które po uznaniu utraciło oyca i matkę, albo którego oyciec i matka nie są w stanie oświadczenia woli swoiéy, nie może zawierać małżeństwa przed skończonym dwudziestym pierwszym rokiem wieku swego, nie otrzymawszy pozwolenia Rady opiekuńczéy.

Artykuł 158.

Officyerowie i Urzędnicy Woy-

skowi wszelkiego stopnia, tudzież Podofficyerowie i żołnierze, nie mogą zawierać małżeństwa bez zezwolenia właściwéy Władzy Woyskowéy.

Artykuł 159.

Zabronione iest małżeństwo w prostéy linii między wszystkiemi wstępnemi i zstępnemi prawemi albo naturalnemi i powinowatemi w téyże saméy linii.

Artykuł 160.

W linii boczney zabronione iest małżeństwo między bratem i siostrą rodzonemi i przyrodniemi, prawemi albo naturalnemi.

Artykuł 161.

Co do dalszych pokrewieństwa stopni i co do stopni powinowactwa w linii boczney w ogóle, każdy

do ustaw wyznania swego stosować się powinien.

Artykuł 162.

Zabronione iest małżeństwo:

między przysposabiaiącym a przysposobionym i iego zstępnemi;

między dziećmi przysposobionemi iednéy i téy saméy osoby;

między przysposobionym a dziećmi któreby przysposabiaiący mógł mieć późniéy;

między przysposobionym a małżonkiem przysposabiaiącego; i na wzaiem

między przysposabiaiącym a małżonkiem przysposobionego.

Artykuł 163.

Nie wolno iest zawierać małżeństwa osobom wiary chrześciańskiéy z osobami wiary niechrześciańskiéy.

Dział III.

O formalnościach tyczących się zawarcia małżeństwa.

Artykuł 164.

Małżeństwo zawartém bydź może tylko według obrzędu wyznania osób w takowe wchodzących właściwego. Jeżeli osoby w związek małżeński wchodzące różnego są wyznania, każda z nich do ustaw swego wyznania stosować się powinna.

Artykuł 165.

W wyznaniach dla których urządzone są Parafie, obrząd ślubu małżeńskiego powinien bydź obchodzony przed właściwym przełożonym Parafii, do któréy małżonek lub małżonka z zamieszkania swego należy, albo przed iego zastępcą,

iawnie, to iest: w przytomności dwóch naymniéy świadków.

Jednak ślub dany bydź może w inney Parafii i przez innego Duchownego, lecz tylko za zezwoleniem przełożonego właściwéy Parafii.

D z i a ł IV.

O tamowaniu związku małżeńskiego.

Artykuł 166.

Prawo tamowania zawarcia małżeństwa, służy osobie zostaiącéy w związku małżeńskim z iedną ze stron, które małżeństwo zawierać maią.

Artykuł 167.

Oyciec a w braku oyca matka, w braku oyca i matki dziadowie i baby, maią prawo tamować mał-

żeństwo swoich dzieci i zstępnych, choćby też dzieci lub zstępni dwudziesty piąty rok wieku swego skończyli, a to z powodu niedopełnienia któregokolwiek z warunków prawnych Działem II. obiętych.

Artykuł 168.

W braku wstępnych, brat lub siostra rodzeni, albo przyrodni, stryi, wuy, lub ciotka rodzeni, bracia lub siostry stryieczno-wuieczno-cioteczno-rodzeni, gdy są pełnoletniemi tamować mogą małżeństwo:

1mo gdy niebyło otrzymane zezwolenie Rady familiynéy artykułem 152 przepisane;

2do gdy tamowanie zasadza się na tém, że ich krewny małżeństwo zawierać maiący, w stanie pomieszania zmysłów znayduie się.

Takowe tamowanie, które Sąd wprost nawet usunąć może, nie będzie nigdy przyięte, iak tylko pod warunkiem, ażeby tamuiący czynił o uznanie bezwłasnowolności osoby któréy małżeństwo tamuie, i starał się o uzyskanie w téy mierze wyroku, w czasie, który Sąd wyznaczy.

Artykuł 169.

Opiekun albo Kurator mogą przez czas trwania opieki, albo kurateli, w przypadkach artykułu poprzedzaiącego, tamować małżeństwo, gdy do tego przez Radę familiyną lub opiekuńczą, któréy zwołania żądać są mocni, upoważnionemi będą.

Artykuł 170.

Zwierzchność woyskowa w przypadku artykułu 158 ma prawo tamować małżeństwo.

Artykuł 171.

Prokurator lub iego zastępca powinien, a każdemu trzeciemu wolno, tamować małżeństwo w przypadkach art. 147. 159. 160. 162 i 163.

Artykuł 172.

Każdy akt tamowania zawierać powinien przymiot prawo tamowania nadaiący, obranie zamieszkania w mieyscu w którém małżeństwo ma bydź obchodzone, powody tamowania; wszystko to pod nieważnością.

Gdy tamowanie na żądanie wstępnych następuie, ci mogą powodów w swym akcie nie wymieniać, lecz obowiązani są takowe Sądowi przy wprowadzeniu sprawy przedstawić.

Artykuł 173.

Akt tamowania podpisanym będzie na oryginale i na kopii przez

osoby tamuiące, albo przez ich pełnomocników szczególnych, aktem urzędowym ustanowionych, a wręczonym wraz z kopią pełnomocnictwa stronom osobiście, albo w ich zamieszkaniu, niemniéy Duchownemu akt religiyny odbydź maiącemu, który na oryginale zapisze że akt ten odebrał.

Gdyby osoba tamuiąca podpisać nie umiała, albo nie mogła, wzmianka o tém w akcie tamowania uczynioną bydź powinna.

Artykuł 174.

Duchowny załączy akt ten do zbioru aktów tamowania, i uczyni na nim wzmiankę wyroków lub innych aktów tamowanie znoszących, a iemu doręczonych, które do tegoż zbioru także dołączy.

Artykuł 175.

Gdy tamowanie zaszło, Duchowny nie iest mocen przystępować do obchodu małżeństwa, dopóki toż tamowanie zniesioném nie zostanie.

Artykuł 176.

Sąd Ziemski żądania o zniesienie tamowania rozstrzygać będzie z wolném od iego wyroku odwołaniem się.

Artykuł 177.

Gdy tamowanie odrzuconém zostanie, tamuiący ieżeli nie są z liczby wstępnych, mogą bydź na wynagrodzenie szkód i straconych korzyści skazani.

Artykuł 178.

Akt tamowania przez zwierzchność woyskową zawierać będzie piśmienne ostrzeżenie Duchownego, akt religiyny odbydź maiącego, aby do tegoż aktu nie przystępo-

wał. Póki tamowanie takowe zniesioném nie będzie przez zwierzchność woyskową, Duchowny nie może przystąpić do aktu religiynego. Wreszcie przepis art. 174 zachowanym bydź powinien.

D z i a ł V.

O wzaiemnych prawach i obowiązkach między małżonkami.

O d d z i a ł 1.

O prawach i obowiązkach między małżonkami ze względu na ich osoby.

Artykuł 179.

Małżonkowie winni sobie nawzaiem wierność, wsparcie, pomoc i przyzwoite postępowanie.

Artykuł 180.

Mąż winien żonie obronę, a żona posłuszeństwo mężowi.

Artykuł 181.

Żona przybiera nazwisko męża, obowiązaną iest mieszkać z mężem i iść za nim gdzie mu się zostawać podoba.

Mąż zaś obowiązany iest przyiąć do siebie żonę i opatrywać ią we wszelkie potrzeby życia, podług swéy możności.

Artykuł 182.

Żona nie może stawać w Sądzie bez upoważnienia męża, chociażby się trudniła kupiectwem publicznie, i chociażby sprawa tyczyła się maiątku pod iéy własną administracyą zostaiącego.

Artykuł 183.

Upoważnienie od męża nie iest potrzebne, gdy żona pociągana iest do Sądu w materyi karnéy.

Artykuł 184.

Żona bez assystencyi męża, lub zezwolenia iego na piśmie, nie może:

1mo czynić darowizn lub nabywać tytułem darmym;

2do alienować lub zaciągać zobowiązań co do maiątku, który podług praw lub umów między małżonkami zawartych, pod administracyą męża zostaie;

3tio alienować lub obciążać hypoteką nieruchomości swoich, nawet pod iéy własną administracyą zostaiących.

Artykuł 185.

Jeżeli mąż odmawia żonie upoważnienia do stawania w Sądzie, lub do zawarcia iakowego aktu, żona może zapozwać męża przed Sąd w którego okręgu iest wspólne małżonków zamieszkanie, Sąd wysłuchawszy męża, lub zaocznie ieżeli ten przyzwoicie zapozwany nie stawa, może udzielić lub odmówić upoważnienia.

Artykuł 186.

Żona trudniąca się publicznie kupiectwem, może bez upoważnienia męża zaciągać zobowiązania tyczące się iéy handlu.

Żona wtenczas tylko za trudniącą się publicznie handlem iest uważana, gdy prowadzi handel oddzielny od mężowskiego, nie zaś, gdy tylko towary z handlu męża cząstkowo przedaie.

Artykuł 187.

Wszelkie ogólne upoważnienie żony przez męża, chociażby nawet przez umowę małżeńską zawarowane zostało, nie iest ważném, chyba tylko co do zarządzenia iéy maiątkiem.

Artykuł 188.

Żona tylko, mąż, albo następcy po nich, mogą zarzucać nieważność z powodu braku prawnego upoważnienia, a to wtenczas tylko, gdy mąż maiąc wiadomość o działaniu żony, ani wyraźnie, ani milczeniem takowego działania nie zatwierdził.

Artykuł 189.

Żona może czynić testament bez upoważnienia od męża.

Artykuł 190.

Przepisom w Oddziale ninieyszym zawartym nie można ubliżać przez umowy.

Oddział 2.

O prawach i obowiązkach między małżonkami ze względu na ich stosunki maiątkowe w przypadku niezawarcia w téy mierze umowy.

Artykuł 191.

Stosunki maiątkowe między małżonkami, o ile przez umowę urządzone nie są, ulegać będą następuiącym prawidłom.

Artykuł 192.

Mąż przez ciąg trwaiącego małżeństwa zarządza maiątkiem żony, i iemu iako obowiązanemu ponosić ciężary małżeńskie, służy użytkowanie maiątku żony. Przepisy ogólne o użytkowaniu stosuią się do użytkowania mężowi służącego, z następuiącemi wyiątkami:

1mo Mąż nie będzie ograniczony w użytkowaniu choćby się o spisanie inwentarza ruchomości i stanu nieruchomości żony nie postarał.

2do Nie iest obowiązany stawić rękoymi.

3tio Nie iest mocen prawa użytkowania przedać lub innym sposobem zbywać.

Artykuł 193.

Zarząd i użytkowanie męża rozciąga się nietylko do tego co żona w czasie zawarcia małżeństwa wniosła, ale i do tego co iéy późniéy przez spadek, przez darowiznę lub przez los przybędzie.

Artykuł 194.

Jeżeli inwentarz maiątku żony sporządzony nie był, wolno będzie stronom interessowanym prowadzić dowód na własność i wartość ruchomości, niemniéy na były stan nieruchomości żony, przez środki prawem ogólnie dozwolone, a po skończoném użytkowaniu nawet przez pisma domowe, przez świadków i domniemania bez różnicy przedmiotu, w potrzebie zaś i przez wieść powszechną. Samo iednak przyznanie męża nie stanowi dowodu dla żony przeciw iego wierzycielom.

Artykuł 195.

Zarząd męża nie rozciąga się tak dalece, aby mu wolno było bez zezwolenia żony własność iéy iakimkolwiek sposobem zbywać lub obciążać, kapitały podnosić, układy poiednawcze względem własności żony zawierać.

Artykuł 196.

Sprawa tycząca się praw żony, nie może bydź przez męża, bez iéy zezwolenia lub przypozwania wytoczona. Sprawa takowa przez trzeciego nie może bydź rozpoczęta, iak przez zapozwanie oboyga małżonków.

Artykuł 197.

Kontrakt dzierżawy, lub naymu, przez męża samego iako rządcę maiątku żony zawarty, przedłużony lub odnowiony, nie obowiązuie żony lub iéy następców na

czas po ustaniu użytkowania męża, ieżeli zawarcie, przedłużenie lub odnowienie nastąpiło wcześniéy iak rokiem przed terminem od którego wykonanie ma się zaczynać, chybaby toż wykonanie za trwaiącego ieszcze użytkowania męża było zaczęte.

Artykuł 198.

Przecięż i w tym razie gdy kontrakt iest obowiązuiącym, nie obowiązuie żony, lub iéy następców na czas dłuższy iak na lat trzy, które ieżeli dzierżawa lub naiem iuż rozpoczęte zostały, liczone będą od zaczęcia bądź pierwszego przeciągu trzechletniego, gdy ten ieszcze nie upłynął, bądź drugiego i tak następnie w tym sposobie; ażeby dzierżawcy lub naymuiącemu pozostało tylko prawo ukończenia przeciągu trzechletniego bieżącego.

Artykuł 199.

Jeżeli mąż źle się rządzi i przez to wystawia maiątek żony na niebezpieczeństwo utraty, albo ieżeli przychody z maiątku żony pochodzące, przez wierzycieli męża są tak dalece zaięte, iż mąż zostaie w niemożności przyzwoitego opatrywania żony i dzieci w potrzeby życia, żona może żądać u Sądu, aby mężowi przez wyrok odięte były prawa z mocy artykułów 192 i 193 iemu służące; dobrowolna zaś w téy mierze między małżonkami umowa iest nieważna.

Artykuł 200.

Żona uzyskawszy wyrok prawomocny stanowiący odięcie praw z mocy artykułów 192 i 193 mężowi służących, mocna iest zarządzać swym maiątkiem, lecz potrzebuie assystencyi lub zezwolenia męża,

a gdyby odmówił, upoważnienia Sądu, do tych wszystkich czynności, do których przed wyrokiem, stosownie do przepisów art. 195 i 196 mąż zezwolenia iéy potrzebował.

Artykuł 201.

Do niéy iako właścicielki wraca się użytkowanie iéy maiątku, z obowiązkiem przykładania się do wspólnych ciężarów małżeństwa w stosunku swoiéy i męża możności, a nawet ponoszenia ich całkowicie, gdyby mąż maiątku, ani sposobu zarobku nie miał.

Artykuł 202.

Żona nie może zrzec się skutków wyroku odeymuiącego mężowi prawa z mocy artykułów 192 i 193 iemu służące, iak tylko przez akt zeznany przed urzędem aktowym, inaczéy zrzeczenie się iéy nie będzie ważne

Artykuł 203.

Gdyby mąż nie dostarczał przyzwoitego utrzymania żony i dzieci, żona nie będzie mocna z tego powodu żądać odięcia mężowi praw z mocy artykułów 192 i 193 służących, lecz będzie mogła upomnieć się sądownie, o przyzwoite siebie i dzieci utrzymanie.

Artykuł 204.

Pożytki ze staranności i pracy żony pochodzące, należą do męża iako obowiązanego ponosić ciężary małżeńskie; zyski iednakże iakie żona z dozwoleniem męża mieć może z oddzielnego handlu, przemysłu, kunsztu, professyi lub talentu, są iéy wyłączną własnością, i wyięte są od przepisów art. 192 i 193. W tym przypadku stosuią się do zysków żony przepisy iakie w artykułach 213. 214. 215. 216 i 217 co

do przychodów z maiątku żony są postanowione.

Artykuł 205.

Jeżeli mąż stał się odpowiedzialnym żonie, albo ieżeli przy nim należność iakowa dla żony pozostaie, natenczas służy żonie tak w ciągu trwaiącego małżeństwa, iako i po rozwiązaniu iego, niemniéy następcom po niéy, tytuł do hypoteki prawnéy przeciw mężowi, która iednak od dnia wpisania dopiero skutek będzie miała, tudzież służy im pierwszeństwo przed długami osobistemi, na całym iego ruchomym i nieruchomym maiątku.

Artykuł 206.

W takowym przypadku żona żądaiąca wpisania prawnéy hypoteki, nie potrzebuie assystencyi i zezwolenia męża, a nawet będąc nieletnią, nie potrzebuie assystencyi kuratora.

Oddział 3.

Przepisy tyczące się umów co do stosunków maiątkowych między małżonkami.

Artykuł 207.

Umowy urządzaiące stosunki maiątkowe między małżonkami, nie mogą bydź zawarte, iak przed obchodem małżeństwa przez akt przed urzędem aktowym sporządzony.

Artykuł 208.

Umowy takowe nie będą ważne ieżeli w akcie cywilnym małżeństwa, stosownie do art. 120 pod Nrem 9. nie będą obiawione przez wymienienie daty i mieysca ich zawarcia, oraz Urzędu aktowego, przed którym zawarte zostały.

Artykuł 209.

Po nastąpionym obchodzie małżeństwa umowy przedślubne zmieniane bydź nie mogą.

Artykuł 210.

Gdy małżonkowie co do stołu i łoża na czas nieograniczony rozłączeni, odstępuią od takowego rozłączenia, wolno im przed otrzymaném przyzwoleniem właściwego Sądu Cywilnego urządzić stosunki maiątkowe na przyszłość przez umowę przed urzędem aktowym zawartą. Gdyby zaś umowy takowéy nie zawarli, albo zawartéy w protokóle z powodu odstąpienia od rozłączenia w aktach stanu cywilnego spisanym stosownie do artykułu 208. nie obiawili, w takim razie stosunki maiątkowe będą między niemi te same na przyszłość, iakie były przed rozłączeniem.

Artykuł 211.

Małoletni zdolny do zawarcia małżeństwa, zdolnym iest także zawrzeć umowę przedślubną i w niéy przyiąć na siebie wszelkie zobowiązania, a nawet czynić darowizny, tak iakby był pełnoletnim; lecz umowa powinna bydź zawartą w assystencyi osób których zezwolenie na małżeństwo iest potrzebne.

Artykuł 212.

Do maiątku któryby się małżonkom, lub iednemu z nich przed, lub po zawarciu małżeństwa przez spadek, lub darowiznę dostał, umowy przedślubne, albo w braku ich przepisy prawne Oddziału 2. o tyle się tylko stosuią, o ile spadkodawca lub daruiący odmiennych warunków nie przepisał.

Artykuł 213.

Gdy dla żony zastrzeżone iest użytkowanie iéy maiątku, a nie iest oznaczono iak dalece do wspólnych ciężarów małżeństwa przykładać się ma, natenczas żona obowiązaną będzie ponosić ie w stosunku iaki art. 201 iest przepisany.

Artykuł 214.

Jeżeli w przypadku zastrzeżonego dla żony zarządu iéy maiątkiem, mąż zarządza tymże z wyraźnego iéy umocowania, pod warunkiem składania rachunku z przychodów, natenczas mąż tak uważany będzie, iak każdy inny pełnomocnik.

Artykuł 215.

Jeżeli zaś mąż zarządza maiątkiem żony z wyraźnego iéy umocowania, lecz bez warunku składania rachunku z przychodów, albo ieżeli zarządza i przychody pobiera bez umocowania żony lecz oraz bez iéy sprzeciwiania się, natenczas przy rozwiązaniu małżeństwa lub na żądanie żony, tylko przychody w czasie rozwiązania małżeństwa lub żądania żony ieszcze istnieiące, oddać iest winien, spotrzebowanych zaś zwracać, i z nich rachunku zdawać nie iest obowiązany.

Artykuł 216.

Gdyby mąż mimo sprzeciwiania się żony maiątkiem iéy zarządzał i przychody pobierał, powinien zdać rachunek z przychodów nietylko istnieiących, ale i spotrzebowanych.

Artykuł 217.

Jeżeli wątpliwość zachodzi względem dorobku czyli od żony pochodzi, domniemanie iest za tém

że iest dorobkiem męża. Bielizna, odzież i sprzęty kobiece do użytku żony służące, choćby przez męża sprawione były, uważaią się zawsze za własność żony.

Artykuł 218.

Gdy zastrzeżono iest, aby nieruchomości żony, nawet za zezwoleniem męża zbywane nie były, zastrzeżenie takowe nie może się ściągać do przypadków następuiącemi artykułami obiętych.

Artykuł 219.

Żona za zezwoleniem męża, a gdyby nie zezwolił za upoważnieniem Sądu, może czynić udział z nieruchomości dzieciom, któreby miała z poprzedniego małżeństwa; lecz ieżeli mężowi służy użytkowanie, a żona tylko od Sądu

ma upoważnienie, w takim razie, mąż zostaie przy użytkowaniu, bez uszczerbku iednak alimentów któreby się dziecku udział biorącemu należały.

Artykuł 220.

Żona może także dzieciom wspólnym czynić udział z nieruchomości swoich za zezwoleniem męża, przeciw którego woli Sąd upoważnienia dać nie iest mocen.

Artykuł 221.

Nieruchomości żony, względem których zastrzeżono, aby nawet za zezwoleniem męża, zbywane nie były, nie mogą także bydź i obciążane, chybaby wolność obciążania wyraźnie była zachowana. Lecz iak zastrzeżenie niezbywania, tak i niemożność obciążania, nie rozciąga się do przypadków artykułami 219 i 220 obiętych.

Artykuł 222.

Gdy zastrzeżono iest, aby kapitały hypotekowane do żony należące, nawet za zezwoleniem męża podnoszone i zbywane nie były, prawidła względem nieruchomości w artykułach 219. 220 i 221 zawarte, stosować się będą do tychże kapitałów.

Artykuł 223.

Zastrzeżenie co do kapitałów hypotekowanych, o którém w art. 222 iest mowa, nie odeymuie wolności małżonkom podnoszenia lub zbywania tychże kapitałów za poprzedniém zabezpieczeniem hypoteczném, za uznaniem takowego zabezpieczenia przez Sąd za dostateczne, i za uzyskaném od tegoż Sądu upoważnieniem.

Artykuł 224.

Dopóki warunki artykułem 223.

obiete, dopełnionemi nie będą, dłużnik może złożyć kapitał hypotekowany do depozytu sądowego, i nawzaiem małżonkowie maią prawo żądać od dłużnika takowego złożenia.

Artykuł 225.

Zastrzeżenia o których w artykułach 218 i 222 iest mowa, maią bydź tak na żądanie żony nawet bez zezwolenia męża, iako i na żądanie innych stron interessowanych przyięte do hypoteki tych nieruchomości i kapitałów, których się też zastrzeżenia tyczą, lecz rozciągać nie będą swych skutków do praw przed wniesieniem zastrzeżenia do hypoteki, przez trzeciego dobrą wiarą nabytych.

Artykuł 226.

Gdy zastrzeżona iest wspólność między małżonkami, takowa roz-

ciąga się do wszelkiego maiątku teraźnieyszego i przyszłego, ieżeli przeciwna wola czyniącego lub czyniących zastrzeżenie, dowiedziona nie będzie.

Artykuł 227.

Wspólność między małżonkami, rozumie się dopiero na przypadek śmierci, ieżeli inaczéy zastrzeżona nie iest.

Po śmierci dopiero iednego ze współmałżonków, drugi przy życiu pozostały, staie się właścicielem połowy maiątku, wzaiemnie wspólności podlegaiącego, w dniu śmierci znayduiącego się.

Artykuł 228.

Za życia małżonków, wspólność ten tylko ma skutek, że mąż połowy swoich nieruchomości i kapitałów hypotekowanych, do wspólności należących, bez zezwolenia

żony, a żona połowy swoich takichże nieruchomości i kapitałów, bez zezwolenia męża, nawet za upoważnieniem Sądu, ani zbywać, ani obciążać nie może.

Artykuł 229.

Zastrzeżenie wspólności ma bydź na żądanie męża, lub żony nawet bez zezwolenia męża, albo na żądanie innych stron interessowanych, przyięte do hypoteki tych nieruchomości i kapitałów hypotekowanych, które do wspólności należą.

Przyięcie takowe, podobnie iak w artykule 225 prawom trzeciego nie ubliża.

Artykuł 230.

Gdy między małżonkami iest wspólność maiątku na przypadek śmierci, a żona męża przeżyie, służy iéy wybór albo przyiąć wspólność, albo się iéy zrzec.

W razie przyięcia, długi obustronne potrącone będą z ogółu maiątku wspólności podlegaiącego, a massa czysta podzieloną zostanie na dwie równe części.

W razie zrzeczenia się, żona odbierze swóy własny maiątek, tak iakby wspólność wcale zastrzeżoną nie była; lecz maiątek męża nie będzie odpowiedzialnym za długi żony, i żona nie będzie mogła korzystać z praw w Oddziale następnym oznaczonych.

Oddział 4.

O prawach małżonka przy życiu pozostałego do maiątku współmałżonka zmarłego.

Artykuł 123.

Jeżeli małżonkowie przez umowę przedślubną, lub przez umowę w artykule 210 przewidzianą, nie

postanowili, iakie prawa ma mieć małżonek przy życiu pozostały do maiątku współmałżonka zmarłego, natenczas służyć będą prawidła następuiące.

Artykuł 232.

Małżonkowi przy życiu pozostałemu, należy się po współmałżonku zmarłym część spadku, równa części, iaka na każde dziecko przypada, licząc pozostałego małżonka przy podziale spadku za iedno dziecko i zostawiaiąc onemuż wybór między częściami.

Część na małżonka przypadła służyć mu tylko będzie do użytkowania dożywotniego.

Artykuł 233.

Jeżeli dzieci nie ma, a znayduią się krewni zmarłego małżonka, aż do stopnia czwartego włącznie, po-

zostały współmałżonek mieć będzie czwartą część spadku na własność. Gdyby zaś i do tego stopnia krewnych nie było, połowa spadku prawem własności do pozostałego małżonka należeć będzie.

W iakim przypadku cały maiątek po zmarłym małżonku przechodzi na własność do pozostałego przy życiu współmałżonka, przepisaném iest w tytule o spadkach.

Artykuł 234.

Przepisy o powrotach czyli komportacyi, stosuią się także do pozostałego przy życiu współmałżonka w przypadkach art. 232 i 233 oznaczonych.

Małżonek w skutku tychże przepisów komportuiący do massy rzecz prawem własności pozyskaną, nie utraca własności téyże rzeczy, komportuie ią tylko dla ustanowienia części maiątku do użytkowania dożywotniego lub na własność służyć mu maiącéy.

Artykuł 235.

Małżonek nie może czynić szczodrobliwości przez akta między żyiącemi, albo przez testament, któremiby prawo współmałżonka przy życiu pozostałego w art. 232 i 233 oznaczone, więcéy iak o połowę ograniczoném zostało.

Dział VI.

O obowiązkach z małżeństwa wynikaiących.

Artykuł 236.

Dziecię nosi nazwisko oyca.

Artykuł 237.

Małżonkowie przez samo zawar-

cie małżeństwa, biorą na siebie wspólny obowiązek żywienia, utrzymywania i wychowania dzieci swoich.

Jednak ani oyciec, ani matka, nie są obowiązani za życia odstępować dzieciom maiątku swego.

Artykuł 238.

Dzieci obowiązane są dawać alimenta rodzicom i innym wstępnym w potrzebie zostaiącym.

Artykuł 239.

Podobnież zięciowie i synowe powinni w takimże przypadku dawać alimenta rodzicom żon swoich i mężów; ale obowiązek ten ustaie:

1mo Gdy matka męża lub żony weszła w nowe związki małżeńskie;

2do Gdy ten z małżonków przez którego powinowactwo zaszło

i dzieci z ich małżeństwa zrodzone nie żyią.

Artykuł 240.

Obowiązki z przepisów art. 238 i 239 wynikaiące, są wzaiemne.

Artykuł 241.

Obowiązek krewnych iest bliższym aniżeli powinowatych. Między krewnemi, bliższy iest obowiązek bliższych co do stopnia, a między równie bliskiemi co do stopnia, bliższy wstępnych aniżeli zstępnych.

Krewni i powinowaci dalszy obowiązek maiący, wtenczas tylko do dawania alimentów są obowiązani, gdy krewni i powinowaci bliżéy obowiązani, w niemożności zostaią.

Artykuł 242.

Alimenta dostarczane bydź powinny tylko w stosunku do po-

trzeb osób, prawo do nich maiących, i w stosunku do maiątku obowiązanych ie dawać.

Artykuł 243.

Gdy albo daiący albo pobieraiący alimenta do tąkiego przyidzie stanu, że albo tamten nie będzie w możności dawania, albo ten nie będzie ich całkiem lub w części potrzebował, natenczas zniesienie lub zmnieyszenie obowiązku tego żądane bydź może.

Artykuł 244.

Jeżeli osoba do dawania alimentów obowiązana usprawiedliwia, że nie iest w stanie płacenia pensyi alimentarnéy, Sąd po rozpoznaniu stanu rzeczy, może iéy nakazać, ażeby osobę któréy się alimenta należą, do siebie na mieszkanie przyięła, onę żywiła i utrzymywała.

Artykuł 245.

Sąd postanowi również, czyli oyciec lub matka ofiaruiąc przyiąć do swego mieszkania, żywić i utrzymywać dziecię któremu się alimenta należą, maią bydź w tym przypadku wolni od płacenia pensyi alimentarnéy.

TYTUŁ VI.

O nieważności małżeństwa, o rozwiązaniu małżeństwa ważnie zawartego i rozłączeniu co do stołu i łoża, tudzież o skutkach cywilnych stąd wypływaiących.

Dział I.

O nieważności małżeństwa, o rozwiązaniu małżeństwa ważnie zawartego i rozłączeniu co do stołu i łoża.

Artykuł 246.

Nikt odwoływać się nie może do

tytułu małżonka, ani do cywilnych małżeństwa skutków, kto nie okaże, że było religiynie zawarte.

Artykuł 247.

Małżeństwo rozwiązuie się przez śmierć iednego z małżonków.

Artykuł 248.

Małżonkowie nie są mocni samowolnie zrywać małżeństwa nieważnie zawartego, ani rozwiązywać małżeństwa ważnie nastąpionego, ani też w sposób takowy rozłączać się co do stołu i łoża.

Artykuł 249.

Nieważność małżeństwa, rozwiązanie onegoż i rozłączenie co do stołu i łoża, iedynie przez wyrok prawomocny właściwego Sądu Cywilnego na zasadzie ustaw wyznania małżonków uznanemi bydź mogą. W skutku czego:

a) Gdy współmałżonek żąda unieważnienia lub rozwiązania małżeństwa, winien zawezwać przez wręczenie pozwu na termin rosprawy sądowéy, Duchownego obrońcę związku małżeńskiego tego wyznania, którego iest pozywaiący.

b) Obrońca Duchowny w Woiewództwie dla każdego wyznania tamże istnieiącego przeznaczyć się maiący, winien bronić całości związku religiynego i oświecać Sędziów w stosownych do przypadku prawidłach religiynych.

c) Rozłączenie co do stołu i łoża, może bydź przez właściwy Sąd Cywilny bez assystencyi obrońcy wyrzeczone,

równie iak połączenie małżonków co do stołu i łoża rozłączonych.

d) Od wyroku pierwszéy Instancyi, unieważnienie lub rozwiązanie małżeństwa bądź uznaiącego, bądź odmawiaiącego, wolno nietylko współmałżonkom, ale i obrońcy Duchownemu appelować.

e) Sprawy o unieważnienie i rozwiązanie małżeństwa iako i rozłączenie co do stołu i łoża, zawsze przy zamkniętych drzwiach sądzone bydź maią.

Artykuł 250.

Gdyby w przypadkach następuiących, iako to:

1mo w przypadku wielożeństwa,

2do pokrewieństwa lub powinowactwa w stopniach artykułami 159 i 160 zakazanych,

3tio małżeństwa dla związków z przysposobienia wynikaiących, artykułem 162. zakazanego,

4to małżeństwa między osobami, z których iedna iest wiary chrześciańskiéy a druga niechrześciańskiéy;

unieważnienie małżeństwa przez osoby interessowane przed właściwym Sądem Cywilnym żądane nie było, Prokurator Królewski obowiązany na unieważnienie nastawać.

Artykuł 251.

Obowiązek powyższy Prokuratora Królewskiego ustaie, gdy małżeństwo przez śmierć iest rozwiązane.

Artykuł 252.

Jeżeli przestąpienie warunków i form cywilnych do zawarcia małżeństwa przepisanych, karom w Ko-

dexie Karnym postanowionym nie podlega, osoby małżeństwo zawieraiące, tudzież osoby z władzy rodzicielskiéy lub opiekuńczéy na toż małżeństwo zezwalaiące i Duchowny ślub daiący; podpadną karze pieniężnéy do pięciuset złotych; a nadto Duchowny właściwéy nad nim zwierzchności doniesionym będzie.

Artykuł 253.

Wymierzenia téy kary domagać się będzie w przypadku artykułów 149. do 157. włącznie, osoba któréy zezwolenie było potrzebne, a w innych przypadkach Prokurator Królewski.

Artykuł 254.

Zawarcie małżeństwa bez zezwolenia rodziców, wstępnych lub Rady familiynéy, przez osobę małoletnią, nie pociąga za sobą iéy usamowolnienia.

Artykuł 255.

Rodzice mogą nadto dzieciom swym wchodzącym w związki małżeńskie w brew przepisom artykułów 149. i 150. część nierozrządzalną maiątku swego na też dzieci przypadaiącą, zmnieyszyć do połowy, ieżeli późniéy pozwolenia swego nie udzielili.

Prawo takowe nie służy matce, gdy ta w razie różności zdań między rodzicami, pozwolenie z swéy strony udzieliła.

Artykuł 256.

Gdyby Duchowny dał ślub nie zważaiąc na wręczony sobie akt tamowania, ulegnie karze do pięciuset złotych, oprócz kar iakieby z mocy artykułu 252. mógł na siebie ściągnąć.

D z i a ł II.

O środkach tymczasowo zaradczych w ciągu sprawy o nieważność małżeństwa, o rozwód, albo o rozłączenie.

Artykuł 257.

Zarządzanie tymczasowe dziećmi pozostaie przy mężu, czyli ten iest stroną powodową czyli też pozwaną w sprawie bądź o nieważność małżeństwa, bądź o rozwód, bądź o rozłączenie, chyba że Sąd dla większego dobra dzieci, na żądanie matki, familii, albo Prokuratora Królewskiego inaczéy postanowi.

Artykuł 258.

Żona czyli iest stroną powodową czyli też pozwaną, może opuścić zamieszkanie męża przez czas sprawy, i żądać alimentów w stosunku możności iego. Sąd wyznaczy dom w którym mieszkać obowiązana, i ustanowi, ieżeli tego potrzeba, ilość alimentów, iaką mąż dawać iéy powinien.

Artykuł 259.

Żona w każdym razie, gdy o to wezwaną będzie, dowieść powinna, że mieszka w domu przez Sąd wyznaczonym, czego gdy niedopełni, mąż mocen odmówić iéy alimentów, a nadto może bydź pod dozór, iaki Sąd za przyzwoity uzna, oddaną.

D z i a ł III.

O skutkach nieważności małżeństwa i o skutkach rozwodu albo rozłączenia.

Artykuł 260.

Uznanie małżeństwa za nieważne nie niszczy przecież wynikłych

z niego skutków cywilnych tak względem małżonków, iako też względem dzieci, ieżeli małżeństwo zawarte było w dobréy wierze.

Artykuł 261.

Jeżeli dobra wiara z iednéy tylko była strony, skutki cywilne małżeństwa, iéy tylko i dzieciom z tegoż małżeństwa spłodzonym służą.

Artykuł 262.

Co się tyczy stosunków maiątkowych między małżonkami, ieżeli oboie byli w złéy wierze, uznanie małżeństwa za nieważne pociąga względem nich unieważnienie wszelkich prawnych i umownych stosunków maiątkowych, tak, iakby małżeństwo rzeczywiście nigdy nie istniało. Mąż iednak nie iest obowiązany zdać rachunku

z przychodów, które iako użytkuiący pobierał, i nawzaiem nie ma prawa żądać zwrotu kosztów na utrzymanie żony łożonych.

Artykuł 263.

Jeżeli oboie małżonkowie byli w dobréy wierze, uznanie małżeństwa za nieważne nieznosi praw i korzyści dla każdego z małżonków z prawa lub z umowy iuż wynikłych, które tak są uważane, iakby małżeństwo do chwili unieważnienia prawnie istniało. Prawa zaś i korzyści nadal, a mianowicie na przypadek śmierci wyniknąć dopiero maiące, tak prawne iako i umówione, ustaią.

Artykuł 264.

Jeżeli iedno z małżonków było w dobréy, a drugie w złéy wierze, uznanie małżeństwa za nieważne

nie znosi względem małżonka dobréy wiary praw i korzyści z prawa lub z umowy iuż wynikłych. Przeciwnie małżonek złéy wiary takowe traci; iednak mąż złéy wiary nie iest obowiązany zdać rachunku z przychodów, które iako użytkuiący pobierał, a żona złéy wiary nie iest obowiązaną zwrócić kosztów na iéy utrzymywanie łożonych.

Nadto małżonek dobréy wiary zachowuie wszelkie korzyści przyszłe tak zawisłe od warunku zawieszaiącego gdy się ten ziści, iako też na przypadek śmierci z prawa lub z umowy wyniknąć maiące, tak iakby małżonek złéy wiary w chwili unieważnienia małżeństwa był umarł. Korzyści iednak na przypadek śmierci wyniknąć maiące, nie mogą w większéy ilości bydź żądane iak połowa maiątku małżonka złéy wiary wynosi.

Artykuł 265.

Jeżeli w razie uznania małżeństwa za nieważne małżonek dobréy wiary nie ma sposobu utrzymania się, może Sąd wyznaczyć mu od drugiego małżonka, czy tenże w dobréy lub złéy był wierze, alimenta, maiąc wzgląd na istotną potrzebę pierwszego oraz na możność drugiego, i zachowuiąc przepis artykułu 243.

Artykuł 266.

Gdy małżeństwo przez rozwód iest rozwiązane, korzyści przyszłe trwaią tylko w tym przypadku, gdy ieden małżonek iest winny a drugi niewinny, w którym to razie niewinny zachowuie także korzyści przyszłe, iakie podług artykułu 264 od małżonka złéy wiary, małżonkowi dobréy wiary należą.

Korzyści przed rozwodem przez iednego małżonka drugiemu tytułem darmym nadane, traci tylko małżonek winny gdy drugi iest niewinny.

Nadto małżonkowi niewinnemu może Sąd stosownie do art. 265 wyznaczyć alimenta od drugiego małżonka, bez różnicy, czy tenże drugi iest winny lub niewinny.

Artykuł 267.

Rozłączenie co do stołu i łoża na czas nieograniczony, pociąga za sobą wszelkie skutki cywilne rozwodu.

Artykuł 268.

Gdy małżonkowie co do stołu i łoża na czas nieograniczony rozłączeni, odstępuiąc od takowego rozłączenia, zyskuią na to przyzwolenie właściwego Sądu Cywilnego, małżeństwo w swych skutkach cy-

wilnych uważa się iakoby na nowo zawarte od dnia tegoż przyzwolenia.

Co do stosunków maiątkowych służą przepisy artykułu 210.

Artykuł 269.

Rozłączenie co do stołu i łoża do pewnego czasu ograniczone, nie znosi żadnych cywilnych małżeństwa skutków, ale środki tymczasowo zaradcze, iakie w Dziale II. niniejszego Tytułu są postanowione, znayduią mieysce aż do upłynienia czasu, do którego rozłączenie wyrzeczone zostało, albo do chwili odstąpienia od niego dobrowolnie.

Artykuł 270.

Tak rozwód, iako i rozłączenie co do stołu i łoża na czas nieograniczony, nie pozbawiaią dzieci z małżeństwa tego zrodzonych żadnéy korzyści; bądź samém pra-

wem, bądź też przez umowę małżeńską rodziców im nadanéy. Jednak praw takowych, dzieci w takim tylko sposobie i pod takiemi warunkami używać będą, w iakim i pod iakiemiby używali, gdyby nie było rozwodu lub rozłączenia.

Artykuł 271.

Sprawy o unieważnienie, o rozwiązanie małżeństwa i o rozłączenie od stołu i łoża, mogą bydź razem ze sporami o skutki cywilne ztąd wynikaiące, przed właściwe Sądy Cywilne wnoszone.

TYTUŁ VII.

O wywodzie rodu.

Dział I.

O dzieciach prawych czyli spłodzonych w małżeństwie.

Artykuł 272.

Mąż iest oycem dziecięcia poczętego w czasie małżeństwa.

Może iednak nie przyznać dziecka, skoro dowiedzie, że przez ciąg czasu od trzechsetnego szóstego do sto ośmdziesiątego dnia przed urodzeniem tegoż dziecka, w fizyczném znaydował się niepodobieństwie obcowania z żoną.

Artykuł 273.

Mąż nie może nieprzyznawać dziecka z powodu niemocy płodzenia.

Artykuł 274.

Dziécię przed dniem setnym ośmdziesiątym od zawarcia małżeństwa urodzone, nie może bydź nie przyznane przez męża w przypadkach następuiących:

1mo ieżeli przed małżeństwem wiedział o ciąży;

2do ieżeli przy spisaniu aktu urodzenia był obecny i akt ten przez niego podpisany został,

albo zawiera wzmiankę że podpisać nie umie;

3tio ieżeli dziecię iest niezdolne życia.

Artykuł 275.

Prawość dziecka urodzonego po trzechset sześciu dniach od rozwiązania małżeństwa rodziców, zaprzeczona bydź może.

Artykuł 276.

W wszelkich przypadkach, w których mężowi dozwolone iest zaprzeczenie prawości dziecka, zaprzeczenie to nastąpić powinno w miesiąc, ieżeli mąż znayduie się w mieyscu urodzenia iego.

Na przypadek nieobecności w tymże czasie, we dwa miesiące po powrocie. Gdy zaś taiono przed nim urodzenie dziecięcia, we dwa miesiące po odkrytym podstępie.

Artykuł 277.

Jeżeli mąż przed oświadczeniem zaprzeczenia, ale ieszcze w biegu czasu prawem w téy mierze zakreślonego umarł, następcom po nim służyć będą dwa miesiące do zaprzeczenia prawości dziecka, rachuiąc od czasu w którym toż dziecko weszło w posiadanie maiątku męża matki, albo od czasu w którymby wzruszało takież posiadanie następców po nim.

Artykuł 278.

Każdy akt zasądowy zawieraiący nieprzyznanie dziecka ze strony męża albo iego następców, uważany będzie za niebyły, ieżeli w ciągu miesiąca od iego daty popartym nie będzie zapozwaniem przed Sąd opiekuna w tym celu dziecku przydanego, a oraz i matki, aby tą rozprawie obecną była.

Dział II.

O dowodach rodu dzieci prawych.

Artykuł 279.

Pochodzenie dzieci prawych dowodzi się przez akta urodzenia w xięgi aktów stanu Cywilnego wpisane.

Artykuł 280.

W niedostatku tego dowodu dostateczném będzie ciągłe posiadanie stanu dziecka prawego.

Artykuł 281.

Posiadanie stanu dowodzi się przez dostateczne połączenie się czynów wskazuiących stosunek pochodzenia i pokrewieństwa między osobą a familią, do któréy taż osoba mieni się bydź należącą.

Głównieysze z tych czynów są:

że osoba nosiła zawsze imie oyca do którego mieni się bydź należącą;

że oyciec postępował z nią iak z własném dziecięciem;

że iako oyciec, łożył na iéy wychowanie, utrzymanie i postanowienie;

że w towarzystwie ciągle za taką uważaną była;

że za taką uznawała ią familia.

Artykuł 282.

Nikt nie może odwoływać się do stanu któryby aktowi urodzenia iego i posiadaniu z tymże aktem zgodnemu był przeciwny, i nawzaiem nie może nikt zaprzeczać stanu temu, który ma posiadanie z aktem urodzenia swego zgodne.

Artykuł 283.

Gdyby na akcie urodzenia i na

posiadaniu ciągłém zbywało, albo gdyby dziecko wpisane było bądź pod fałszywemi nazwiskami, bądź iakoby zrodzone z oyca i matki nieznanych; dowód pochodzenia iego może bydź przez świadków wyprowadzony. Jednakże dowód takowy dopuszczony bydź może tylko wtenczas, gdy się znayduie początek dowodu na piśmie, albo gdy zachodzą domniemania lub istnieią ślady, z czynów iuż w ówczas niewątpliwych wynikaiące, a które dla swéy ważności, dozwolenie tegoż dowodu koniecznie wskazuią.

Artykuł 284.

Początek dowodu na piśmie, wypływa z dokumentów familiynych, z regestrów i papierów domowych oyca lub matki, z aktów publicznych, a nawet i prywatnych wyszłych od strony pochodzenie zaprzeczaiącéy, albo od takiéy osoby,

któraby do zaprzeczenia interessowaną była, gdyby żyła.

Artykuł 285.

Dowód przeciwny może bydź wyprowadzony przez wszelkie środki wykazać mogące, że poszukuiąca osoba nie iest dzieckiem téy matki do któréy chce należeć, albo dowiodłszy nawet macierzyństwa, że nie iest dzieckiem męża matki.

Artykuł 286.

Sądy Ziemskie właściwemi będą w stanowieniu względem poszukiwania stanu, z wolném odwołąniem się.

Artykuł 287.

Sprawa karna o przestępstwo pozbawienia stanu, nie może bydź rozpoczętą, dopóki nie nastąpi stanowcze sporu o stan rozsądzenie.

Artykuł 288.

Sprawa o poszukiwanie stanu ze strony dziecka, nie podlega przedawnieniu.

Artykuł 289.

Sprawa nie może bydź wszczynana przez następców dziecka które wcale stanu swego nie poszukiwało, chyba że umarło w małoletności, lub w ciągu lat pięciu po doyściu pełnoletności.

Artykuł 290.

Następcy mogą popierać sprawę przez dziecko rozpoczętą, ieżeli samo od takowéy formalnie nie odstąpiło, lub ieżeli przez trzy lata, rachuiąc od ostatniego aktu processowego, popierania sprawy nie zaniechało.

Dział III.

O dzieciach naturalnych.

Oddział 1.

O uprawnieniu dzieci naturalnych.

Artykuł 291.

Dzieci nie w małżeństwie zrodzone, wyiąwszy zrodzone w związku kazirodzkim lub cudzołożnym, mogą bydź uprawnionemi przez małżeństwo ich rodziców następnie zawarte, ieżeli ci przed małżeństwem prawnie ie uznali, lub gdy ie przy spisaniu aktu małżeństwa uznaią, albo w ciągłém posiadaniu stanu dzieci prawych zostawią.

Artykuł 292.

Dzieci w ciągu trwaiącego na czas nieograniczony rozłączenia co do stołu i łoża spłodzone, mogą

bydź przez połączenie się na nowo ich rodziców uprawnionemi, gdy ie rodzice bądź w akcie urodzenia, bądź przy wpisaniu w xięgi aktów Stanu Cywilnego przyzwolenia właściwego Sądu Cywilnego na nowe ich połączenie się uznaią, albo ie w ciągłém posiadaniu stanu dzieci prawych zostawią.

Artykuł 293.

Uprawnienie nastąpić może nawet względem dzieci zmarłych które zstępnych zostawiły, a z uprawnienia takowego korzystaią ciż zstępni.

Artykuł 294.

Dzieciom przez następne małżeństwo podług art. 291 uprawnionym służą też same prawa, iakieby im służyły, gdyby były z tegoż małżeństwa zrodzone, nie

ubliżaiąc prawom przez trzecie osoby przed uprawnieniem iuż nabytym.

Artykuł 295.

Dzieci w ciągu trwaiącego na czas nieograniczony rozłączenia co do stołu i łoża spłodzone, a przez połączenie się na nowo ich rodziców podług art. 292 uprawnione, używaią tychże samych praw, iakieby im służyły, gdyby w czasie ich urodzenia małżeństwo ich rodziców nie było rozłączone.

Artykuł 296.

Uprawnienie dzieci naturalnych nastąpić także może przez postanowienie Króla, na żądanie oboyga rodziców lub oyca samego, wyiąwszy dzieci które z mocy art. 291. są wyłączone od dobrodzieystwa uprawnienia przez następne małżeństwo.

Artykuł 297.

Uprawnienie z mocy postanowienia Króla, nadaie dzieciom uprawnionym wszelkie prawa dzieci prawych oboyga rodziców, ieżeli oboie uprawnienia domagali się, lub oyca, ieżeli on sam tylko uprawnienia żądał. Dziecię iednak tym sposobem uprawnione, nie nabywa praw familiynych ani względem wstępnych ani względem bocznych krewnych oyca i matki swéy, lub oyca, ieżeli sam tego żądał.

Oddział 2.

O uznaniu dzieci naturalnych.

Artykuł 298.

Uznanie dziecięcia naturalnego nastąpi przez akt urzędowy, ieżeli nie nastąpiło w akcie iego urodzenia.

Artykuł 299.

Uznanie takowe nie może mieć

mieysca względnie dzieci z związku kazirodzkiego lub cudzołożnego zrodzonych.

Artykuł 300.

Uznanie ze strony oyca bez wskazania przezeń matki i bez iéy przyznania ma swóy skutek tylko co do oyca.

Artykuł 301.

Uznanie w ciągu małżeństwa uczynione przez iednego z małżonków względnie dziecka naturalnego przed ich małżeństwem z kim innym, a nie z iego współmałżonkiem spłodzonego, nie może szkodzić ani temuż współmałżonkowi, ani dzieciom wtémże małżeństwie spłodzonym.

Jednakże uznanie to osięgnie swóy skutek po rozwiązaniu małżeństwa, ieżeli z takowego dzieci nie pozostały.

Artykuł 302.

Dziecku naturalnemu choćby uznanemu nie służą prawa dziecka prawego.

Artykuł 303.

Rodzice iednak obowiązani są dać swym dzieciom naturalnym sposób do życia, a tém czasem żywić ie i wychowywać.

Artykuł 304.

Każde uznanie ze strony oyca lub matki, iak również poszukiwanie ze strony dziecka, może bydź zaprzeczane przez wszystkie w tém interessowane osoby.

Artykuł 305.

Poszukiwanie oycostwa iest zabronione. W przypadku porwania, gdy czas tego porwania zgadza

się z czasem poczęcia, porywaiący może bydź na żądanie stron interessowanych uznany oycem dziecięcia.

Artykuł 306.

Poszukiwanie macierzyństwa iest dozwolone.

Dziecię poszukuiąc swą matkę, dowieść powinno że iest tém samém które matka porodziła. W takowym przypadku dowód przez świadków wtenczas tylko dopuszczonym będzie, gdy się znayduie początek dowodu na piśmie, albo gdy zachodzą domniemania lub istnieią ślady z czynów iuż wówczas niewątpliwych wynikaiące, a które dla swéy ważności dozwolenie tegoż dowodu koniecznie wskazuią.

Artykuł 307.

Dziecko nie będzie nigdy dopuszczone do poszukiwania bądź

oycostwa bądź macierzyństwa, w przypadkach w których stosownie do artykułu 299 uznanie dozwolone nie iest.

TYTUŁ VIII.

O przysposobieniu i opiece dobrowolnéy.

Dział I.

O przysposobieniu.

Oddział 1.

O przysposobieniu i iego skutkach.

Artykuł 308.

Przysposobienie iest tylko tym osobom płci oboiéy dozwolone, które lat pięćdziesiąt skończyły, w czasie przysposobienia nie maią dzieci ani innych zstępnych prawych, i które naymniéy o lat piętnaście są starsze od osób przysposobić się maiących.

Artykuł 309.

Nikt nie może bydź przysposobionym przez więcéy iak przez iednę osobę, chyba tylko przez dwóch współmałżonków. Wyiąwszy przypadek art. 331. żaden małżonek nie może przysposobić, tylko za zezwoleniem swego współmałżonka.

Artykuł 310.

Przysposabiać wolno tego tylko, któremu przysposobić chcący naymniéy przez trzy lata w ciągu iego małoletności, na potrzeby utrzymania dostarczał, i o którym przez tenże czas ciągłe miał staranie, albo dla tego, który przysposabiaiącemu uratował życie z niebezpieczeństwem własnego.

Dosyć będzie w tym drugim przypadku, aby przysposabiaiący

był pełnoletnim, starszym od przysposobionego, bez dzieci i zstępnych prawych; a ieżeli iest małżonkiem, aby współmałżonek iego na przysposobienie zezwolił.

Artykuł 311.

Przysposobienie nie może mieć mieysca przed pełnoletnością przysposobić się maiącego. Jeżeli tenże nie skończył lat dwudziestu pięciu wieku, a oboie rodzice iego żyią, obowiązany iest uzyskać od nich zezwolenie, lub od oyca samego gdyby matka przeciwnego była zdania; ieżeli zaś iedno z nich iuż nie żyie, potrzebne iest zezwolenie tego które przy życiu pozostało. Jeżeli przysposobić się maiący ma lat dwadzieścia pięć skończonych, wtenczas obowiązanym iest zasięgnąć ich rady ieżeli żyią, lub tego z nich które żyie.

Artykuł 312.

Przysposobienie nadaie przysposobionemu nazwisko przysposabiaiącego, które do własnego nazwiska przysposobionego dodaném będzie. Jeżeli przysposabia sama kobieta, przysposobiony przybiera do nazwiska swego własnego to nazwisko, które przysposabiaiąca ma z domu swéy rodziny.

Artykuł 313.

Przysposobiony nie przestaie bydź członkiem familii do któréy z urodzenia należy, i zachowuie w niéy wszystkie prawa.

Artykuł 314.

Obowiązek przysposobionego i rodziców iego dostarczania sobie nawzaiem alimentów, nie ustaie

z powodu przysposobienia. Takiż sam obowiązek wynika z przysposobienia między przysposabiaiącym i przysposobionym względem siebie nawzaiem.

Artykuł 315.

Przysposobiony nie nabywa żadnego prawa do dziedziczenia z maiątku krewnych przysposabiaiącego; lecz do spadku po przysposabiaiącym będzie miał te same prawa, któreby miało dziecko w małżeństwie zrodzone, a nawet gdyby były dzieci z małżeństwa zrodzone po przysposobieniu. W przypadku śmierci przysposobionego za życia przysposabiaiącego, zstępnym przysposobionego służy prawo zastępstwa.

Artykuł 316.

Jeżeli przysposobiony bez zstępnych prawych umiera, rzeczy

przez przysposabiaiącego dane, lub z spadku po nim odziedziczone, które się w spadku po przysposobionym w naturze iako własność zmarłego znayduią, wrócą się do przysposabiaiącego lub iego zstępnych, z obowiązkiem powrócenia nakładów wszelkich łożonych z maiątku który nie od przysposabiaiącego pochodzi, na polepszenie, oczyszczenie z długów i innych ciężarów lub odkupienie tychże rzeczy; tudzież z obowiązkiem przyłożenia się do długów spadek po przysposobionym w ogóle ciążących, a to w stosunku wartości rzeczy zwrotowi ulegaiących do ogółu spadku po przysposobionym, nie nadwerężaiąc w niczém praw trzeciego; prawu temu do zwrotu, przysposobiony przez testament ubliżać nie może.

Reszta maiątku po przysposobionym należeć ma do iego krewnych, którzy wszystkich przy-

sposabiaiącego krewnych zawsze wyłączać będą.

Co do przedmiotów o których w artykule ninieyszym iest mowa, wyłączaią krewni przysposobionego, krewnych przysposabiaiącego prócz iego zstępnych.

Artykuł 317.

Prawo żądania zwrotu w artykule poprzedzaiącym oznaczone, może bydź przez układy do dalszych krewnych przysposabiaiącego, na przypadek, gdyby przysposobiony bez potomnie umarł, rozciągnięte, albo przeciwnie ścieśnione, a nawet wyłączone.

Artykuł 318.

Jeżeliby za życia przysposabiaiącego a po śmierci przysposobionego pozostałe po tymże przysposobionym dzieci, lub zstępni bezpotomnie zmarli, przysposabiaiący odbierze ze spadku po nich rzeczy przez siebie dane, iak w artykule 316 postanowiono. Jeżeliby zaś po śmierci dopiero przysposabiaiącego, dzieci lub zstępni przysposobionego bezpotomnie zmarli, prawo żądania zwrotu tychże rzeczy, następcom przysposabiaiącego, choćby w linii zstępnéy nie służy.

Oddział 2.

O formach przysposobienia.

Artykuł 319.

Osoba, która chce przysposobić, równie iak i ta, która chce bydź przysposobioną, stawią się dla zeznania aktu zobopólnych zezwoleń przed Sędzią Pokoiu względnie zamieszkania przysposabiaiącego właściwym.

Artykuł 320.

Akt ten złożonym będzie w urzędowym wyciągu przez stronę pilnieyszą Prokuratorowi Królewskiemu przy Sądzie Ziemskim, w okręgu którego zamieszkanie przysposabiaiącego znayduie się, a to celem otrzymania potwierdzenia od tegoż Sądu. Złożenie to w ciągu trzech miesięcy, od daty aktu nastąpić powinno, inaczéy akt takowy za niebyły uważany będzie.

Artykuł 321.

Sąd, w izbie posiedzeń zgromadzony, po zasiągnieniu stosownych wiadomości przekonać się powinien:

1mo czy wszystkie warunki prawa są dopełnione;

2do czy osoba która przysposobić zamyśla, iest dobréy sławy,

Artykuł 322.

Sąd Ziemski po wysłuchaniu wniosków Prokuratora Królewskiego, bez żadnéy innéy formy postępowania, wyda wyrok nie przytaczaiąc powodów w tych wyrazach: ma mieysce, lub nie ma mieysca przysposobienie.

Artykuł 323.

W ciągu trzech miesięcy od ogłoszenia wyroku Sądu Ziemskiego, ma bydź wyrok tenże za staraniem strony pilnieyszéy podany pod roztrzygnienie Trybunału Appellacyinego, a to pod rygorem, iż przysposobienie czy dozwolone, czy odrzucone przez Sąd Ziemski, uważane będzie za upadłe. Trybunał Appellacyiny postąpi podług tych samych form, iak Sąd Ziemski, i wyda wyrok nie przy-

taczaiąc powodów w tych wyrazach: wyrok iest potwierdzony, lub wyrok iest uchylony, a zatém przysposobienie ma mieysce, lub nie ma mieysca.

Artykuł 324.

W ciągu trzech miesięcy od ogłoszenia wyroku Appellacyinego, przysposobienie dopuszczaiącego, przysposobienie toż powinno bydź wpisane na wezwanie iednéy lub drugiéy strony w Xięgi aktów urodzenia mieysca tego gdzie przysposabiaiący iest zamieszkały.

Wpisanie to inaczéy nastąpić nie może, iak za okazaniem urzędowego wyciągu wyroku Appellacyinego; a przysposobienie zostanie bez skutku, ieżeli w powyższym terminie wpisane nie było.

Wyciąg przysposobienia wpisanego w Xięgi aktów Stanu Cywilnego ma bydź w ciągu dni ośmiu przez utrzymuiącego też Xięgi kosztem strony wzywaiącéy, przesłany Prokuratorowi Królewskiemu przy Sądzie Ziemskim właściwym, dla wywieszenia w takich mieyscach, i w tylu exemplarzach, iak tego Prokurator uzna potrzebę.

Artykuł 325.

Jeżeli przysposabiaiący po przyięciu przez Sędziego Pokoiu aktu przysposobienia o którym w artykule 319 iest mowa, lecz przed ostateczném zawyrokowaniem umarł, postępowanie trwać będzie w swym dalszym biegu, a przysposobienie dozwoloném zostanie, ieżeli ma mieysce. Następcy przysposabiaiącego, ieżeli sądzą że przysposobienie dozwoloném bydź nie powinno, mogą podać Prokurato-

rowi Królewskiemu wszelkie w tym przedmiocie przełożenia i uwagi.

Dział II.

O opiece dobrowolnéy.

Artykuł 326.

Każda osoba maiąca lat pięćdziesiąt skończonych, będąca bez dzieci i zstępnych prawych, która zechce małoletnie dziecko tytułem prawnym do siebie przywiązać, może się stać dobrowolnym iego opiekunem, za otrzymaniem zezwolenia od rodziców dziecka, lub od oyca gdy matka iest temu przeciwna, albo nakoniec ieżeli iedno z nich iuż nie żyie, od tego które przeżyło, a w braku tych, od Rady familiynéy lub opiekuńczéy; ieżeli zaś dziecko znayduie się pod opieką szpitala, za otrzy-

maniem zezwolenia od przełożonych szpitala do którego iest przyięte.

Artykuł 327.

Małżonek nie może zostać dobrowolnym opiekunem, tylko za zezwoleniem swego współmałżonka.

Artykuł 328.

Sędzia Pokoiu względem zamieszkania dziecka właściwy, spisze wywód słówny żądań i zezwoleń, tyczących się opieki dobrowolnéy.

Artykuł 329.

Opieka ta nie może mieć mieysca tylko na korzyść dzieci nie maiących lat ośmnaście skończonych. Pociąga za sobą bez nadwerężenia szczególnych umów, obowiązek żywienia wziętego w opie-

kę dziecka, wychowania onego, i postawienia go w stanie utrzymania nadal życia.

Artykuł 330.

Jeżeli wzięty w opiekę dobrowolną ma maiątek, i ieżeli był pierwéy w opiece, zarządzanie maiątkiem iego, równie iak osobą, przechodzi do opiekuna dobrowolnego, który iednak nie będzie mocen potrącać kosztów utrzymania małoletniego z dochodów.

Artykuł 331.

Jeżeli opiekun dobrowolny po upłynieniu lat dwóch od przyięcia opieki, przewiduiąc zgon swóy przed pełnoletnością wziętego w opiekę, daie mu przysposobienie przez testament, i gdy śmierć tegoż przysposabiaiącego opiekuna przed upłynieniem trzech miesięcy po doyściu do pełnoletności przysposobić się maiącego nastąpiła, rozporządzenie takowe będzie ważne, byleby tylko opiekun przysposabiaiący nie zostawił dzieci, lub zstępnych prawych.

Artykuł 332.

W przypadku gdyby opiekun dobrowolny umarł, przed upłynieniem lat dwóch, albo gdyby umarł po ich upłynieniu nie przysposobiwszy iednak wziętego w opiekę, powinny temuż bydź dostarczane przez ciąg małoletności środki utrzymania się, których ilość i rodzay, ieżeli w téy mierze przez formalny układ wprzód zaradzono nie było, ustanowione będą bądź zgodnie między zastępuiącemi tak opiekuna dobrowolnego, iako i w opiekę wziętego, bądź sądownie w przypadku sporu.

Artykuł 333.

Jeżeli za doyściem wziętego w

opiekę do pełnoletności, opiekun dobrowolny chce go przysposobić a on na to przystaie, postąpiono będzie w przysposobieniu podług form w dziale poprzedzaiącym przepisanych, i skutki tego przysposobienia w wszelkich względach będą też same.

Artykuł 334.

Jeżeli żądania o przysposobienie przez wziętego w opiekę do opiekuna dobrowolnego w ciągu trzech miesięcy po doyściu do pełnoletności zanoszone, bez skutku zostaią, a w opiekę wzięty nie iest w stanie nadal utrzymania życia swego, opiekun dobrowolny może bydź skazany na wynagrodzenie w opiekę wziętego za niezdolność, w któréyby się mógł znaydować co do sposobu utrzymania się.

Wszakże wynagrodzenie to zależeć będzie na daniu w opiekę

wziętemu pomocy stosownéy do osiągnienia sposobu do życia, nie nadwerężaiąc umów szczególnych, iakieby na przypadek takowy zawartemi były.

Artykuł 335.

Opiekun dobrowolny któryby iakimkolwiek maiątkiem wziętego w opiekę zarządzał, powinien w każdym przypadku, zdawać rachunek z zarządzania swoiego.

TYTUŁ IX.

O władzy rodzicielskiéy.

Artykuł 336.

Dziecię w każdym wieku winno cześć i uszanowanie oycu swemu i matce, i zostaie pod władzą swych rodziców aż do pełnoletności albo usamowolnienia swego.

Artykuł 337.

W ciągu pożycia małżeńskiego, oboie rodzice sprawuią władzę rodzicielską; w razie iednak różności zdań, zdanie i wola oyca przeważa.

Artykuł 338.

Dziecię nie może opuszczać domu rodzicielskiego bez pozwolenia rodziców, którzy maią prawo dziecię z domu ich uchodzące poszukiwać i za pomocą władz kraiowych odbierać.

Artykuł 339.

Rodzice maiąc powody nieukontentowania z postępków swych dzieci, mogą karcić ie sposobem zdrowiu ich i postępowi w naukach nieszkodliwym. Rodzice iednak nadużywaiący swéy władzy sposobem zdrowiu dzieci szkodliwym,

powinni bydź przez Sąd Ziemski przy zamkniętych drzwiach napomnieni, i na drogę łagodnieyszego obchodzenia się naprowadzeni. Za powtórném wykroczeniem, a nawet w miarę obciążaiących okoliczności i grożącego niebezpieczeństwa, ma im bydź władza rodzicielska za pierwszém wykroczeniem przez wyrok Sądowy odiętą, a opieka nad dzieckiem lub dziećmi, komu innemu na koszt wykraczaiącego oyca lub matki, poruczoną.

Artykuł 340.

W przypadku przekroczeń rodziców w artykule poprzedzaiącym wyrażonych, mocni są bliżsi krewni, Prokuratorowi Królewskiemu przy właściwym Sądzie Ziemskim donieść.

Prokuratora Królewskiego obowiązkiem będzie, takowe doniesienie śledzić, dowody sprawdzić, i

ile można nayprędzéy Sądowi, albo potrzebę tłómaczenia się oskarżonego oyca lub matki, albo odrzucenie doniesienia, przy zamkniętych drzwiach przedstawić.

Jeżeli Sąd uzna potrzebę tłómaczenia się oskarżonego oyca lub matki, wezwie go do złożenia takowego osobiście, a po rozpoznaniu doniesienia i tłómaczenia, lub samego tylko doniesienia ieżeli tłómaczenia nie daie, albo odrzuci doniesienie, albo oskarżonemu oycu lub matce da napomnienie, albo nakoniec prześle akta Prokuratorowi Królewskiemu przy swym Sądzie, w celu zapozwania oskarżonego; a w razie potrzeby przypozwania tego krewnego który donosił i wprowadzenia przeciw oskarżonemu sprawy o pozbawienie władzy rodzicielskiéy. Sąd Ziemski wyda wyrok, z wolném tak Prokuratorowi iako i oskarżonemu oycu i matce do appellacyi odwo-

łaniem się. Wszystko to przy zamkniętych drzwiach odbywać się będzie.

Wykonania wyroku Prokurator dopilnuie.

Artykuł 341.

W czasie trwania małżeństwa oyciec iest rządcą maiątku osobistego swych dzieci małoletnich. Winien ich zastępować we wszystkich czynnościach cywilnych. Jest odpowiedzialnym i winien zdać sprawę co do własności ich maiątku, a nawet co do przychodów tak dalece, iak dalece użytkowanie iemu nie służy.

Artykuł 342.

W ciągu małżeństwa oyciec, po rozwiązaniu onego przez śmierć, pozostały przy życiu oyciec lub matka, a po rozwiązaniu przez u-

znanie nieważności małżeństwa lub przez rozwód, albo po rozłączeniu co do stołu i łoża bez ograniczenia czasu, to z rodziców, któremu opieka zostanie poruczona, będą mieli użytkowanie maiątku dzieci swoich, dopóty, dopóki władza ich rodzicielska trwać będzie.

W przypadku bezwłasnowolności oyca, tudzież w razie pozbawienia go władzy oycowskiéy, użytkowanie matce służy dopóty, dopóki władza iéy rodzicielska trwać będzie.

Artykuł 343.

Ciężary użytkowania tego są następuiące:

1mo Wszystkie te do których w ogóle użytkuiący są obowiązani.

2do Żywienie, utrzymywanie i wychowanie dzieci podług ich maiątku.

3tio Opłata czynszów, procentów od kapitałów i innych należności.

4to Koszta pogrzebowe i nakłady na ostatnią chorobę tego, po którym dziecię spadek odziedziczyło.

Artykuł 344.

Użytkowanie takowe nie może się rozciągać do maiątku dzieci przez ich oddzielną pracę i przemysł nabytego, ani do danego lub testamentem zapisanego pod wyraźnym warunkiem że oyciec ich i matka nie maią z niego użytkować.

TYTUŁ X.

O małoletności, opiece nad małoletniemi i usamowolnieniu.

Dział I.

O Małoletności.

Artykuł 345.

Małoletnim iest każda osoba,

która ieszcze nie ma skończonych lat dwadzieścia ieden.

Artykuł 346.

Gdy opieka nad małoletnim podług przepisów następnego działu urządzoną ieszcze nie została, a zachodzą okoliczności rychłego zaradzenia wymagaiące, w takim razie, dla ocalenia praw nieletniego i ochronienia od szkód maiątku iego, Sąd na żądanie krewnych, albo innych stron interessowanych, albo na wniosek Prokuratora Królewskiego, środki zaradcze w myśl art. 36. 37. i 38. postanowi.

Dział II.

O opiece nad dziećmi prawemi.

Artykuł 347.

Opieka dobrowolna wyłącza wszelką inną opiekę, któraby nad

przyiętym w opiekę dobrowolną była urządzoną, lub urządzoną bydź miała; lecz w takim razie oprócz szczególnych w Tytule VIII. Dziále II. przepisów, stosować się maią do niéy ogólne tytułu ninieyszego prawidła.

Oddział 1.

O opiece oyca lub matki.

Artykuł 348.

W czasie trwaiącego małżeństwa, gdy oyciec iest bezwłasnowolnym, za znikłego uznanym, albo w używaniu praw cywilnych zawieszonym, opieka nad małoletniemi, a nie usamowolnionemi dziećmi, należy samém przez się prawem do matki.

Artykuł 349.

Po rozwiązaniu małżeństwa przez śmierć iednego z małżon-

ków, opieka nad dziećmi małoletniemi, a nieusamowolnionemi należy samém przez się prawem, do pozostałego przy życiu oyca lub matki.

Artykuł 350.

Może iednak oyciec pozostałéy przy życiu matce i opiekunce wyznaczyć iednego lub więcéy doradców, którego lub których matka w czynnościach opieki radzić się powinna. Jeżeli oyciec wyszczególnia czyny, do których doradcę lub doradców przeznacza, opiekunka będzie mocną, inne przedsiębrać, nie zasiągaiąc ich zdania.

Artykuł 351.

Takowe doradcy lub doradców mianowanie nie będzie mogło nastąpić, iak tylko:

1mo przez akt ostatniéy woli, albo

2do przez akt przed którymkolwiek Sądem lub Urzędem w przytomności dwóch świadków zeznany.

Artykuł 352.

Jeżeli w czasie śmierci męża, żona iest brzemienną, mianowany będzie przez Radę familiyną kurator z powodu ciąży.

Gdy żona czuiąc się brzemienną, zaniedbała żądać zwołania w powyższym celu Rady familiyney, będzie mogła bydź usuniętą od opieki nad dziecięciem, gdy się toż urodzi.

Artykuł 353.

Kurator winien czuwać nad utrzymaniem w całości spadku lub takiéy iego części, iakaby na oczekiwane dziecko przypadała. Z urodzeniem dziecka matka staie się

opiekunką, a kurator będzie z prawa opiekunem iego przydanym.

Artykuł 354.

W przypadku rozwiązania małżeństwa przez rozwód, albo rozłączenia małżonków co do stołu i łoża na czas nieograniczony, oyciec gdy iest stroną niewinną staie się samém przez się prawem opiekunem dzieci małoletnich a nieusamowolnionych, bez różnicy czyli matka również iest niewinną czylitéż winną. Gdy oyciec uznany iest za stronę winną, a matka za niewinną, matka samém przez się prawem staie się opiekunką. Gdy oboie małżonkowie są winnemi, Rada familiyna względem opieki nad małoletniemi dziećmi postanowi.

Artykuł 355.

Gdy oyciec po rozwodzie albo rozłączeniu na czas nieograniczony, opiekę maiący umiera, albo opiekunem bydź nie może, matka ieżeli była stroną niewinną, staie się samém przez się prawem opiekunką; w przeciwnym zaś razie, opieka z prawa do niéy nienależy.

Artykuł 356.

Jeżeli małżeństwo za nieważne uznane zostało, opieka nad małoletniemi a nieusamowolnionemi dziećmi należy z prawa do tego z rodziców, które w dobréy wierze małżeństwo zawarło, a ieżeli oboie w dobréy wierze byli, do oyca; po śmierci zaś iego, albo gdyby opiekunem bydź nie mógł, do matki. Jeżeli zaś oboie byli w złéy wierze, opieka z prawa do żadnego z nich nie należy.

Artykuł 357.

Jeżeli w chwili wyrzeczonego

rozwodu, albo rozłączenia na czas nieograniczony, albo uznania małżeństwa za nieważne, żona iest brzemienną, a mąż przed iéy rozwiązaniem umiera, mianowany będzie przez Radę familiyną kurator z powodu ciąży. Żona pod rygorem art. 352 obowiązana żądać zwołania Rady familiynéy, w celu mianowania kuratora, a z urodzeniem dziecka matka staie się samém przez się prawem opiekunką, ieżeli podług artykułów 355 i 356 opieka do niéy należy.

Artykuł 358.

Matka w którymkolwiek przypadku do opieki nad małoletniemi dziećmi w małżeństwie spłodzonemi powołana, może się od przyięcia iéy wymówić, iednak powinna dopóty pełnić obowiązki opieki, dopóki takowéy inny opiekun nie obeymie.

Artykuł 359.

Nad dziećmi przez postanowienie Królewskie uprawnionemi należy opieka do oyca, który takowego uprawnienia domagał się, a ieżeli oboie rodzice tegoż uprawnienia żądali, także do oyca, a po śmierci iego, albo gdyby opiekunem bydź nie mógł, do matki.

Artykuł 360.

Oyciec opiekę sprawuiący może matce, do któréy po śmierci iego taż opieka należy, mianować doradcę albo doradców, do czynności opiekuńczych, tak iak to oycu, w małżeństwie żyiącemu, w artykułach 350 i 351 iest dozwolone.

Artykuł 361.

Jeżeli matka opiekunka chce iśdź za mąż, powinna przed zawarciem

ślubów małżeńskich żądać zwołania Rady familiynéy, która postanowi, czyli opieka przy niéy ma pozostać.

Gdyby tego zaniedbała, utraci opiekę samém przez się prawem, a nowy iéy mąż solidarnie będzie odpowiedzialnym za wszelkie wypadki z opieki, którą żona nieprawnie zachowała.

Artykuł 362.

Gdy zwołana Rada familiyna utrzyma matkę przy opiece lub ią do niéy przywróci, winna iéy dodać koniecznie nowego iéy męża za współopiekuna, który ze sprawowania opieki od czasu zawartego małżeństwa stanie się z żoną swą solidarnie odpowiedzialnym.

Artykuł 363.

Komukolwiek opieka nad dziećmi będzie poruczoną, oyciec lub

matka od opieki wyłączeni, również i matka od opieki wymawiająca się, nie tracą prawa wglądania w utrzymywanie i wychowanie swych dzieci.

Oddział 2.

O opiece nadanéy przez oyca lub matkę.

Artykuł 364.

Oycu tylko i matce służy prawo obrania na przypadek swéy śmierci opiekuna dla swych dzieci, ieżeli drugie z rodziców przy życiu nie zostaie, albo podług prawa do sprawowania opieki iest niezdolne.

Nadto prawo to służy oycu na przypadek, ieżeliby matka opieki po iego śmierci przyiąć nie chciała. To iednak z rodziców któreby od opieki było wyłączone, i matka

którąby się od opieki wymówiła, opiekuna dla swych dzieci obierać nie mogą.

Artykuł 365.

Obranie opiekuna nie może nastąpić, iak tylko podług form w artykule 351 przepisanych, a nadto z wyiątkami i ograniczeniami następuiącemi:

Artykuł 366.

Gdy wybór opiekuna przez iedno z rodziców dla tego nastąpił, że pozostaiące przy życiu drugie znayduie się w stanie bezwłasnowolności, lub że iest w prawach cywilnych zawieszone, albo że zaginęło, skutki takowego rozporządzenia ustaią z ustaniem przyczyny, która pozostałego przy życiu oyca lub matkę od opieki wyłączyła.

Artykuł 367.

Jeżeli matka, która idąc za mąż przy opiece utrzymaną lub do niéy przywróconą była, opiekuna dla dzieci przed témże małżeństwem spłodzonych wybiera, wybór takowy staie się wtenczas dopiero ważnym gdy przez Radę familiyną potwierdzonym zostanie.

Matka która idąc za mąż nie była przy opiece utrzymaną, ani do niéy przywróconą, nie może opiekuna dla dzieci przed témże zamęściem spłodzonych obierać.

Artykuł 368.

Opiekun przez oyca lub matkę obrany, nie iest obowiązany przyiąć opieki, ieżeli nie iest z rzędu tych osób, któreby Rada familiyna, gdyby takowego szczególnego wy-

boru nie było, do przyięcia téyże opieki zobowiązać mogła.

Oddział 3.

O opiece wstępnych.

Artykuł 369.

Gdyby podług przepisów powyższych oddziałów, opieka nie była ani przy oycu lub matce, ani przy obranym przez nich opiekunie, wtenczas należy z prawa do dziada z oyca, gdyby zaś tego nie było, lub się od opieki prawnie wymówił, albo iéy sprawować nie mógł, do dziada z matki, a w braku tego do dalszych wstępnych, między któremi wstępni z linii oycowskiéy maią pierwszeństwo przed wstępnemi z linii macierzyńskiéy w równym stopniu.

Artykuł 370.

Gyby dziada z oyca, i dziada

z matki nie było, lub się ciż od opieki prawnie wymówili, albo iéy sprawować nie mogli, a znaydowali się dway wyższego stopnia wstępni z linii oycowskiéy małoletniego, opieka należy z prawa do dziada oycowskiego oyca małoletniego.

Artykuł 371.

Jeżeli takiż sam zbieg między dwoma pradziadami w linii macierzyńskiéy zachodzi, mianowanie nastąpi przez Radę familiyną, która iednak koniecznie iednego z tych dwóch wstępnych obrać powinna.

Oddział 4.

O opiece nadanéy przez Radę familiyną.

Artykuł 372.

Gdy dziecię małoletnie nieusamowolnione pozostaie bez oyca i

matki, bez opiekuna przez oyca lub matkę obranego, i bez wstępnych płci męzkiéy; również gdy osoby dopiero wyrażone znayduią się w przypadku wyłączenia od opieki, albo prawnego wymówienia się, mianowany będzie opiekun przez Radę familiyną.

Artykuł 373.

Rada familiyna zwołaną będzie przez Sąd mieysca gdzie małoletni przed urządzeniem opieki ostatnie miał zamieszkanie, na żądanie i dopilnowanie krewnych małoletniego, iego wierzycieli, lub innych stron interessowanych, a nawet i z Urzędu bez takowego żądania; każdy iest mocen, zawiadomić Sąd o zdarzeniach urządzenia opieki wymagaiących.

Artykuł 374.

Jeżeli do małoletniego nie należy maiątek nieruchomy ziemski, prawem własności albo zastawu, ani dzierżawa dóbr ziemskich lub folwarku, Rada familiyna zwołaną będzie po miastach przez mieyscowego Prezydenta lub Burmistrza, a po wsiach przez mieyscowego Wóyta.

Gdy się z inwentarza maiątku okaże, iż massa czynna maiątku wynosi dziesięć tysięcy złotych, albo czyni pięćset złotych rocznego dochodu, Prezydent, Burmistrz lub Wóyt winien zaraz uwiadomić Sąd właściwy; który Radę familiyną zwoła w celu urządzenia opieki podług przepisów Sądom służących.

Artykuł 375.

Rada familiyna złożona będzie, nie rachuiąc Sędziego, z sześciu krewnych lub powinowatych wezwać się maiących w okręgu Sądu w którym się opieka urządza, w po-

łowie z strony oycowskiéy, a w połowie z strony macierzyńskiéy według porządku bliższości w każdéy linii.

Krewny będzie miał pierwszeństwo przed powinowatym tegoż samego stopnia, a między krewnemi lub między powinowatemi iednego stopnia, starszy wiekiem przed młodszym.

Bliższy co do stopnia krewny lub powinowaty, chociażby czasowo tylko w okręgu Sądowym obecny, albo dobrowolnie przez pełnomocnika stawaiący, wyłącza w każdym razie dalszych co do stopnia, chociażby stale w tym okręgu zamieszkałych krewnych.

Artykuł 376.

W przypadkach gdzie zwołanie Rad familiynych należy do Prezydenta, Burmistrza lub Wóyta, wzywać będzie Prezydent lub Burmistrz krewnych i powinowatych znayduiących się w okręgu miasta, a Wóyt krewnych i powinowatych znayduiących się w okręgu Gminy wieyskiéy.

Artykuł 377.

Tylko bracia rodzeni małoletniego, i mężowie żyiących siostr rodzonych nie są wyłączeni przez ograniczenie liczby w art. 375. postanowionéy.

Jeżeli ich iest sześciu albo i więcéy, wszyscy będą członkami Rady familiynéy, którą składać będą sami z wstępnemi płci żeńskiéy w stanie wdowieńskim żyiącemi, i z wstępnemi płci męzkiéy nawet od opieki ważnie wymówionemi. Jeżeli zaś w mnieyszéy są liczbie, przywołanemi będą do uzupełnienia Rady inni krewni lub powinowaci, a to według porządku art. 375 ustanowionego.

Artykuł 378.

Gdy krewni lub powinowaci iednéy lub drugiéy linii nie znayduią się w liczbie dostateczney w okręgu Sądu, wezwanemi będą przez Sąd wstępni, bracia rodzeni albo przyrodni, mężowie siostr rodzonych albo przyrodnich żyiących, stryiowie lub wuiowie rodzeni, bracia stryieczno-wuieczno lub cioteczno rodzeni, w okręgu innego Sądu zamieszkali, z zachowaniem przepisów artykułu 375. Gdyby zaś krewni lub powinowaci w stopniach wyrażonych z pobytu niewiadomi byli lub za granicą kraiu mieszkali, lub gdyby się od stawienia dla odległości mieysca lub z innych prawnych powodów wymówili, Sąd wezwie albo dalszych co do stopnia krewnych lub powinowatych z okręgu obcego, albo z swego okręgu obywateli o których wiadomo że mieli

z oycem lub matką małoletniego ciągłe przyiaźni związki.

Artykuł 379.

W niedostatku krewnych i powinowatych w okręgu miasta i Gminy wieyskiéy, Prezydent, Burmistrz lub Wóyt nie są obowiązanemi wzywać odległéy mieszkaiących wyiąwszy gdyby zachodziło o to żądanie stron interessowanych. Jeżeli nie zaydzie przypadek przywołania odległéy mieszkaiących, Prezydent, Burmistrz lub Wóyt wezwą do składu Rady familiynéy, po miastach właścicieli domów, po wsiach gospodarzy rolników swego okręgu, daiąc pierwszeństwo tym o których wiadomo, że z oycem lub matką małoletniego w ciągłych przyiaźni związkach zostawali.

Artykuł 380.

Chociażby nawet znaydowała się w okręgu Sądu dostateczna liczba krewnych lub powinowatych, Sąd będzie mógł pozwolić na przywołanie krewnych lub powinowatych w iakiéykolwiek odległości zamieszkałych a co do stopnia bliższych, albo nawet w tychże samych stopniach w iakich są krewni lub powinowaci obecni; w takim iednak razie, powinno nastąpić wyłączenie niektórych obecnych, tak aby nigdy liczba powyższemi artykułami oznaczona przewyższoną nie była.

Artykuł 381.

Termin do stawienia się oznaczony będzie przez Sąd na dzień pewny w tym sposobie, żeby między wręczeniem wezwania, a dniem

oznaczonym do zgromadzenia się Rady, wolnych dni było przynaymniéy trzy gdy wszystkie strony przywołać się maiące mieszkaią w odległości dwóch mil. W każdym zaś razie, gdyby pomiędzy stronami przywołać się maiącemi, znaydowały się odległéy zamieszkałe, termin wyznaczony będzie tak, żeby prócz powyższych trzech dni wolnych, każdy odległéy mieszkaiący miał ieszcze przynaymniéy dzień ieden na każde trzy mile odległości. Prezydent, Burmistrz lub Wóyt, ieżeli nie wezwą strony odległéy zamieszkałéy, mogą stronom w mieyscu będącym naznaczyć termin krótszy do stawienia się.

Artykuł 382.

Krewni, powinowaci albo przyiaciele, tym sposobem przywołani, obowiązani będą stawić się oso-

biście albo przez pełnomocników szczególnych.

Członek Rady familiyney nie może bydź pełnomocnikiem drugiego członka, a pełnomocnik iednę tylko osobę zastępować może.

Artykuł 383.

Każdy krewny, powinowaty lub przyiaciel przywołany, który nie stawi się, nie daiąc prawnego powodu do wymówienia się, podpadnie karze pieniężney, która wyrzeczona będzie bez appellacyi przez Prezyduiącego w Radzie familiyney Sędziego w ilości złotych polskich 50, a przez Prezydenta, Burmistrza lub Wóyta w ilości 2 złotych polskich przenosić nie mogącey.

Artykuł 384.

Jeżeli dany powód wymówienia

się iest dostatecznym, a wypada, albo czekać członka nieobecnego, albo w mieysce iego wyznaczyć kogo innego, w takim przypadku, iako też w każdym innym, w którym interes małoletniego zdawać się będzie tego wymagać. Prezyduiący Sędzia, Prezydent, Burmistrz lub Wóyt, będzie mógł odroczyć posiedzenie, albo ie przedłużyć.

Artykuł 385.

Posiedzenie takowe, odbywać się będzie z prawa w mieyscu posiedzeń Sądu, Prezydenta, Burmistrza lub Wóyta, Radę familiyną zwołuiących, chybaby ciż inne mieysce wyznaczyli. Obecność pięciu przynaymniey z przywołanych członków potrzebna będzie aby obrady przedsięwzięte bydź mogły.

Artykuł 386.

Na Radzie familiynéy prezydować będzie Sędzia, Prezydent, Burmistrz lub Wóyt, do których należało zwołanie Rady familiynéy, z głosem stanowczym, i w przypadku równości zdań przeważaiącym.

Artykuł 387.

Mianowany opiekunem działać i zarządzać będzie iako opiekun, od dnia swego mianowania, ieżeli takowe w iego obecności nastąpiło, a w przeciwnym razie od dnia, w którym mu toż mianowanie oznaymione zostało.

Artykuł 388.

Gdy małoletniemu względem którego zwoływanie Rady familiynéy do Prezydenta, Burmistrza lub Wóyta należało, przybędzie maiątek nieruchomy ziemski, prawem własności lub zastawy, albo dzierżawa dóbr ziemskich lub folwarku, albo nakoniec maiątek któryby z dawnym połączony dziesięć tysięcy złotych wynosił, lub pięćset złotych dochodu rocznego czynił, wtedy powinna bydź zwołana przez Sąd Rada familiyna, i podług przepisów Sądom służących urządzona opieka, która do dawnego i do przybyłego maiątku rozciągać się będzie.

Oddział 5.

O opiekunie przydanym.

Artykuł 389.

W każdéy opiece mianowanym będzie przez Radę familiyną opiekun przydany. Obowiązkiem iego będzie działać dla dobra małoletniego w każdym razie gdy interes małoletniego znayduie się w sprzeczności z interessem opiekuna.

Artykuł 390.

Opiekun przydany winien nadto donosić Radzie familiynéy o wszelkich tych działaniach opiekuna, z którychby szkodliwe dla małoletniego skutki dostrzec, lub przewidzieć się dały.

Artykuł 391.

Skoro sprawowanie opieki przypadnie na osobę z rzędu wyliczonych w oddziałach 1. 2. 3. niniey-szego działu, opiekun takowy przed zaczęciem urzędowania swego powinien w celu mianowania opiekuna przydanego, wyiednać zwołanie Rady familiynéy, stosownie do przepisów oddziału 4. złożyć się maiącéy.

Gdyby się przed dopełnieniem téy formalności mięszał w sprawowanie opieki, Rada familiyna, bądź na żądanie krewnych lub powinowatych, wierzycieli, lub innych stron interessowanych, bądź z urzędu przez Sąd, Prezydenta, Burmistrza, lub Wóyta zwołana, będzie mogła, ieżeli z strony opiekuna zachodzi podstęp, odiąć mu opiekę, zachowuiąc wynagrodzenie małoletniemu należące.

Artykuł 392.

W innych opiekach mianowanie opiekuna przydanego, nastąpi bezpośrednio po mianowaniu opiekuna.

Artykuł 393.

Gdy mieysce opiekuna przydanego, z powodu iego śmierci lub innym sposobem zawakuie, opiekun główny będzie obowiązany, bez zwłoki postarać się o zwołanie Rady familiynéy w celu mianowania nowego opiekuna przydanego.

Artykuł 394.

W żadnym przypadku opiekun

kreskować nie może na opiekuna przydanego.

Opiekun przydany wybrany będzie z téy linii do któréy opiekun nie należy, wyiąwszy gdy są bracia rodzeni.

Artykuł 395.

Opiekun przydany nie będzie zastępował z prawa opiekuna, gdy opieka zawakuie, albo z powodu nieobecności opuszczoną zostanie; lecz w takowém zdarzeniu obowiązanym będzie domagać się mianowania nowego opiekuna, pod karą wynagrodzenia szkód i straconych korzyści, któreby dla małoletniego z tąd wyniknąć mogły.

W każdym razie, gdy nowy opiekun wstępuie z prawa w swe obowiązki, lub gdy obranym zostanie, nowy wybór opiekuna przydanego nastąpić powinien.

Artykuł 396.

Obowiązki opiekuna przydanego kończą się z ustaniem opieki.

Artykuł 397.

Przepisy w oddziale 6. i 7. niniejszego działu zawarte, stosuią się i do opiekunów przydanych.

Lecz opiekun nie będzie mógł domagać się złożenia opiekuna przydanego, ani kreskować w Radzie familiynéy na ten cel zwołanéy.

Oddział 6.

O przyczynach uwalniaiących od opieki.

Artykuł 398.

Może się wymówić od opieki, oprócz nad własnemi dziećmi i dalszemi zstępnemi, każdy spra-

wuiący urząd publiczny, ieżeli stałe zamieszkanie iego do urzędu tegoż przywiązane, w innym iest powiecie nie w tym gdzie opieka się urządza.

Artykuł 399.

Również mogą się wymówić od opieki, wyiąwszy nad własnemi dziećmi albo dalszemi zstępnemi:

Woyskowi w czynnéy służbie zostaiący;

Każdy który z polecenia Rządowego za granicę iest wysłany.

Artykuł 400.

Osoby w poprzedzaiących artykułach wymienione, ieżeli mimo sprawowania urzędu, służby, lub polecenia, od przyięcia opieki wymawiaiących, opiekę takową przyięły, nie mogą się od niéy z téyże saméy przyczyny wymówić.

Artykuł 401.

Przeciwnie ci, którymby namienione urzędy, służba, albo polecenie powierzone były po przyięciu i sprawowaniu opieki, ieżeli iéy daléy sprawować nie chcą, mogą w przeciągu miesiąca domagać się zwołania Rady familiynéy, aby ta przystąpiła do zapełnienia mieysca opiekuna.

Jeżeli po zakończoném urzędowaniu, służbie lub poleceniu, nowy opiekun żąda bydź uwolnionym, lub też dawny do opieki przywróconym, może mu bydź takowa przez Radę familiyną napowrót oddana.

Artykuł 402.

Każdy nie krewny, ani powinowaty, w tym tylko razie do przyięcia opieki przymuszony bydź może, gdy w okręgu Sądu w którym się taż opieka urządza, albo

w odległości mil ośmiu od mieysca iéy urządzenia choćby za okręgiem Sądu, nie znayduią się krewni, ani powinowaci, do sprawowania opieki zdolni, i prawnie niewymówieni.

Artykuł 403.

W przypadku mianowania opiekuna dla małoletnich w art. 374 wymienionych, każdy niebędący krewnym, ani powinowatym, w tym tylko razie do przyięcia opieki zniewolonym bydź może, gdy w odległości mil dwóch od mieysca urządzenia opieki nie znayduią się krewni i powinowaci do sprawowania opieki zdolni i prawnie niewymówieni.

Również wymówić się może opiekun od dalszego sprawowania przyiętéy iuż opieki, gdy się o mil dwie od mieysca iéy urządzenia przenosi.

Artykuł 404.

Niewiasta będąc iako wstępna przez Radę familiyną mianowana opiekunką, może się od opieki wymówić.

Artykuł 405.

Każda osoba lat sześćdziesiąt pięć skończonych maiąca, może się od przyięcia wszelkiéy opieki wymówić. Kto zaś przed takowym wiekiem został opiekunem, może skończywszy lat siedmdziesiąt, żądać uwolnienia siebie od niéy.

Artykuł 406.

Każda osoba ciężką słabością dotknięta, gdy takową dostatecznie udowodni, wolną iest od wszelkiéy opieki. Może nawet żądać uwolnienia siebie od niéy, gdy po iéy obięciu słabość takowa nastąpiła.

Artykuł 407.

Dwie opieki uwalniaią każdego od przyięcia trzeciéy.

Małżonek lub oyciec sprawuiący iuż iednę opiekę, nie może bydź znaglonym do przyięcia drugiéy, wyiąwszy opieki nad własnemi dziećmi.

Artykuł 408.

Maiący pięcioro dzieci prawych, mogą się wymówić od przyięcia wszelkiéy opieki, wyiąwszy nad temiż dziećmi.

Dzieci które z powodu służby woyskowéy kraiowéy życie utraciły, będą zawsze, gdy idzie o uwolnienie się od opieki, równie z żyiącemi policzone.

Inne dzieci zmarłe wtenczas tylko liczyć się będą, gdy żyią dzieci po nich pozostałe.

Dzieci poczęte uważane będą za żyiące.

Artykuł 409.

Przybycie dzieci w ciągu opieki nie upoważnia do iéy złożenia.

Artykuł 410.

Powołany przez prawo do sprawowania opieki, albo przez oyca lub matkę obrany, obowiązanym iest przed przyięciem wyraźném opieki lub mięszaniem się w iéy sprawowanie; mianowany zaś przez Radę familiyną, ieżeli iest osobiście obecny uchwale opiekę mu nadaiącéy, powinien natychmiast przedstawić powody wymówienia się, które Rada familiyna rozważy; z wszelkiemi późnieyszemi przełożeniami wprost usuniętym będzie.

Artykuł 411.

Jeżeli mianowany opiekun nie był osobiście obecnym uchwale opiekę mu nadaiącéy, może domagać się zwołania Rady familiynéy, aby ta powody iego wymówienia się rozważyła.

Uskutecznić to powinien w przeciągu trzech dni od wręczonego mu oznaymienia o mianowaniu go opiekunem, który to przeciąg czasu powiększonym będzie o dzień ieden na każde trzy mile odległości zamieszkania iego od mieysca, w którém się opieka urządza; po upłynieniu tego czasu iuż słuchanym bydź nie ma.

Artykuł 412.

Jeżeli wymówienie się odrzucone zostało, może się udać do Sądu o uzyskanie uwolnienia, lecz obowiązanym będzie zarządzać témczasowo, przez ciąg trwaiącego sporu.

Artykuł 413.

Jeżeli pozyska uwolnienie od opieki, ci którzy wymówienie się iego odrzucili, mogą bydź na koszta prawne skazani.

Jeżeli zaś w sporze upadnie, sam też koszta poniesie.

Oddział 7.

O niezdolności, o wyłączeniach i złożeniu z opieki.

Artykuł 414.

Nie mogą bydź opiekunami ani członkami Rady familiynéy:

1mo Małoletni, wyiąwszy oyca i matkę;

2do Pozbawieni własnéy woli z powodu niedołężności, pomięszania zmysłów lub szaleństwa;

3tio Niewiasty, wyiąwszy matkę i wstępne w stanie wdowieńskim żyiące, i opiekunkę dobrowolną;

4to Osoby ślubom zakonnym poświęcone;

5to Cudzoziemcy w opiekach nad małoletniemi Polakami, ieżeli nie zachodzą okoliczności art. 11 i 12 ninieyszego kodexu obięte;

6to Niechrześcianie nad chrześcianami;

7mo Wszyscy ci, którzy sami, albo których wstępni, zstępni, lub małżonek, maią z małoletnim sprawę, przez którą stan tegoż małoletniego, iego maiątek cały, lub w znaczney części iest zagrożony.

Artykuł 415.

Pozbawienie własney woli i zawieszenie w używaniu praw cywilnych w skutku kar sądowych

stosownie do artykułów 21. 23. 25. pociąga za sobą samém przez się prawem wyłączenie od opieki, i złożenie z niéy ieżeli wprzód sprawowaną była, z wyiątkiem iednak w art. 25. postanowionym.

Artykuł 416.

Wyłączeni także są od opieki, a nawet podlegaią złożeniu, gdy ią sprawuią:

1mo Ludzie znani z bezrządu co do maiątku, lub ze złych obyczaiów.

2do Ci którzyby w sprawowaniu opieki okazali niezdatność, albo nierzetelność.

Artykuł 417.

Kto iest wyłączony od opieki, albo z niéy złożony, ten członkiem Rady familiynéy bydź nie może.

Artykuł 418.

Jle razy zachodzi potrzeba uznania niezdolności opiekuna, albo złożenia go z opieki, wyrzecze w téy mierze Rada familiyna zwołana bądź na domaganie się opiekuna przydanego, bądź z urzędu przez Sąd, Prezydenta, Burmistrza, lub Wóyta, do których zwołanie należy. Sąd, Prezydent, Burmistrz, lub Wóyt, nie mogą odmówić takowego zwołania, gdy wyraźnie iest żądane przez opiekuna przydanego, albo przez iednego lub więcéy krewnych lub powinowatych małoletniego aż do czwartego stopnia włącznie.

Artykuł 419.

Wszelka uchwała Rady familiynéy, która wyrzecze niezdolność, wyłączenie lub złożenie opiekuna,

powinna zawierać powody, i nie może nastąpić, iak tylko po wysłuchaniu lub przywołaniu opiekuna.

Artykuł 420.

Jeżeli opiekun na uchwale Rady familiynéy wyraźnie przestaie, o czém w protokóle wzmianka uczyniona będzie, lub ieżeli od dnia ogłoszenia uchwały obecnemu, a wręczenia iéy nieobecnemu, przez dni trzy, dodaiąc dzień ieden na każde trzy mile odległości zamieszkania iego od zamieszkania przydanego opiekuna, do Sądu nie odwołuie się, nowy opiekun przystąpi natychmiast do urzędowania swego. Jeżeli zaszło odwołanie, opiekun przydany popierać będzie potwierdzenie uchwały w Sądzie, który w téy mierze z wolną appellacyą zawyrokuie.

Może nawet sam opiekun za nie-

zdolnego uznany, wyłączony albo złożony, pozwać opiekuna przydanego o utrzymanie siebie przy opiece.

Artykuł 421.

Krewni lub powinowaci, którzy żądali zwołania Rady familiynéy, mogą wchodzić do téy sprawy, a postępowanie w niéy zachowane będzie takie, iakie iest dla spraw pośpiechu wymagaiących przepisane.

Oddział 8.

O zarządzaniu opiekuna.

Artykuł 422.

Opiekun staranie mieć będzie o osobie małoletniego, zastąpi go we wszelkich czynnościach cywilnych, wyiąwszy te, które podług prawa osobiście odbytemi bydź powinny,

lub które samemu małoletniemu przez prawo są dozwolone, i zarządzać powinien maiątkiem małoletniego iako dobry oyciec familii.

Artykuł 423.

Prawo karności, rodzicom podług artyk. 340 służące, rozciąga się i do opiekuna z tém iednak ograniczeniem, iż opiekun nie będący wstępnym a znayduiący potrzebę surowszego skarcenia domowego, winien iest Radzie familiynéy postępki małoletniego i potrzebę surowszych środków przedstawić, która władzę rodzicielską w całéy rozciągłości zastąpić i środki skarcenia przepisać iest mocną.

Artykuł 424.

Opiekun nie może kupować własności małoletniego, ani iéy brać w dzierżawę, albo naiem, chybaby

Rada familiyna upoważniła opiekuna przydanego do zawarcia z nim kontraktu dzierżawy, albo naymu, ani przyimować ustąpienia iakiegokolwiek prawa albo wierzytelności przeciw zostaiącemu pod opieką iego.

Jednak opiekun będący wstępnym małoletniego, może na publiczney licytacyi kupować własności.

Artykuł 425.

Opiekun obowiązany żądać bez zwłoki przyłożenia pieczęci do spadku, który się na rzecz małoletniego otwiera, ieżeli takowe ieszcze przyłożone niebyły, wyiąwszy, gdy spadek znayduie się w posiadaniu którego z rodziców małoletniego.

Artykuł 426.

Prezydent, Burmistrz lub Wóyt powinni w przypadkach, w których zwołanie Rady familiyney do nich należy, z chwilą powziętey wiadomości o otwarciu w ich okręgu spadku, udać się z przybraniem dwóch świadków na mieysce, spisać wszelkie ruchomości, i takowe zabezpieczyć, wyiąwszy gdyby spadek znaydował się w posiadaniu którego z rodziców małoletniego.

Na świadków wezwanemi bydź powinni, opiekun główny i opiekun przydany, ieżeli opieka iuż istnieie, i ci w mieyscu się znayduią; gdy zaś ich nie masz; wezwanemi bydź powinni mieyscowi krewni i powinowaci, a gdyby i tych nie było, po wsiach gospodarze rolnicy, po miastach właściciele domów.

Prezydent, Burmistrz lub Wóyt, może przystąpić do opieczętowania wszystkich lub niektórych ruchomości, gdy tego uzna potrzebę;

powinien zaś uskutecznić toż opieczętowanie, gdy tego żądać będą opiekun główny lub opiekun przydany, albo który z krewnych lub powinowatych, albo inne interessowane osoby.

Artykuł 427.

Opiekun powinien w przeciągu dni dziesięciu od dnia w którym mu powołanie go do opieki należycie wiadome zostało, żądać odięcia pieczęci, ieżeli przyłożone były, a w każdym razie dopilnować niezwłocznego sporządzenia inwentarza maiątku małoletniego, w obecności opiekuna przydanego.

Opiekun powziąwszy w ciągu sprawowania opieki wiadomość o spadku na rzecz małoletniego otworzonym, winien w dniach dziesięciu od dnia powziętéy wiadomości, toż samo dopełnić.

W tych przypadkach, w których Prezydent, Burmistrz lub Wóyt, mocnemi są zwoływać Radę familiyną, mocnemi są oraz sporządzić inwentarz za staraniem opiekuna, w przytomności opiekuna przydanego. Na biegłych powinni bydź wziętemi, ile możności, ludzie mieyscowi, i mogą wykonać przysięgę przed Prezydentem, Burmistrzem lub Wóytem.

Artykuł 428.

Jeżeli się opiekunowi co od małoletniego należy, powinien to oświadczyć do inwentarza, pod utratą należytości. Urzędnik sporządzaiący inwentarz obowiązany ostrzedz go w téy mierze i o ostrzeżeniu takowém wzmiankę w akcie uczynić. Od utraty należytości, pomimo ostrzeżenia Urzędnika do inwentarza niepodanéy, uwolnić tylko może opiekuna udowodniona

ta okoliczność iż późniéy o téyże należytości się dowiedział.

Artykuł 429.

Opiekun przedstawi Radzie familiynéy inwentarz w przeciągu miesiąca od zakończenia onego, a ta oznaczy, które ruchomości, gdzie, i w iakim czasie sprzedane, a które w naturze zachowane bydź maią.

Sprzedaż następować powinna przez publiczną urzędową licytacyą podług przepisów kodexu postępowania, i w obecności opiekuna przydanego. Jednak opiekun nie czekaiąc zebrania się Rady familiynéy, obowiązanym iest sprzedać rzeczy zepsuciu podpadaiące, oraz i te, których utrzymanie byłoby zbyt kosztownem.

Rada familiyna przez Prezydenta, Burmistrza lub Wóyta zwołana,

może oraz oznaczyć mniéy kosztowną formę publicznéy licytacyi.

Artykuł 430.

Oyciec i matka, którym służy prawne maiątku małoletniego użytkowanie, nie zostaią w konieczności sprzedawania ruchomości, ieżeli ie chcą zachować w celu powrócenia ich w naturze, lecz w takowym przypadku postaraią się o oszacowanie ich swym kosztem podług istotnéy wartości przez biegłego, który mianowany będzie przez opiekuna przydanego, i wykona przysięgę w Sądzie, przed Prezydentem, Burmistrzem lub Wóytem; obowiązani zaś będą zapłacić wartość szacunkową tych ruchomości, którychby w naturze zwrócić nie mogli.

Artykuł 431.

Skoro opiekun, wyiąwszy oyca i matkę, przystąpi do sprawowania

opieki, Rada familiyna oznaczy przybliżonym sposobem, i w miarę zarządzanego maiątku ilość, któréy roczne wydatki na małoletniego, tudzież na zarządzanie iego maiątkiem łożyć się maiące, przewyższać nie mogą; postanowi oraz w tymże samym akcie, czyli opiekun upoważniony bydź ma do przybrania ku swéy pomocy iednego lub więcéy rządców szczególnych płatnych, i pod iego odpowiedzialnością działaiących.

Artykuł 432.

Taż Rada oznaczy ilość, po zebraniu któréy, opiekun w obowiązku zostawać będzie korzystnego użycia wpływów nad wydatki zbywaiących. Użycie takowe nastąpić powinno w ciągu czasu sześć miesięcznego, po upłynieniu którego, opiekun winien będzie zapłacić od summy korzystnie nieużytéy. Gdyby zaś opiekun upatrywał potrzebę lub pożytek dla małoletniego w przedłużeniu przepisanego terminu, w takim razie winien domagać się upoważnienia w téy mierze Rady familiynéy.

Artykuł 433.

Jeżeli opiekun nie postarał się o oznaczenie przez Radę familiyną ilości, od któréy zebrania ma się zaczynać korzystne użycie, w takim razie po upłynionym przeciągu czasu w artykule poprzedzaiącym oznaczonego, winien będzie płacić prowizyą od wszelkiéy choćby naymniéyszéy, a korzystnie nieużytéy ilości.

Artykuł 434.

Żaden bez różnicy opiekun nie może, bez upoważnienia Rady familiynéy, zaciągać długu na rzecz

małoletniego, ani sprzedawać lub hypoteką obciążać dóbr nieruchomych iego.

Upoważnienie takowe nie powinno bydź udzielane, iak tylko z powodu koniecznéy potrzeby, lub oczywistéy korzyści.

Jednak w przypadku zachodzącéy koniecznie potrzeby, Rada familiyna udzieli swe upoważnienie w tenczas dopiero, gdy ogółowym przez opiekuna złożonym rachunkiem wykazano zostanie, że gotowe pieniądze, ruchomości i dochody małoletniego nie są dostarczaiącemi.

W każdym przypadku, Rada familiyna przeznaczy, które z pomiędzy nieruchomości sprzedane bydź maią, oraz przepisze warunki iakie pożytecznemi bydź uzna.

Artykuł 435.

Uchwały Rady familiynéy w przedmiotach w artykule poprzedzaiącym wymienionych w tenczas dopiero do skutku przyprowadzone bydź mogą, gdy takowe, na domaganie się opiekuna, przez Sąd potwierdzone zostaną.

Postanowienie w téy mierze Sądu nastąpi przy zamkniętych drzwiach, po wysłuchaniu wniosków Prokuratora Królewskiego.

Artykuł 436.

Rada familiyna nie może postanawiać zbywania dóbr nieruchomych małoletniego w inny sposób iak tylko przez sprzedaż, która odbywać się będzie na publicznéy licytacyi, stósownie do przepisów Kodexu postępowania, w obecności opiekuna przydanego.

Artykuł 437.

Formalności sprzedaży dóbr nieruchomych małoletniego artyku-

łami 434 i 435 przepisane, nie ściągaią się do przypadku, gdy sprzedaż przez licytacyą na żądanie współwłaściciela, w niepodzielności zostaiącego, wyrokiem Sądowym nakazaną została.

Wszelako i w tym przypadku, licytacya z zachowaniem formy artykułem poprzedzaiącym przepisanéy odbywać się, i obce osoby do niéy przypuszczonemi bydź powinny.

Artykuł 438.

Opiekun nie iest mocen, bez upoważnienia Rady familiynéy, ani przyiąć ani zrzec się spadku, któryby się dla małoletniego otworzył.

W przedmiocie takowym ci którymby spadek w razie zrzeczenia się z strony małoletniego przypadał, kreskować nie mogą.

Uchwała Rady familiynéy do zrzeczenia się spadku upoważniaiąca,

dopiero w skutku przeyrzenia inwentarza przez opiekuna złożyć się maiącego, wydaną bydź może, a wykonaną będzie dopiero wtenczas, gdy w sposobie artykułem 435 przepisanym potwierdzenie Sądowe uzyskaném zostanie.

Przyięcie spadku nie może nastąpić, iak tylko z dobrodzieystwem inwentarza.

Artykuł 439.

W przypadku, gdy odrzucony w imieniu małoletniego spadek, przez nikogo innego przyięty nie został, spadek takowy może bydź, bądź przez opiekuna nową uchwałą Rady familiynéy tym celem upoważnionego, bądź przez małoletniego, za doyściem do lat, na powrót przyiętym, lecz tylko z ograniczeniami iakim pełnoletni podlegaią.

Artykuł 440.

Darowizna na rzecz małoletniego uczyniona, nie może bydź przez opiekuna bez upoważnienia Rady familiynéy przyiętą, wyiąwszy, gdy opiekunem tym iest oyciec lub matka, albo inny wstępny małoletniego.

Darowizna ta będzie miała taki sam skutek względem małoletniego, iak względem pełnoletniego.

Artykuł 441.

Opiekun nie iest mocen bez szczególnego upoważnienia Rady familiynéy, podnosić ani obciążać kapitałów hypotekowanych małoletniego.

Artykuł 442.

Kapitały niehypotekowane małoletniego, mogą bydź przez opiekuna, bez szczególnego upoważnienia Rady familiynéy, podnoszone o tyle, o ile go Rada familiyna w téy mierze nie ograniczy.

Ograniczeniu takowemu nie podlegaią wstępni małoletniego, wyiąwszy matki, gdy ta weydzie w nowe związki małżeńskie; również nie podlegaią opiekunowie przez oyca lub matkę obrani, gdy przez nich od takowego ograniczenia wyraźnie są uwolnieni; przecież w przypadku nadużycia, Rada familiyna mocną będzie ścieśnić lub całkowicie odiąć władzę im nadaną.

Artykuł 443.

We wszelkich przypadkach ograniczenia, lub zupełnego przez Radę familiyną odięcia opiekunowi władzy podnoszenia kapitałów niehypotekowanych małoletniego, opiekun przydany obowiązany o nastąpionych takowych postanowie-

niach zawiadomić dłużników małoletniego, którychby się też postanowienia tyczyły.

Artykuł 444.

Żaden opiekun nie iest mocen, bez upoważnienia Rady familiynéy rozpoczynać imieniem małoletniego spraw w przedmiotach następuiących:

1mo gdy spór zachodzi o granice, wyiąwszy spraw posessoryinych;

2do względem praw do hypoteki wniesionych, a ściągaiących się bądź do dziedzictwa dóbr nieruchomych, bądź do kapitałów lub innych należności rzeczowych.

Artykuł 445.

Również żaden opiekun nie może bez upoważnienia Rady familiynéy przyznawać żadnych żądań, opieranych na prawach do nieruchomości ściągaiących się, a

do Xiąg hypotecznych wcale niewniesionych, lub wpisanych tylko iako sporne, albo sposobem zastrzeżenia.

Artykuł 446.

Upoważnienie Rady familiynéy iest potrzebne, gdy opiekun w imieniu małoletniego chce się domagać podziału; mocen zaś iest bez takowego upoważnienia odpowiadać na żądanie podziału przeciw małoletniemu wniesione.

Artykuł 447.

Aby podział względem małoletniego miał te same skutki, iak między pełnoletniemi, powinien bydź według przepisów kodexu postępowania sporządzony.

Wszelki inny podział za témczasowy tylko uważany będzie.

Artykuł 448.

Opiekun nie może w imieniu ma-

łoletniego zawierać układu poiednawczego, tylko z mocy upoważnienia Rady familiynéy i za zdaniem trzech prawników, przez Prokuratora Królewskiego wyznaczyć się maiących. Układ takowy w tenczas dopiero staie się ważnym, gdy przez Sąd, po wysłuchaniu wniosków Prokuratora Królewskiego, zatwierdzonym zostanie.

Jednak układ poiednawczy o przedmioty pięćset złotych wartości nieprzenoszące, może bydź, za samém Rady familiynéy upoważnieniem, ważnie zawarty.

Zapisanie się na Sąd polubowny w imieniu małoletniego, w żadnym razie następować nie może.

Artykuł 449.

Opiekun, który razem iest członkiem Rady familiynéy, nie może w niéy kreskować, ani bydź obecnym w czasie kreskowania gdy własny iego interes zachodzi, iak również

we wszelkich szczególnych prawem przewidzianych przypadkach.

Przepis ten stosuie się także i do innych członków Rady familiynéy.

Artykuł 450.

Opieka iest obowiazkiem osobistym, który nie przechodzi do spadkobierców opiekuna, ci odpowiedzialnemi będą tylko za sprawowanie swego spadkodawcy; ieżeli iednak są pełnoletniemi, winni po śmierci iego opiekę aż do mianowania nowego opiekuna témczasowie sprawować.

Oddział 9.

O rachunkach i odpowiedzialności z opieki.

Artykuł 451.

Każdy sprawuiący opiekę powinien się rachować z iéy sprawowania.

Obowiązek ten przechodzi do spadkobierców po nim.

Rachunek kosztem małoletniego sporządzony i składany będzie. Prawo żadnéy formy do rachunku nie przepisuie, ani użycie do niego papieru stęplowego nie iest potrzebném.

Artykuł 452.

W ciągu trwania nad małoletnim opieki, corocznie składany będzie rachunek opiekunowi przydanemu, w epoce przez Radę familiyną oznaczonéy. W szczególnych iednak przypadkach Rada familiyna mocną będzie, dla większéy dogodności, roczny termin składania rachunków przedłużyć, lecz nie daléy iak do lat trzech. Oyciec i matka wolnemi są od składania rachunków w ciągu sprawowania nad swemi dziećmi opieki, nawet co do ma-

iątku ich użytkowaniu niepodlegaiącego.

Artykuł 453.

Opiekun przydany, wysłuchawszy rachunku rocznego, takowy wraz z dowodami zaznaczy i zwróci opiekunowi dla zachowania i załączenia ich przy składaniu ostatniego rachunku.

Jeżeli iednak z rachunku okaże się, iż opiekun stał się odpowiedzialnym, powinien opiekun przydany, bez zwłoki przedsiewziąść środki zabezpieczaiące, art. 462 wskazane. A gdyby rachunek wykazał działania opiekuna, cechę nierzetelności lub niezdatności noszące, wtenczas opiekun przydany przedstawi nadto rachunek, wraz z dowodami, Radzie familiynéy do dalszéy decyzyi.

Artykuł 454.

Ostatni rachunek składany będzie małoletniemu gdy opieka u-

stanie przez doyście do pełnoletności, lub przez usamowolnienie; spadkobiercom iego gdy opieka ustanie przez śmierć małoletniego; a opiekunowi przydanemu, gdy sprawowanie opieki przechodzi do innéy osoby.

Artykuł 455.

W tym ostatnim razie opiekun przydany, wysłuchawszy rachunku przedstawi takowy wraz z złożonemi dowodami Radzie familiynéy, która ieżeli znaydzie potrzebę sprostowania, poleci mu takowe bądź zasądownie z byłym opiekunem lub iego spadkobiercami, bądź drogą sądową.

Artykuł 456.

Jeżeli zachodzą spory o złożenie rachunku, lub względem rachunku iuż złożonego, takowe sądzone będą tak, iak inne spory cywilne.

Artykuł 457.

Każdy układ, któryby mógł zayść między opiekunem, wyiąwszy oyca i matkę, a małoletnim gdy do lat doszedł, względem rachunku ze sprawowania opieki, będzie nieważnym, ieżeli takowego nie poprzedziło, na dni dziesięć przynaymniéy złożenie temuż małoletniemu do lat doszłemu, ostatniego rachunku, i oddanie mu usprawiedliwiaiących dowodów.

Artykuł 458.

Przyznane będą w rachunku sprawuiącemu opiekę wszelkie wydatki dostatecznie usprawiedliwione, których przedmiot był użytecznym.

Artykuł 459.

Jlość iakaby od zdaiącego ostatni rachunek należeć się okazała, przynosić będzie z prawa prowizyą, od dnia zamknięcia tegoż rachunku.

Od ilości zaś opiekunowi z rachunku ostatniego przypadaiącéy, należeć się będzie również prowizya od czasu wezwania o zapłacenie po zamknięciu rachunku.

Artykuł 460.

Opiekun iest odpowiedzialnym za wszelkie szkody i stracone korzyści, iakieby dla małoletniego ze złego sprawowania opieki wyniknąć mogły.

Podobnież odpowiedzialnemi są ci wszyscy, którzy opiekę témczasowie sprawować obowiązani, iako i ci, którzyby ią nieprawnie sprawowali.

Artykuł 461.

Jeżeli sprawuiący opiekę stał się odpowiedzialnym, albo ieżeli przy nim należność iakowa dla małoletniego pozostaie, natenczas służy

temuż małoletniemu, tak w ciągu małoletności, iako i po doyściu do lat, tytuł do hypoteki prawnéy przeciw sprawuiącemu opiekę, która iednak dopiero od dnia wpisania skutek będzie miała, tudzież służy małoletniemu pierwszeństwo przed długami osobistemi, na całym ruchomym i nieruchomym maiątku opiekę sprawuiącego.

Artykuł 462.

W takowym przypadku, i tak długo iak trwa opieka, winien opiekun przydany bez zwłoki żądać wpisania prawnéy hypoteki, a nadto starać się o ściągnienie i korzystne użycie należności.

Takowego wpisania hypoteki prawnéy domagać się mocni będą, każdy członek Rady familiynéy, każdy krewny, tudzież Prokurator Królewski, a nawet i sam małoletni.

Artykuł 463.

Opiekun przydany iest głównie odpowiedzialnym za niedopełnienie obowiązku w artykule 395 onemu wskazanego, tudzież względnie tych wszystkich czynności, w których stosownie do art. 389. z powodu sprzeczności interessu opiekuna głównego z interessem małoletniego, działać iest obowiązanym.

Jest solidarnie z opiekunem odpowiedzialny, w przypadkach w których mu wspólne z opiekunem działanie prawem iest polecone.

Ściąga na siebie odpowiedzialność posiłkową na przypadek, gdyby opiekun nie był w stanie wynagrodzić małoletniego:

1mo ieżeli zaniechał uwiadomić dłużników małoletniego w przypadkach artykułem 443

wskazanych;

2do ieżeli zaniedbał donieść Radzie familiyney okoliczności, któreby niezdolność opiekuna, albo potrzebę złożenia go z opieki za sobą pociągały;

3tio ieżeli względnie odebrania rachunku z opieki lub zabezpieczenia małoletniego, co do odpowiedzialności opiekuna, lub należności od niego, nie dopełnił ściśle obowiązków artykułami 453. 455 i 462 wskazanych.

Artykuł 464.

W tych wszystkich przypadkach służą małoletniemu takie same prawa na maiątku opiekuna przydanego, iakie podług artykułu 461 służą temuż małoletniemu na maiątku opiekuna głównego, który się stał odpowiedzialnym.

Dochodzenie takowych praw sposobem w artykule 462 przepisanym, tudzież w ogóle poszukiwanie odpowiedzialności na opiekunie przydanym, poleci Rada familiyna, ieżeli opieka trwa ieszcze, iednemu z pomiędzy swych członków.

Gdyby zaś Rada familiyna uznała potrzebę złożenia z opieki tegoż opiekuna przydanego, w takowym razie nowy opiekun przydany przeciw niemu czynić będzie.

Artykuł 465.

Członki Rady familiynéy staią się odpowiedzialnemi małoletniemu za podstęp i za wielkie a szkodliwe niedbalstwo.

Artykuł 466.

Wszelkie sprawy małoletniego tyczące się czynów opieki przeciw temu, który ią sprawował, przeciw

opiekunowi przydanemu, i przeciw członkom Rady familiynéy, upadaią przedawnieniem cztéroletniém, rachuiąc od pełnoletności.

Dział III.

O usamowolnieniu dzieci prawych.

Artykuł 467.

Małoletni iest usamowolnionym z prawa przez małżeństwo, wyiąwszy przypadek w art. 254 przewidziany.

Artykuł 468.

Małoletni niebędący małżonkiem może po doyściu lat piętnastu, bydź usamowolnionym przez oyca, albo gdyby ten nie żył, lub władzy rodzicielskiéy nie sprawował, przez matkę władzę takową sprawuiącą.

Takowe usamowolnienie nastąpi przez oświadczenie oyca lub matki przed sądem, a ieżeli małoletni należy do wymienionych w artykule 374, przed Prezydentem, Burmistrzem lub Wóytem, mieysca zamieszkania małoletniego.

Usamowolnienie przez matkę niesprawuiącą opieki, wtedy tylko ważném będzie, gdy przez Radę familiyną potwierdzoném zostanie.

Artykuł 469.

Gdyby oyciec nie żył, lub władzy rodzicielskiéy nie sprawował, a matka również nie żyła, albo władzy rodzicielskiéy nie sprawowała, małoletni może także, lecz dopiero po skończonych latach ośmnastu bydź usamowolnionym, ieżeli Rada familiyna usposobionym go w téy mierze uzna.

W takowym przypadku usamo-

wolnienie nastąpi z mocy uchwały, która ie postanowi, i przez oświadczenie Sędziego, Prezydenta, Burmistrza lub Wóyta w Radzie familiynéy prezyduiącego, w tymże samym akcie uczynione: że małoletni iest usamowolnionym.

Artykuł 470.

Gdyby opiekun zaniedbywał z swéy strony postarać się o usamowolnienie małoletniego, o którym w artykule poprzedzaiącym iest mowa, natenczas opiekun przydany, albo który z krewnych lub powinowatych małoletniego, aż do czwartego stopnia włącznie, ieżeli go sądzą bydź usposobionym do usamowolnienia, mogą domagać się zwołania Rady familiynéy, celem postanowienia w téy mierze. Sąd, Prezydent, Burmistrz lub Wóyt, do którego z nich zwołanie Rady należy, zwołania tego odmówić nie może.

Artykuł 471.

Każdy usamowolniony będzie miał kuratora. Oyciec, i matka opiekę bez doradcy lub doradców przez oyca mianowanych sprawuiąca, są z prawa kuratorami.

Jednak, gdy matka będąc kuratorką ma iśdź za mąż, natenczas przepisy artykułów 361 i 362 względem opieki, zastosowane będą i do kurateli.

Gdyby oyciec i matka nie żyli, albo kurateli sprawować nie mogli, lub iéy też przyiąć nie chcieli, w takim razie mianowany będzie kurator przez Radę familiyną.

Z resztą przepisy Oddziału 6 Działu II o przyczynach uwalniaiących od opieki, i Oddziału 7 tegoż Działu o niezdolności, o wyłączeniach i złożeniu z opieki, zastosowane będą i do kuratorów.

Artykuł 472.

Małoletniemu usamowolnionemu złożony będzie, przy assystencyi kuratora, rachunek z opieki, a to stosownie do przepisów Oddziału 9. Działu II. i zdana będzie sprawa z strony oyca podług przepisu artykułu 341.

Jeżeli składaiący rachunek iest kuratorem usamowolnionego, Rada familiyna przyda usamowolnionemu kuratora szczególnego do odebrania rachunku.

Artykuł 473.

Małoletni usamowolniony mocen iest wypuszczać dobra swe nieruchome w dzierżawę lub naiem, lecz nie na dłużéy, iak na lat trzy; również mocen pobierać swe dochody i z takowych kwitować; niemniéy przedsiębrać wszelkie czynności, do prostego tylko zarządzania ściągaiące się.

Względem takowych czynności nie będzie mu służyło prawo żądania przywrócenia do pierwszego stanu w tych wszystkich przypadkach, w którychby toż przywrócenie pełnoletniemu nie służyło.

Artykuł 474.

Nie może przedsiębrać ani bronić sprawy tyczącéy się własności dóbr nieruchomych, albo kapitałów, lub praw hypotekowanych; nie może podnosić żadnego kapitału i z niego kwitować bez assystencyi swego kuratora, który w ostatnim przypadku czuwać będzie nad korzystném podniesionego kapitału użyciem.

Artykuł 475.

Małoletni usamowolniony nie może pod żadnym pozorem zaciągać pożyczki bez uchwały Rady familiynéy, potwierdzonéy przez Sąd po wysłuchaniu wniosków Prokuratora Królewskiego.

Artykuł 476.

Również bez zachowania form dla małoletniego nieusamowolnionego przepisanych, nie może przedawać lub zbywać dóbr swoich nieruchomych, ani żadnych innych przedsiębrać czynności, wyiąwszy tych, które do prostego tylko zarządzania należą. Zobowiązania, któreby przez kupno lub innym sposobem zaciągnął, mogą bydź przez Sąd miarkowane, gdy się zbyt obciążaiącemi okażą. W takowym razie Sąd na względzie mieć będzie maiątek małoletniego, dobrą lub złą wiarę osób, które z nim w umowę wchodziły, użyteczność lub nieużyteczność wydatków.

Artykuł 477.

Małoletni usamowolniony, wyiąwszy usamowolnionego przez małżeństwo, któregoby zobowiązania stosownie do przepisu artykułu poprzedzaiącego przez Sąd miarkowane bydź musiały, może bydź pozbawionym dobrodzieystwa usamowolnienia, które to pozbawienie z zachowaniem tychże samych formalności iakie do udzielenia są przepisane, następować powinno.

Artykuł 478.

Od dnia, w którym usamowolnienie iest odwołane, wraca się małoletni pod władzę rodzicielską, albo pod opiekę, która ieżeli ma mieysce, powinna bydź podług przepisów prawa na nowo urządzoną. Takowy małoletni nie może bydź przez rodziców lub opiekę powtórnie usamowolnionym.

Artykuł 479.

Małoletni usamowolniony, do czynności handlowych upoważniony, uważa się za pełnoletniego co do wszelkich działań tyczących się tychże interessów handlowych.

Artykuł 480.

Małoletni usamowolniony mocen iest sam upoważnić żonę swoią do czynności takich, iakie co do własnego swego maiątku bez assystencyi kuratora przedsiębrać iest mocen; do innych zaś czynności żona powinna pozyskać upoważnienie od Sądu.

Jeżeli mąż małoletni dla braku zezwolenia rodziców na małżeństwo nie iest usamowolnionym, żona potrzebuie upoważnienia Sądowego w tych wszystkich przypadkach, w których upoważnienie męża iest dla niéy przepisane.

Dział IV.

O opiece nad dziećmi nieprawemi i tychże usamowolnieniu.

Artykuł 481.

Dzieci małoletnie nieprawe, do szpitala publicznego przyięte, zostaią co do starania o ich osobie i co do zarządzania ich maiątkiem pod opieką przełożonych szpitala, podług urządzeń administracyinych tegoż szpitala; w czynnościach cywilnych zastąpionemi będą przez osobę, którą do każdego szczególnego przypadku ciż przełożeni szpitala upoważnią.

Artykuł 482.

Opieka takowa, trwa do pełnoletności lub usamowolnienia małoletniego, chybaby szpital pierwéy

z pod swego starania tegoż małoletniego zupełnie wypuścił.

Artykuł 483.

Co do usamowolnienia, służą przełożonym szpitala te same prawa, które oycu i matce w poprzedzaiącym Dziale są udzielone.

Artykuł 484.

Usamowolniony, w przypadkach w których podług przepisów Działu poprzedzaiącego sam czynić nie iest mocen, potrzebować będzie szczególnego upoważnienia od przełożonych szpitala, albo assystencyi osoby przez nich upoważnionéy.

Artykuł 485.

Dzieci nieprawe do szpitala publicznego nieprzyięte, albo z pod iego starania wypuszczone, zostaią

samém przez się prawem, pod opieką tego z rodziców, przez które dobrowolnie prawnie uznanemi zostały; a ieżeli dobrowolnie uznane przez obydwóch, opieka należy z prawa do matki, a po śmierci iéy albo gdyby opiekunką bydź nie mogła, do oyca.

Artykuł 486.

Gdy takowe dziecię zostaie bez oyca i matki, i bez opiekuna przez oyca lub matkę obranego, albo gdyby też osoby znaydowały się w przypadku wyłączenia od opieki albo prawnego wymówienia się, również gdyby dziecię przez żadne z rodziców uznane nie było, mianowany będzie opiekun przez Radę opiekuńczą sprawuiącą obowiązki Rady familiynéy.

Artykuł 487.

Rada opiekuńcza złożoną będzie

z sześciu osób, znanych z dobroczynności, a w mieyscu urządzenia opieki zamieszkałych.

Artykuł 488.

Z resztą wszelkie przepisy poprzedzaiących Działów o opiece nad dziećmi prawemi, i o usamowolnieniu dzieci prawych, stosuią się także do dzieci nieprawych małoletnich pod opieką szpitala publicznego niebędących.

TYTUŁ XI.

O pozbawieniu i ograniczeniu własnéy woli.

Artykuł 489.

Tak pełnoletni, iako też małoletni usamowolniony, w ciągłym stanie niedołężności, pomięszania

zmysłów, albo szaleństwa zostaiący, powinien bydź pozbawionym własnéy woli, choćby nawet w stanie tym znaydowały się przerwy rozsądek okazuiące. Takowe pozbawienie własnéy woli, żądane bydź może także względem małoletniego nieusamowolnionego, a to na rok przed doyściem do pełnoletności, czyli po skończonym roku dwudziestym.

Artykuł 490.

Każdy iest mocen żądać pozbawienia własnéy woli względem swego krewnego, również małżonek ieden względem drugiego, opiekun względem małoletniego nieusamowolnionego, a Kurator względem usamowolnionego.

Artykuł 491.

W przypadku szaleństwa, gdy ani małżonek, ani żaden krewny

pozbawienia własnéy woli nie domagaią się, winien to dopełnić Prokurator Królewski, który także może żądać pozbawienia woli względem osoby, która znayduiąc się w stanie niedołężności lub pomięszania zmysłów, nie ma ani małżonka ani krewnych znanych.

Artykuł 492.

Każde żądanie pozbawienia własnéy woli zaniesioném będzie do Sądu ziemskiego, i zawierać powinno czyny niedołężności, pomięszania zmysłów albo szaleństwa, przy załączeniu dowodów i wymienieniu świadków.

Artykuł 493.

Do składu Rady familiynéy, która podług przepisów Kodexu postępowania da zdanie swoie względem stanu osoby, któréy pozba-

wienie woli iest żądane, nie mogą należeć ci, którzy się tegoż pozbawienia domagaią; przecież współ małżonek i dzieci téyże osoby mogą bydź do Rady przypuszczonemi, ale w niéy głosu stanowczego mieć nie będą.

Artykuł 494.

Sąd powziąwszy zdanie Rady familiynéy, ieżeli takowe iest za pozbawieniem woli osoby, względem któréy żądanie to zaszło, zapozwać ią nakaże, i badać będzie przy zamkniętych drzwiach; ieżeli zaś osoba ta w Sądzie stawić się nie może, albo gdyby pomimo zapozwania nie stawiła się, badania czynione będą w iéy mieszkaniu przez Sędziego do téy czynności delegowanego, z przybraniem Pisarza. W każdym przypadku Prokurator Królewski obecnym będzie badaniom.

Artykuł 495.

Sąd po pierwszém badaniu, wyznaczy ieżeli uzna tego potrzebę témczasowego zarządcę, który o osobie i maiątku pozwanego staranie mieć będzie.

Artykuł 496.

Wyrok w sprawie o pozbawienie własnéy woli, nie może bydź wydanym, iak tylko na audyencyi publicznéy po wysłuchaniu stron, lub zaocznie, gdy te zapozwane będąc, nie stawią się.

Gdy pozbawienie woli żądane iest względem małoletniego przez opiekuna lub kuratora iego, w takim razie pozwanemu wyznaczony będzie przez Sąd kurator szczególny do assystowania mu w sprawie.

Artykuł 497.

Sąd odrzucaiąc żądanie pozba-

wienia woli osoby pełnoletniéy, może iednak, gdy tego okoliczności wymagaią postanowić, iż pozwany odtąd nie ma bydź mocen, bez assystencyi doradcy, który mu tym samym wyrokiem przydany zostanie, stawać w Sądach iako strona, układów poiednawczych zawierać, długów zaciągać, kapitałów podnosić, z nich kwitować, dóbr nieruchomych lub kapitałów hypotekowanych zbywać albo hypoteką obciążać.

Artykuł 498.

W przypadku appellacyi od wyroku pierwszéy Instancyi, Sąd Appellacyiny, gdy tego uzna potrzebę, może osobę, któréy pozbawienie woli iest żądane, na nowo badać, albo takowe nowę badanie delegowanemu polecić.

Artykuł 499.

Każdy wyrok pozbawienie woli uznaiący, lub doradcę wyznaczaiący, będzie przez stronę powodową wyięty, stronie wręczony i w przeciągu dni dziesięciu, wciągnięty do listy, która w izbie audyencyonalnéy Sądowéy, i w Kancellaryach Urzędników aktowych, w okręgu Sądu Ziemskiego, wywieszona bydź powinna; Prokurator Królewski wykonania przepisu tego dopilnuie. Nadto wyrok powinien bydź, na wniosek strony powodowéy albo Prokuratora Królewskiego, w równym przeciągu czasu, wpisany w Księgi hypoteczne dóbr nieruchomych osoby, która za pozbawioną woli iest uznana, albo któréy doradca Sądowy iest wyznaczony, tudzież tych dóbr, na których taż osoba ma kapitał zahypotekowany.

Artykuł 500.

Skazany prawomocnie wyrokiem naocznym na karę główną z prawa pozbawionym iest własnéy woli.

Wyrok natychmiast po osiągnieniu prawomocności, powinien bydź za staraniem Prokuratora Królewskiego, lub któréykolwiek strony interessowanéy, wciągnięty do listy, o któréy w poprzedzaiącym artykule iest mowa, tudzież w Księgi hypoteczne dóbr nieruchomych osoby bezwłasnowolnéy, iako też i tych, na których taż osoba ma kapitał zahypotekowany.

Artykuł 501.

Pozbawienie woli z powodu niedołężności, pomieszania zmysłów lub szaleństwa, albo wyznaczenie doradcy, osiąga swóy skutek, zaraz od zapadnięcia wyroku, a pozbawienie woli w skutek kary sądowéy, od ogłoszenia skazanemu przez Sąd karny wyroku prawomocnego.

Wszelkie czynności przez pozbawionego własnéy woli, lub też bez assystencyi doradcy przez osobę, któréy tenże iest wyznaczony, późniéy przedsięwzięte, z prawa będą nieważne. Jednak unieważnienie czynności tyczących się dóbr nieruchomych, albo należności hypotekowanych osoby własnéy woli pozbawionéy, albo doradcę wyznaczonego maiącéy, nie może bydź przeciw trzeciemu dobréy wiary nabywcy poszukiwaném, ieżeli wyrok w Księgi hypoteczne, stosownie do przepisów art. 499 i 500 wpisanym nie był w czasie podania do tychże Ksiąg praw przez tegoż trzeciego nabytych.

Artykuł 502.

Czynności które nastąpiły przed

wyrokiem pozbawienie woli z powodu niedołężności, pomięszania zmysłów, albo szaleństwa uznaiącym, mogą bydź unieważnione, ieżeli w czasie ich przedsięwzięcia przyczyna do pozbawienia woli oczewistą albo powszechnie wiadomą była, nie naruszaiąc iednak praw przez trzeciego w dobréy wierze nabytych.

Artykuł 503.

Po śmierci osoby, która przed swém zeyściem za pozbawioną własnéy woli wyrokiem uznaną nie została, i względem któréy nawet żądanie o to do Sądu wniesione nie było, nie mogą bydź zaskarżane iéy czynności z przyczyny niedołężności, pomięszania zmysłów, albo szaleństwa, chyba że dowód stanu takowego z samego iuż aktu zaskarżonego wykazuie się.

Artykuł 504.

Gdy wyrok pierwszéy Instancyi pozbawienie woli uznaiący, stał się prawomocnym, lub w appellacyi potwierdzonym został, również gdy wyrok naoczny na karę główną skazuiący stał się prawomocnym, opieka nad pozbawionym własnéy woli urządzona będzie podług przepisów Tytułu o małoletności, o opiece i usamowolnieniu. Urzędowanie témczasowego zarządcy ustaie, i tenże zda rachunek opiekunowi, ieżeli sam opiekunem niezostał.

Jeżeli iednak pozbawiony własnéy woli iest małoletnim pod opieką zostaiącym, opieka nad nim, iako małoletnim, prowadzoną bydź powinna nadal aż do iego pełnoletności.

Artykuł 505.

Maż z prawa iest opiekunem żony swoiéy pozbawionéy własnéy woli.

Artykuł 506.

Żona może bydź przez Radę familiyną mianowana opiekunką męża swoiego, pozbawionego własnéy woli, a w takim razie ustanowi taż Rada sposób i warunki zarządzania, wolno iednak będzie żonie zaskarżyć iéy uchwałę do Sądu, gdyby się przez nią pokrzywdzoną bydź mniemała.

Aż do postanowienia Rady familiynéy względem nadania lub nienadania żonie opieki, taż żona témczasowie zarządzać powinna.

Artykuł 507.

Gdyby osoba własnéy woli pozbawiona, nie miała małżonka do sprawowania opieki zdolnego, albo gdyby Rada familiyna postanowiła żonie nie nadać opieki, w tenczás opieka, samém przez się prawem należy do oyca lub matki, stosownie do przepisów Oddziału I. Działu II

i Działu IV. Tytułu o małoletności, opiece nad małoletniemi i usamowolnieniu.

Artykuł 508.

Gdy osoba własnéy woli pozbawiona nie ma ani małżonka, ani oyca i matki, również gdy ciż znayduią się w przypadku wyłączenia od opieki, albo prawnego wymówienia się, mianowany będzie opiekun przez Radę familiyną, lub opiekuńczą podług prawideł przepisanych w Oddziale 4. Działu II i w Dziale IV. Tytułu o małoletności, opiece nad małoletniemi i usamowolnieniu.

Artykuł 509.

Oddziały 5. 6. i 7. Działu II. tegoż Tytułu stosuią się i do opieki nad pozbawionym własnéy woli.

Artykuł 510.

Nikt oprócz małżonków, wstępnych i zstępnych, obowiązanym nie iest dłużéy iak lat dziesięć sprawować opieki nad pozbawionym własnéy woli. Po upłynieniu tego czasu, może żądać opiekun główny i opiekun przydany, aby kto inny w mieysce iego był mianowany i powinien to otrzymać.

Artykuł 511.

Pozbawiony własnéy woli, porównany iest z małoletnim nieusamowolnionym, co do osoby i maiątku swego; nie iest iednak mocen zawierać związków małżeńskich, ani maiątkiem swoim przez testament rozporządzać. Prawa o opiece nad małoletniemi stosuią się do opieki nad pozbawionemi własnéy woli, z wyiątkami co do pozbawionych własnéy woli w skutek kary

sądowéy, które w artykułach 21 i 22 ninieyszego prawa są postanowione.

Artykuł 512.

Przychody pozbawionego własnéy woli z powodu niedołężności, pomięszania zmysłów, lub szaleństwa, powinny bydź szczególniéy na osłodzenie losu i przyśpieszenie wyleczenia iego obracane. Rada familiyna stosownie do rodzaiu choroby i stanu maiątku iego, będzie mogła postanowić, czyli ma bydź w prywatném mieszkaniu opatrywany, czyli też do domu zdrowia albo nawet do szpitala przeniesiony.

Artykuł 513.

Gdy pozbawiony własnéy woli żyie w małżeństwie, żonie przez czas trwania téy przeszkody służyć będą prawa, iakie podług artykułu 67 służą żonie któréy mąż za zni-

kłego iest uznany, z ograniczeniami tymże artykułem obiętemi.

Artykuł 514.

Gdy osoba własnéy woli pozbawiona ma iedno lub więcéy dzieci pełnoletnich, Rada familiyna postanowić może względem sposobu zarządzania maiątkiem; może takowy zarząd pomiędzy dziećmi podzielić, a nawet im pewny udział maiątku zadatkowy, na przyszły spadek uchwalić; również gdy dziecię osoby własnéy woli pozbawionéy ma weyść w związki małżeńskie, oznaczenie posagu, albo ilości zadatkowéy na przyszły udział spadkowy, iako też i inne małżeńskie umowy zależeć będą od uznania w téy mierze Rady familiynéy.

Uchwały w tych przedmiotach w tenczas dopiero wykonane będą, gdy przez Sąd, po wysłuchaniu

wniosków Prokuratora Królewskiego, potwierdzone zostaną.

Artykuł 515.

Pozbawienie własnéy woli, oraz ograniczenie w czynnościach cywilnych, stosownie do art. 497 przez przydanie doradcy Sądowego, ustaie z ustaniem przyczyn, które do niego powodem były.

Artykuł 516.

Gdy toż pozbawienie lub ograniczenie własnéy woli uznane było z przyczyny niedołężności, pomięszania zmysłów, lub szaleństwa, zniesienie zawyrokowaném tylko bydź może przy zachowaniu formalności do otrzymania wyroku pozbawienie własnéy woli postanawiaiącego, przepisanych; iednak i sam pozbawiony własnéy woli, albo doradcę Sądowego wyznaczonego maiący, mocen iest domagać się

takowego zniesienia, a Sąd może przedsiewziąść badanie, oraz dalsze postępowanie, chociażby zdanie Rady familiynéy było przeciw przywróceniu własnéy woli. Pozbawiony własnéy woli albo doradcę Sądowego wyznaczonego maiący, nie może się wrócić do używania praw swoich aż po wyroku zniesienia.

Artykuł 517.

Pozbawienie własnéy woli w skutek kary sądowéy, ustaie samém przez się prawem przez wycierpienie kary lub ułaskawienie.

Artykuł 518.

Marnotrawnemu zabroniono bydź może, ażeby bez assystencyi doradcy przez Sąd wyznaczonego, w Sądach iako strona nie stawał, układów poiednawczych nie zawierał, długów nie zaciągał, kapitałów

żadnych nie odbierał i z odebranych nie kwitował, dóbr nieruchomych lub kapitałów hypotekowanych nie zbywał ani hypoteką nie obciążał.

Artykuł 519.

Mąż maiący doradcę przez Sąd wyznaczonego, nie może bez iego assystencyi upoważnić żony do tych czynności, których sam względem swego maiątku bez assystencyi doradcy przedsiębrać nie iest mocen.

Artykuł 520.

Zabronienie działań bez assystencyi doradcy, przez tych samych żądane bydź może, którzy według artykułu 490 maią prawo domagać się pozbawienia kogo własnéy woli a takowe ich żądanie tymże samym sposobem roztrząsane i sądzone bydź powinno.

Również zabronienie takowe, tylko przy zachowaniu takichże samych formalności zniesione bydź może.

Artykuł 521.

Żaden wyrok w przedmiocie tyczącym się pozbawienia własnéy woli, albo mianowania doradcy, nie może bydź wydanym, bądź w pierwszéy instancyi bądź w appellacyi, iak tylko po wysłuchaniu wniosków Prokuratora Królewskiego.

Po rozważeniu ninieyszéy uchwały i po nadaniu iéy mocy prawa przez Sankcyą Naszą Królewską stosownie do artykułu 150 Statutu Organicznego, o Reprezentacyi narodowéy, zalecamy i rozkazuiemy, aby toż prawo stwierdzone wielką pieczęcią Stanu, umieszczone było w Dzienniku Praw, i przesłane do Senatu, Rady Stanu, Kommissyów

Rządowych i wszystkich Władz kraiowych; w szczególności zaś zalecamy Kommissyi Rządowéy Sprawiedliwości, prawo ninieysze iako maiące wszelką moc obowiązuiącą ogłosić.

Dan w Warszawie dnia 1 (13) Czerwca 1825 roku.

(podpisano) ALEXANDRE.

przez Cesarza i Króla
(L. S.) Minister Sekretarz Stanu
(podpisano) *Hr. Stefan Grabowski.*

Zgodno z Oryginałem
Zastępca Ministra Sprawiedliwości
Radca Stanu
M. Woźnicki.

Za Sekretarza Jeneralnego
Szef Bióra
K. Hoffmann.

Dzień ogłoszenia d. 28. Listopada 1825 roku.

Omyłki.

a) W art. 310 w wierszu 6. *iest*: albo dla tego — *zamiast*: albo tego,

b) W art. 423 w wierszu 2. *iest*: podług art. 340 — *zamiast*: podług art. 339.

c) W art. 432 w wierszu 8. *iest*: zapłacić — *zamiast*: zapłacić prowizyą.

z Bożéy Łaski

My ALEXANDER I.

Cesarz Wszech Rossyi, Król Polski

etc. etc. etc.

Wszem w obec i każdemu komu o tém wiedzieć należy, a mianowicie Obywatelom Królestwa Naszego Polskiego wiadomo czyniemy, iż Izba Senatorska i Izba Poselska stosownie do przedstawionego w imieniu Naszém proiektu i po wysłuchaniu Mówców Rady Stanu i Kommissyów Seymowych, uchwaliły co następuie:

Prawo przechodnie.

Artykuł 1.

Księga I. oraz tytuł V. i XVIII. Księgi III. Kodexu Cywilnego dotąd obowiezuiącego, nakoniec Oddział

1. Działu V. Prawa Seymowego z dnia 26. Kwietnia 1818 roku, z końcem dnia 31. Grudnia 1825 roku w swéy mocy ustaią, a w mieysce tych praw, Księga I. Kodexu Cywilnego Królestwa Polskiego i prawo osobne o przywileiach i hypotekach z dniem 1. Stycznia 1826 roku zaczną obowięzywać.

Artykuł 2.

Małżeństwa za Kodexu Cywilnego dotąd obowięzuiącego religiynie bez dopełnienia formy Cywilnéy zawarte, maią wszelkie skutki Cywilne od czasu ich zawarcia, nie naruszaiąc iednak wyroków prawomocnych, do dnia 1. Stycznia 1826 roku na téy zasadzie zapadłych, iż nieistniało Cywilne małżeństwo.

Artykuł 3.

Małżeństwa przed 1. Stycznia 1826 roku cywilnie tylko zawarte, zachowuią swe skutki cywilne i nie mogą bydź zaskarżane z powodu że ślubu religiynego nie było.

Z téy przyczyny małżonkowie cywilnie połączeni nie mogą przed rozwiązaniem małżeństwa cywilnego wchodzić w inne związki małżeńskie religiynie, tudzież stopnie powinowactwa z takowego cywilnego małżeństwa wynikłe stanowić będą prawne przeszkody do małżeństw po dniu 31 Grudnia 1825 roku zawrzeć się maiących.

Artykuł 4.

Małżeństwa przed 1. Stycznia 1826 bądź religiynie tylko, bądź cywilnie i religiynie zawarte, nie mogą bydź od 1. Stycznia 1826 roku unieważnione, ani rozwiązane, ani co do stołu i łoża rozłączone

iak tylko podług przepisów Księgi I. Kodexu Cywilnego Królestwa Polskiego.

Sprawy takowe przed 1. Stycznia 1826 podług Kodexu Cywilnego dotąd obowięzuiącego rozpoczęte, lub w konsystorzach toczące się, a do tegoż dnia prawomocnie nierozsądzone, ustaią i tylko podług przepisów Księgi I. Kodexu Cywilnego Królestwa Polskiego, na nowo wprowadzane i sądzone bydź mogą.

Artykuł 5.

Małżeństwa przed 1. Stycznia 1826 roku cywilnie tylko zawarte, od 1. Stycznia 1826 roku mogą tylko z powodów w Kodexie Cywilnym dotąd obowięzuiącym ustanowionych i w formie tymże Kodexem przepisanéy, bydź unieważnione, rozwiązane i rozłączone.

Artykuł 6.

Małżonkowie podług Kodexu

Cywilnego dotąd obowięzuiącego, wyrokiem prawomocnym rozwiedzeni, mogą się przez nowe śluby po dniu 31. Grudnia 1825 roku z sobą połączyć.

Artykuł 7.

Jeżeli związek religiyny mimo rozwodu cywilnego trwa ieszcze między małżonkami, wtenczas potrzebne tylko będzie ich oświadczenie się przed utrzymuiącym Księgi Aktów Stanu Cywilnego iż od wyroku Sądu Cywilnego rozwód stanowiącego odstępuią i chcą nadal żyć z sobą w związku małżeńskim.

W takowym przypadku spisany będzie przez utrzymuiącego księgi małżeństw protokół w obudwóch exemplarzach téyże księgi i uczyniona o tém wzmianka przy protokóle, który z powodu złożenia wyroku rozwodowego był spisanym.

Przepis ten stosuie się również do przypadku gdy mimo wyrzeczonego przez Sąd Cywilny unieważnienia małżeństwa, trwa ieszcze związek religiyny.

Artykuł 8.

Skutki Cywilne połączenia się na nowo małżonków zaczną się w przypadku artykułu 6. od nowego ślubu, a w przypadku artykułu 7. od oświadczenia się małżonków, że od wyroku cywilnego odstępuią.

Artykuł 9.

Jeżeli małżeństwo cywilnie i religiynie zawarte unieważnione lub rozwiązane zostało tylko cywilnie, a związek religiyny do dnia 1. Stycznia 1826 prawomocnie unieważniony lub rozwiązany nie był, wolno będzie małżonkom żądać

unieważnienia lub rozwiązania podług przepisów Księgi I. Kodexu Cywilnego Królestwa Polskiego.

Artykuł 10.

Jeżeli małżeństwo religiynie i cywilnie zawarte, przez wyrok prawomocny przed 1. Stycznia 1826 r. religiynie unieważnione lub rozwiązane, trwa ieszcze cywilnie, na ówczas ieżeli oboie małżonkowie lub iedno z nich chcą korzystać z tego wyroku, chcący winien udać się do Urzędnika Stanu Cywilnego, który załączy ten wyrok do Księgi małżeństw, spisze o tém w obudwóch exemplarzach protokół, i uczyni na brzegu aktu małżeństwa wzmiankę o tymże wyroku.

Od czasu wpisania tego ustaią skutki cywilne małżeństwa.

Jeżeli zaś pomimo takowego wyroku małżonkowie w pożyciu małżeńskiém trwaią, małżeństwo ich

stosownie do artykułu 3. ninieyszego prawa, iako cywilnie tylko zawarte uważaném będzie.

Artykuł 11.

Z dniem 1. Stycznia 1826 roku prawa i obowiązki mocą samych przepisów prawnych ze stanu osób wynikaiące, będą co do czynów lub wypadków w dniu lub po dniu 1. Stycznia 1826 roku zdarzonych, uważane podług nowego prawa, chociażby stan osób wziął pierwéy swóy początek.

Artykuł 12.

Stosunki iednak maiątkowe między małżonkami będą uważane podług przepisów tego prawa, które w czasie zawarcia małżeństwa obowięzywało.

Artykuł 13.

Czas przedawnienia dla spraw

małoletniego, tyczących się czynów opieki, uważany będzie podług Kodexu obowięzuiącego, ieżeli małoletni za tegoż Kodexu do lat doszedł.

Gdyby iednak do upłynienia dziesięcio-letniego czasu przeznaczonego dawnym Kodexem, zostawało ieszcze więcéy iak cztery lata od dnia 1. Stycznia 1826 roku, przedawnienie nastąpi z upłynieniem lat czterech od tegoż dnia.

Po rozważeniu ninieyszéy uchwały i po nadaniu iéy mocy prawa przez Sankcyą Naszą Królewską stosownie do artykułu 150. Statutu Organicznego o Reprezentacyi Narodowéy, zalecamy i rozkazuiemy aby toż prawo stwierdzone wielką pieczęcią Stanu umieszczone było w Dzienniku Praw i przesłane do Senatu, Rady Stanu, Kommissyów Rządowych i wszystkich Władz kraiowych, w szczególności zaś zalecamy Kommissyi

Rządowéy Sprawiedliwości, prawo niniejsze iako maiące wszelką moc obowięzuiącą ogłosić.

Dan w Warszawie dnia 1 (13) Czerwca 1825 roku.

(podpisano) ALEXANDRE.

przez Cesarza i Króla

(L. S.) Minister Sekretarz Stanu

(podpisano) *Hr. Stefan Grabowski.*

Zgodno z Oryginałem

Zastępca Ministra Sprawiedliwości

Radca Stanu

M. Woźnicki.

Za Sekretarza Jeneralnego

Szef Bióra

K. Hoffmann.

Dubiet B-ki U. Warsz.

Dzień ogłoszenia dnia 28 Listopada 1825 roku.

Uniwersytet Warszawski BIBLIOTEKA Wydz. Hum. Filia w Białymstoku
77273

WYKAZ RZECZY w Tomie X. Dziennika Praw zawartych.

KODEX CYWILNY.

TYTUŁ WSTĘPNY

strona

O skutkach i stosowaniu praw w powszechności 3

XIEGA PIERWSZA

O osobach.

TYTUŁ I. O używaniu, pozbawieniu zawieszeniu praw cywilnych 3
Dział I. O używaniu praw cywilnych . . 6
— II. O pozbawieniu praw cywilnych . 13
Oddział 1. O pozbawieniu praw cywilnych przez utratę stanu Polaka poddanego Królestwa Polskiego, i odzyskaniu tegoż stanu . . . 13
— 2. O pozbawieniu i zawieszeniu praw cywilnych w skutku kar sądowych 15
TYTUŁ II. O zamieszkaniu 19

strona

TYTUŁ III. O nieobecnych
Dział I. O zaginionych 23
— II. O uznaniu zaginionych za znikłych 24
— III. O skutkach zniknienia co do maiątku który osoba znikła w dniu zaginienia swego posiadała . 27
— IV. O skutkach nieobecności
Oddział 1. O skutkach nieobecności co do praw od wypadku zawisłych, osobie nieobecnéy służyć mogących 36
— 2. O skutkach nieobecności męża co do maiątku żony, i co do małoletnich dzieci osoby nieobecnéy 38
TYTUŁ IV. O aktach Stanu Cywilnego
Dział I. Urządzenia ogólne 41
— II. O aktach urodzenia 57
— III. — małżeństwa 62
— IV. — zeyścia 78
— V. O sprostowaniu aktów Stanu Cywilnego 83
TYTUŁ V. O małżeństwie
Dział I. Zasada ogólna 85
— II. O warunkach cywilnych do zawarcia małżeństwa 85
— III. O formalnościach tyczących się zawarcia małżeństwa . . . 93
— IV. O tamowaniu związku małżeńskiego. 94
— V. O wzaiemnych prawach i obowiązkach między małżonkami . 100
Oddział 1. O prawach i obowiązkach między małżonkami ze względu na ich osoby 100
— 2. O prawach i obowiązkach między małżonkami ze względu na ich stosunki maiątkowe w przypadku niezawarcia w téy mierze umowy 104
Oddział 3. Przepisy tyczące się umów co do stosunków maiątkowych między małżonkami 113
— 4. O prawach małżonka przy życiu pozostałego do maiątku współmałżonka zmarłego . . . 124
Dział VI. O obowiązkach z małżeństwa wynikaiących 127
TYTUŁ VI. O nieważności małżeństwa, o rozwiązaniu małżeństwa ważnie zawartego i rozłączeniu co do stołu i łoża, tudzież o skutkach cywilnych ztąd wypływaiących.
Dział I. O nieważności małżeństwa, o rozwiązaniu małżeństwa ważnie zawartego i rozłączeniu co do stołu i łoża 131
— II. O środkach tymczasowo zaradczych w ciągu sprawy o nieważność małżeństwa, o rozwód, albo o rozłączenie 138
— III. O skutkach nieważności małżeństwa i o skutkach rozwodu albo rozłączenia . . 139
TYTUŁ VII. O wywodzie rodu
Dział I. O dzieciach prawych czyli spłodzonych w małżeństwie . . 146
— II. O dowodach rodu dzieci prawych 150
— III. O dzieciach naturalnych . . 155
Oddział 1. O uprawnieniu dzieci naturalnych 155
— 2. O uznaniu dzieci naturalnych . 158
TYTUŁ VIII. O przysposobieniu i opiece dobrowolnéy 162
Dział I. O przysposobieniu

strona
Oddział 1. O przysposobieniu i iego skutkach 162
— 2. O formach przysposobienia . 169
Dział II. O opiece dobrowolnéy . . 174
TYTUŁ IX. O władzy rodzicielskiéy . . 179
TYTUŁ X. O małoletności, opiece nad małoletniemi i usamowolnieniu
Dział I. O małoletności 185
— II. O opiece nad dziećmi prawemi 186
Oddział 1 O opiece oyca lub matki . . 187
— 2. O opiece nadanéy przez oyca lub matkę 195
— 3. O opiece wstępnych . . . 198
— 4. O opiece nadanéy przez Radę familiyną 199
— 5. O opiekunie przydanym . . 211
— 6. O przyczynach uwalniaiących od opieki 215
— 7. O niezdolności, o wyłączeniach i złożeniu z opieki . . . 223
— 8. O zarządzaniu opiekuna . . 228
— 9. O rachunkach i odpowiedzialności z opieki 247
Dział III. O usamowolnieniu dzieci prawych 257
— IV. O opiece nad dziećmi nieprawemi i tychże usamowolnieniu . 266
TYTUŁ XI. O pozbawieniu i ograniczeniu własnéy woli 269

Prawo przechodnie . . 291

Dublet
B-ki U. Warsz.